

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

B

799,887

ՈՂԲ

Ե Դ Ե Ս Ե Ս. Յ .

PK

8547

.N45

03

Nerses IV.
Oghb Edeseay.

E

EN,

LIBRAIRIE ORIENTALE DE DONDEY-DUPRE PERE ET FILS

Imp.-Lib. et Memb. de la Société Asiatique de Paris,

Et Lib. de la Soc. Royale Asiat. de la Grande-Bretagne et d'Irlande, sur le Continent,

RUE RICHELIEU, N° 47 bis, ET RUE SAINT-LOUIS, N° 46, AU MARAIS.

M DCCC XXVIII.

PK

8547

N45

03

PARIS. — IMPRIMERIE DE DONDEY-DUPRÉ,
Rue Saint-Louis, N° 46.

ՈՂԲ

Ե Դ Ե Ս Ե Ս Զ .

PAPIS. — IMPRIMERIE DE BOUDET — SUPER.
Rue Saint-Louis 71 43.

T28-19831

ՈՂԲ

Ե Դ Ե Ս Ե Ս, Յ .

ՈՂԲ ԵՒԵՍԵԱՅ

ԱՍՍՑԵՍԼ ՍՐԲՈՅ ՏԵՍՈՒ
ԿԵՐՍԷՍԻ ՇՆՈՐՀՍԼԻՈՅ
ՀԱՅՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ:

.....

.Օլաւաջինն 'ի լոյս ընծայեալ գործա-
դրութեամբ Տ՛ն Յովհաննու Վդաթի

.Օհրապեան՝ կոստանդնուպօլսեցւոյ:

Յասիական ընկերութենէն փարիզու:

1827. — ՌՄՀԷ.

'Ի ՓԱՐԻՕ.

'Ի Գործարանի Տօնտէի Տիւբրէ:

ՆՍԻՄԲԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ ։

Ողբերգական քերդողութիւնս առմանն Ե-
գեսեայ քաղաքի՝ յոտանաւոր գրուածս
սբլ հայրապետին մերոյ Ներսէսի շնորհալոյ՝
քաջ ծանուցեալ կատարելագործն, (ուր և
այսմ՝ նոյնահանգ արուեստի-հեղինակ ՚ի հայ-
կականս դպրութեան՝ զնա ինքն ունիմք ճանա-
չել անշուշտ.*) չէ ինչ երկբայելի՝ եթէ ՚ի
սակս կասկածանաց վտանգի ըստ դրիցն բը-
նակութեան մերազնեայց, մինչև ցարգ՝ տա-
րաբախտութեամբ իմն ասեմ՝ անհամարձա-
կելի եղև՝ ընդ այլ և այլ քերդողական գրու-
թիւնս նորին և զսա ՚ի տպագրութիւն արձա-
նացուցանել . խնամով իմն ՚ի ձեռագիր օրի-
նակաց յօրինակս և եթ յածեալ առ ուսում՝

---

* Լամբր. ՚ի ներք. Հարց ։

Հոմերական՝ տաղից չափող,

նոստաւոր տառից գըտող : . . .

Վասն ուղհայոյ՝ ողբս հաստատեր,

զաղէտն ՚ի մի գործ աւարտեր ։

նասէրս : .Օր ապաքէն տեսանեմք մերումս
 ժամանակի և տեղւոյ պահեալ՝ 'ի դէպ
 այնմ՝ համարձակագոյնս ձեռնամուխ լինելոյ
 'ի բարեհամբոյր կենցաղօգուտն վարչութիւն
 բանասիրաց . յաջողելով զառաջինն՝ ար-
 դեամբք Ասիական ընկերութեան քաղաքիս
 Փարիզոլ՝ 'ի լոյս ելանել : Ուր և բազմարդիւն
 յօրինիչ գործոյս առ նոյն նպատակ ասէ բե-
 րեալ 'ի սոյն՝ 'ի ժտելոյ ուրեմն իշխանազուն
 եղբօրորդւոյ իւրոյ Ապիրատի՝ անդստին 'ի
 մանկական տիոցն 'ի զինուորական մարզս
 հրահանգելոյ . այն՝ որոյ 'ի խնդրոյ իմանամք
 արարեալ և զերկրորդ մասն Յսորդի գրոցն :

Արդ 'ի սմին յայսմ՝ բանաստեղծօրէն 'ի
 ձև բարառնութեան յինքն յեղանակեալ ըզ-
 դէմս վշտակիր քաղաքին եղեսեայ՝ 'ի նախեր-
 գանսն անդ յիւրն ողբակցութիւն հրաւիրէ
 զչորեքծագեան տիեզերս, և յանուանէ առ հըն-
 գեսին բազմահոգակ 'ի նախնումն մայրաքա-
 ղաքսն ուղղէ զբանս, անդ՝ ուր ըստ եկեղե-
 ցականին հաստատեալ եղեն աթոռք քահա-
 նայապետութեանց : Եւ անտի առ հայաս-
 տանեայս շրջեալ զոճ բանիցն 'ի Վաղարշա-
 պատն և յԱնի մայրաքաղաքս՝ ընդ մերս ար-

շակունեաց և բազրատունեաց թագաւորութեամբք . յանդիման առնէ զնոցուն նախկի ծաղկաւէտ բարգաւաճութեանն բաստս , և զվերջինն իւրանման բաժակ դառնահամ'ի նմին ձեռանէ արբեալ : Եւ այնուհետեւ ըսկիզբն առնէ'ի համար ածել ցայն վայր-գիւրն բարերջանիկ վիճակ յոր վայելեալն յօրանայր . ըստ արտաքին դրիցն կայանաց՝ բազմեալ ասէ'ի մէջ երկուց մեծամեծ գետոցն տիգրիսի և եփրատայ , արքայարան հաստատեալ երբեքն՝ հայոց և ասորւոց թագաւորին Սբգարոսի . և յեւթանասուն աւանից շուրջ պար առեալ զօրէն թիկնապահաց թագաւորութեան . 'ի պարարտութեան երկրի յազգի ազգի արդիւնս բերմանց բուսոց զուարճացեալ : Ուր և յիշէ զանուանին զայն պակնն ինքնաբուղի կենդանի ջրոց ծովածաւալ՝ զուարճալի աւազան ձեւացեալ 'ի քաղաքամիջի անդ . և պատրաստեալ 'ի մաքրութիւն հրապարակաց , և յանսպառ ոռոգումնն բուրաստանաց . հանդերձայլ ևս բարեշուք հանգամանօք վայելչութեանցն ըստ կարգի :

Ս.ՅԼ ընդ այսանակ շքեղազարդ յօրինուածս նորուն ասէ՝ ընդաբոյս մախանօքն բե-

րեալ ազականարար ոսոխին, և սպառեալ
 ժամուն թերութեան յիւրական ուժոյն կարո-
 ղութենէ՝ յեղակարծումն պահու յարձակի՝ ի
 վերայ նորա, և պատնէշ պաշարմամբ իբր
 ամսօրեայ ժամանակ ի նեղ արկանէ գջաջա-
 մարտիկ ընդդիմակալն ի ներքուստ՝ անօգ-
 նականս յարտաքուստն ձեռն տալոյ. մինչև
 ուրուրեմն մուտ գործեալ ի միոյ կուտէ պարս-
 պին յախուռն զօրօք ի ներքս յարձակի: Ուր
 ի նկարագրել զաղէտ անհնարին կոտորածի
 երկոցունց կողմանց՝ ի մէջ բերէ և զառաքի-
 նութիւն չորից քրիստոնէական դաւանու-
 թեանցն հօտապետից՝ հռոմայեցւոց և հայոց,
 յունաց և ասորւոց, որ և նոքին ի գլուխ իւ-
 րաքանչիւր հօտիցն ո՛չ զանգիտեցին ոխերիմն
 թշնամւոյն հաւատոյ ախոյեան ելանել: Այլ
 ի խուռն բազմութենէ բարբարոսին ի պաք-
 տութիւն մատնեալ քնադաւան ազանցն,
 պատմէ այնուհետև մի ըստ միոջ գլազանուտ
 եղեւնագործութիւնսն վայրենագունիցն այ-
 նոցիկ՝ զոր ըստ իւրեանց սովորականին ի վե-
 րայ ածէին, և սնապարծութեամբ զայն յաղ-
 թանակ՝ բուռն ուժոյ բազկի իւրեանց գրէին՝ ի
 ներգործութենէ չարագլուխ աղանդապետին

զօրացեալ : Օ՛րս հեզներով բանաստեղծն՝
 'ի նմանութիւն նկուն և զագիւր կենդանեաց,
 խորհրդածէ սովորութիւն գոլ նախախնա-
 մողին ամենայնի գիւրն ընտիր արարածս այս-
 պիտեալքս փորձ կացուցանել . և հուակ ու-
 րեմն զանօթ պատուհասին չարաչար կատա-
 րածիւ 'ի կորուստ մատնել : Ուր և զվարկ ա-
 ղէտիցն՝ նոցին 'ի վերայ հասանելոց՝ պէսպէս
 եղանակաւ այլաբանեալ, զելն այնր արժա-
 նահատ դատաստանի՝ պուետական իմն առա-
 սութեամբ կանխաձայնէ հատուցանել 'ի ձեռն
 նորին իսկ ֆռանկ ագգի, այն որ այժմ ա-
 նուանին ֆռանցուգը՝ որ յառաջագէտ էին 'ի
 խաչակիր շահատակութեան անդ եւրոպեանցն
 միաբանելոց՝ 'ի վանուած չարաղանդ բարբա-
 րոսական տրշաւանաց բռնացելոց 'ի տնօրի-
 նական կողմանս : Յորոց և 'ի Թագաւորեալ
 մայրաքաղաքիս՝ օրպէս ասացաք, պատեհա-
 բար իմն սկիզբն առնու հրատարակումն գու-
 շակաւոր բանիցս : նախաշաւիղ արդեւք յա-
 պագայսն ամբոկ գործոյն վճարման : Եւ այնու
 օրինակաւ շըրջեալ զողբերգականսն 'ի յու-
 րախութեանցն նուազս, աւետիս մատուցանէ
 զանդէն կրկնապատիկ բարօրութեանցն լիա-

պատար վիճակ՝ զճետ եկեալ որդւոց վշտացե-
լոցն տեսանել :

Օգաղափար այօր ողբոց եղեսեայ՝ ան-
դըստին 'ի համբակութեան տիոցս ընդօրի-
նակեալ իմ 'ի գրչագրէ եղելոյ 'ի կիլիկիայ, և
յետոյ ուրեմն յայլոց օրինակաց, և յընտրելա-
գունէն գրելոյ յեզնկայ՝ զտարբերութիւնսն
առնմին նշանակեալ . 'ի հասանելս 'ի փա-
րիզ՝ դէպ եղև ինձ յարքունի մատենարանին
գտանել և զերրորդ օրինակ գործոյս . որ և
սոյն այս թէպէտ և բազմօք վըրպադէր՝
յանհմուտ գրչէ գծագրեալ 'ի վերջին ժամա-
նակս, սակայն և այնպէս ոչ սակաւ նպաստ
եղև յառաւել ուղղաբանութիւն առաջիկայ
տպագրելոյս : Իսկ զայլևս մնացեալ թերու-
թիւնսն՝ թողումք յաջորդ տպագրողաց, սա-
տարութեամբ և ևս հարազատագունիցն ան-
կեղծ օրինակաց՝ վերածել 'ի կատարելա-
գոյնս :

Յ . Վ . Օ .

NOTICE
SUR
NERSÈS-KLAÏETSI,
AUTEUR DU POÈME ÉLÉGIAQUE
SUR LA PRISE D'ÉDESSE.

NERSÈS KLAÏETSI, auteur de l'Élégie sur la prise d'Édesse, par les Musulmans, est le plus estimé des poètes arméniens. Il vivait au 12e siècle de notre ère, et il fut patriarche universel ou *catholicos* de l'église d'Arménie, le quatrième du nom de Nersès. Il descendait de la race royale des Arsacides par sa mère, fille du célèbre Grégoire Magistros. Son père Abirad, seigneur de la forteresse des lacs, habitait auprès de Kharpert dans la Mésopotamie septentrionale. Nersès fut envoyé dès sa tendre enfance auprès de son grand oncle le patriarche Grégoire Vgaïaser, qui mourut en 1105. C'est en 1166 que Nersès, déjà fort avancé en âge, devint le chef de l'église d'Arménie en succédant à son frère Grégoire III.

Ils habitèrent l'un et l'autre le fort châ-

teau de *Hrhomkla*, situé dans la Syrie septentrionale, sur la rive droite de l'Euphrate. Grégoire III l'avait acheté de la veuve de Joscelin de Courtenay, dernier seigneur français d'Édesse. Il fut, jusqu'en l'an 1292, la résidence des patriarches d'Arménie. Il fut alors conquis par le sulthan des mamelouks d'Égypte. Nersès doit son surnom de *Klaïetsi* au séjour qu'il fit dans cette ville, qu'on appelle ordinairement *Hrhomkla*, c'est-à-dire la forteresse romaine. *Kla* ou *Gla*, Կլա, altération en arménien vulgaire du mot arabe كالا *Kalaah* (forteresse), est un abrégé usuel de ce nom. Il signifie la forteresse par excellence. Cette place était effectivement à cette époque, par sa situation et par ses remparts, le lieu le plus fort de cette contrée. Nersès mourut le 13 août de l'an 1173. On peut, pour de plus amples détails sur sa vie, consulter l'article que je lui ai consacré dans la *Biographie universelle*, tom. xxxi.

Les Arméniens donnent encore à Nersès le surnom de *Schnorhali* Շնորհալի, c'est-à-dire le Gracieux. Il le doit autant à la bonté de son caractère qu'à la douceur et à la grâce toute particulière de ses vers. Il est réputé être l'inventeur de la poésie rimée parmi les Arméniens (1). Ses premières compositions

---

(1) Nersès Lampronatsi son contemporain dit positivement qu'il en fut l'inventeur զարդալի.

sont écrites selon l'ancien style poétique de la nation, style dont les principes sont totalement inconnus des Arméniens modernes ; mais la plus grande et la meilleure partie de ses ouvrages sont rimés. On ignore les causes et les circonstances de cette révolution ; pour moi, je suis porté à croire que ce fut une conséquence de l'influence que les Francs et les Français en particulier exercèrent à cette époque sur les Arméniens, avec lesquels ils eurent de très-fréquens rapports. Nombre de seigneurs français s'établirent dans la Cilicie, la petite Arménie et la Syrie arménienne ; ils y contractèrent des mariages avec les plus illustres familles du pays, introduisirent dans l'idiome vulgaire beaucoup d'expressions françaises, et enfin ils donnèrent à tout le pays des souverains issus de la race française des Lusignans. Ce qui donne encore lieu de penser que c'est à cette cause qu'il faut rapporter l'introduction de la rime chez les Arméniens, c'est que chez eux ces rimes ne se disposent pas en se variant deux à deux comme à présent parmi nous ; elles s'arrêtent long-tems sur une même consonnance, jusqu'à ce qu'elle soit épuisée ; enfin, beaucoup de pièces de vers arméniennes sont tout entières composées sur une seule rime, comme on le pratiquait ordinairement parmi nous à cette époque, c'est-à-dire aux 12e et 13e siècles.

Les ouvrages de Nersès Kläietsi ont conservé jusqu'à nos jours une très-haute célébrité chez les Arméniens, qui en ont donné un grand nombre d'éditions. Le poème élégiaque sur la prise d'Édesse est le seul qui soit resté inédit. Ce n'est pas qu'il soit moins digne d'estime que les autres compositions de Nersès, il est peut-être au contraire plus estimé, plus recherché; il se distingue, sans aucun doute, par plus de verve et d'énergie. Il était bien difficile qu'un chrétien, chef spirituel d'une des nations de l'Orient le plus attachées à la religion chrétienne, déplorant les infortunes et les catastrophes d'une des plus puissantes villes chrétiennes de l'Asie, conquise de vive force par les infidèles, ne joignît pas à ses lamentations quelques invectives contre les Musulmans. On trouve dans ce poème plusieurs morceaux de ce genre. Les imprécations de Nersès contre Mahomet, contre sa loi et ses sectateurs, sont si véhémentes, si énergiques, que les Arméniens ont craint de s'exposer aux persécutions des Turks, en reproduisant ce poème par la voie de l'impression. Ce motif le fait d'autant plus rechercher; les copies en sont très-nombreuses, très-répandues, mais aussi très-fautives. M. le docteur Zohrab, premier éditeur de cet ouvrage, a conféré le texte qu'il livre aujourd'hui à l'impression sous les auspices de la Société Asia-

tique, sur les meilleures copies qui existent à Venise et à Constantinople. Il l'a en dernier lieu comparé avec une autre copie assez moderne et d'ailleurs fort défectueuse, qui se trouve à la Bibliothèque royale de Paris sous le n° 130 A. Il y a cependant trouvé quelques bonnes leçons.

Le mérite réel de ce poème, l'une des productions les plus remarquables de la littérature arménienne, n'est pas le seul motif qui doive le rendre digne de l'attention de la Société Asiatique de Paris. Ce poème se rattache à l'histoire des guerres et des conquêtes que les Français firent dans l'Orient pour la délivrance de la Terre-Sainte. Lorsque Édesse tomba sans retour sous le joug des Musulmans, elle était française, elle était l'héritage des seigneurs de la première maison de Courtenay, célèbres par leur valeur entre les héros des premières croisades. Le comté d'Édesse, formé de l'ancien royaume d'Abgare et d'une partie de l'antique Commagène, était, par sa position avancée au-delà de l'Euphrate, le boulevard des possessions chrétiennes en Orient. Édesse fut conquise un samedi, le 23 décembre de l'an 593 de l'ère arménienne, l'an 1144 de J. C., ou le 3 janvier 1145, selon les historiens syriens, par le sulthan Emad-eddin Zenghi, père du fameux Nour-eddin, prince des Atabeks de

Syrie, de la race des Turcomans. La chute d'Édesse remplit de douleur tous les peuples de l'Europe. Les exhortations des souverains pontifes, les prédications de saint Bernard, amenèrent une seconde croisade. Notre roi Louis-le-Jeune et l'empereur d'Allemagne Conrad passèrent en Asie pour reconquérir Édesse. Le zèle qui faisait courir aux armes les guerriers de l'Occident, inspirait aussi les poètes de l'Orient. Il a produit le poème élégiaque de Nersès Klafetsi. On voit par la chronique syriaque de Grégoire Bar Hebraeus, ou Abou'Ifaradj, que les poètes syriens s'étaient exercés sur le même sujet. Cet historien, qui raconte en termes fort lamentables la catastrophe d'Édesse, nous apprend sous l'année 1456 de l'ère des Seleucides, 1145 de J. C., que l'évêque Denys bar-tsaliba était l'auteur de deux poèmes sur la prise d'Édesse, et que l'évêque syrien de cette ville, Mar-Basile, en avait composé trois autres, tous élégiaques. Ces ouvrages ne nous sont pas parvenus.

J. S. M.

Տ Ե Ա Ռ Ն Ն Ե Ր Ս Է Ս Ի

ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ,

ԲԼՆ ասացեալ՝ բարառնական,
տաղիւ չափեալ՝ հոմերական .

Խաւսեալ ձայնիւ՝ ողբերգական,
վասն եղեսեայ՝ մեծի աւաման :

Ի թուականիս՝ հինգ հարիւրի,
և ինըսուն՝ ութերեկի .

Քսան և երեք՝ ղեկտեմբերի,
յերրորդ ժամու՝ յաւր շաբաթի :

.....

ԼՐԴ ողբացէք՝ եկեղեցեք, և :

հարսունք վերինն՝ առագաստի .

Քորք և եղբարք՝ իմ սիրելեք,

որք յընդհանուր՝ կողմ աշխարհի :

Քաղաք և գեւղ՝ առ հասարակ,

անգրք և աղինք՝ որ էք յերկրի,

Հաւատացեալ՝ ըբ քրիստոսի,

երկըրպագուք՝ նորին խաչի :

I

Նախ առաջին՝ ձեզ բարբառիմ ,
 արժիափայլ՝ և հրաշալի :
 Չորեքկերպից՝ ըն նմանեալ ,
 յերկրի աթոռք՝ երկնաւորի :
 Որ էք բղիտումն՝ անձային ,
 'ի յաղբերէն՝ աղենային .
 Յորս առ 'ի ձէնջ՝ քառաւտակ ,
 յորդահոսան՝ գետ հոլովին .
 Արբուցանել՝ ըզտիեղերս ,
 աւետաբեր՝ բղիմամբ բանին .
 Առ որս խաւսիմ՝ աղերսալի ,
 դուք լսեցէք՝ լալոյս ձայնի :

† Երուսաղէմ՝ քաղաք մեծի ,
 Թագաւորին՝ երկնաւորի .
 Ուստի աւրէնք՝ և մարգարէք ,
 աղբերաբար՝ բղխեալ յերկրի :
 Յորմէ որդին՝ հաւր միածին ,
 լոյս ծագեցաւ՝ անճառելի .
 Եւ ինչ գրրեաց՝ երնութիւն ,
 յառաջագոյն՝ քան զամենի :
 Քանզի նախկին՝ հաւատացի ,
 զորդի ընդ հաւր՝ դաւանեցի .

Որպէ թէ ոչ՝ յանդգնէի ,
 զիս վեհագոյն՝ քեզ ասէի :
 'Ի քեզ սպանին՝ զտրն 'ի փայտի ,
 ես 'ի հեռուստ՝ երկիրպազի :
 Թէպէտ և այժմ՝ 'ի մի հոգի ,
 երկրորպազեմք՝ նորին խաչի :
 Բայց լուր և դու՝ ո՞վ սիրեք ,
 տաքադրելոյս՝ աղաղակի :
 Լեր մըխիթար՝ ցաւակցելի ,
 և ցոյց ինչ խեղ՝ բեկեալ սրբոյ :
 Եւ դու չըռամ՝ մայր քաղաքաց ,
 գերապայծառ՝ և պատուելի :
 Մեծին աթոռ՝ ըզ պետրոսի ,
 առաքելոց՝ գըլխաւորի :
 Եկեղեցիդ՝ տնշարժելի ,
 'ի կեփայեան՝ շինեալ վիմի :
 Իրանց զըժոխոց՝ տնյաղթելի ,
 և կնիք երկնի՝ ցըն բացողի :
 Ո՛րթ վայելուչ՝ բազմաստեղի ,
 և հանտարմատ՝ տունկ պաւղոսի :
 Սուրբելով՝ արեամբ նորին ,
 որպէս ըզգրախտն՝ որ յաղենի :
 Մասին հասեալ՝ ըզ զուկայի ,
 աստուածային՝ մատենագրի :

Ահա առ քեզ՝ բանըս խաւսիմ,
 վեճակ ւաթոռ՝ ըս թաղէի :
 Լնոր 'ի հեռուստ՝ իմոյս ձայնի ,
 լեր ողբակից՝ ինձ յայս վայրի .
 Լաց ընդ լացողս՝ որպէս ասի ,
 ըստ գրեցելումն՝ առ քեզ բանի :
 Լ Զեռն մատո՝ վաղվաղակի ,
 ինձ կապելոյս՝ 'ի տան բանտի .
 Ա՛ռ ըզվրբէժո՝ աններելի ,
 'ի թըշնամոյն՝ զիս գերողի :
 Առ քեզ են բանք՝ իմ փառելի ,
 ով դու քաղաք՝ յոյժ պանծալի .
 Օ որ Կոստանդեայ՝ թագաւորի ,
 շինեալ իսկիզբն՝ ասիայի :
 Երկրորդ եղեալ՝ երուսաղէմ ,
 և նոր հըռոմ՝ զարմանալի .
 Սիրեցելոյն՝ աշակերտի ,
 աթոռ գոլով՝ փոխադրելի :
 Ժողովարան՝ սուրբ վրկայից ,
 տուն և տեղի՝ մաքրագունից .
 Գահոյք հըզաւր՝ մեծ արքայի ,
 յերկրի նըման՝ երկնաւորի :
 Լնոր ինձ և դու՝ խոնարհաբար ,
 ունկըն մատո՝ լալոյս ձայնի .

Օ ի սեփհական՝ ես քո էի ,
մայրաքաղաք՝ քում վեճակի .

Ի քէն շինեալ՝ յիս տաճարի ,
անուանակիր՝ քոյդ խորանի .

Հանգոյն վերին՝ ըն սիրմի ,
անհամեմատ՝ երկրաւորի :

Բայց այժմ թողեր՝ զիս ամայի ,
իբրեւ ըզըտ՝ աւերակի .

Կամ որպէս մարդ՝ անաւգնական ,
և ՚ի մեռեալս՝ անյիշելի :

Օ որ պահապան՝ զարթուցանել ,
ըզ զաւրութիւնդ՝ անվանել ,

Հատուցանել՝ բազմապատիկ ,
ըզվելէ՛ ՚ի ծոց՝ իմոյն նեղչի :

Ահա գոչեմ՝ առ դրունըս քո ,
մայրաքաղաքդ՝ Եգիպտոսի .

Աղէքսանդրո՛ւ սրդ ցանկալի ,
անուանակիր՝ քում շինողի :

Որ ես աթոռ՝ դու մարկոսի ,
մեզ աւետեաց՝ քարոզողի .

Որ և դրախտին՝ ամայնոյ ,
տունկ բանաւոր՝ ՚ի քեզ տընկի .

Արմաւենիք՝ ծաղկեալ ՚ի տան ,
հոյք արդարոց՝ տն ընծայի .

Խ

Ճ

Եւ որպէս մայրք՝ լեբանանու,
 են միանձունք՝ քում հասնողի,
 Հրեշտակերումք՝ և խաչակիրք,
 և անմարմնոց՝ նրմանք յերկրի :
 Հիմն և արմատ՝ ուղղափառաց,
 տարամերժող՝ հեքձուածողաց,
 էին գումարք՝ հայրապետաց,
 որ առ ՚ի քոյդ՝ նախագահի :
 Թէպէտ և շն՝ այժմ ՚ի միջի,
 այլ լուկ երազ՝ են գիշերի :
 Քանզի եղեր՝ և դու այրի,
 կարծեմ՝ նրման՝ ինձ ողբալի :
 Երբեմն էաք՝ մեք ըղձալի,
 բայց այժմ եղաք՝ յոյժ եղկելի :
 Որով հայցեմ՝ ո՞վ բաղձալի,
 Եւ ողբակից՝ ինձ յայտ վայրի :
 Օ ի հաւասար՝ հանգուհակի,
 անաւրինաց՝ եղաք գերի :
 Արդ մըլտիթար՝ յայսմ անկտիւ,
 մեզ երկոցունցս՝ այս լինիցի :
 Մաքուր մաղթանս՝ անեղբասլի,
 մատուցանել՝ տնաւարարչի :
 Օ ի բարկութիւնն՝ որ ըստ մեղաց,
 ՚ի քնզցիութիւն՝ սխալարկեցի :

'Ի տեսանել՝ մեզ ըզբարի,
 Ը՛ի թրշնամիս՝ լինել չարի .
 Թէ աստանաւր՝ հաճոյասցի,
 Լ եթէ անդ՝ հատուցանի,
 Փափագ ըզձից՝ մեր կատարի,
 պարգեւողէն՝ յամենայնի :
 Բանիւ դատմամբ՝ ընդ քեզ կազիմ,
 ո՛վ Անտիոք՝ քոյր սիրելի .
 Առաքելոց՝ տուն և տեղի,
 յաւետարան՝ ըն մառթէի .
 Յորում անունն՝ ըսքանչելի,
 նախ առաջին՝ 'ի քեզ դընի .
 Որ քրիստոնեայն՝ վերակոչի,
 երկրպագուաց՝ ըս քրիստոսի :
 Ի՛մ մերձաւոր՝ Լանձկալի,
 յուրախութեան՝ ժամանակի,
 Ընդէր չհասեր՝ վաղվաղակի,
 Ինձ 'ի թիկունս՝ աւգնականի .
 Այլ թոյլ ետուր՝ վասըն խեթի,
 մատնել 'ի ձեռս՝ անաւրիւնի :
 Արդ լուր իմոյս՝ դառըն ձայնի,
 Լ լէք կըցորդ՝ այրման սըլտի .
 Լաց ընդ լալիս՝ յամենայնի,
 Լէր տըլտմակից՝ թախծեալ սըլտի :

Ըստ առաքելոյն՝ սուրբ հրամանի,
Լալ ընդ լացող՝ սըն վըշտալի :

~~~~~

Սըդ 'ի ստորին՝ կողմ աշխարհի,
զոր խաւսեցաք՝ ըս շատասցի .
Բայց բանըս մեր՝ փոփոխեսցի,
յելս արեւու՝ վերագարձցի .
Ա. մեծըն Հայք՝ տուն թորգումի,
յազգ և ծըմուն՝ դըն յաբեթի .
Մ. նդ ուր աթոռ՝ պարթեւազանց,
թագաւորացն՝ արշակունի :
Յորում էի՝ 'ի սահմանի,
յառաջագոյն՝ որպէս ասի .
'ի յաբգարու՝ թագաւորէ,
նոցունց շնեալ՝ ես լինէի :
Նա և նըման՝ գոլ վիճակի,
առաքելոյն՝ թագէտսի .
Յորմէ բղխեալ՝ ծաղիկ բարի,
'ի շառաւիղ՝ գաւազանի .
Գրիգորիոս՝ պարթեւազին,
լուաւորին՝ այնմ աշխարհի :
Խոստովանող՝ ըն քրիստոսի,
և մարտիրո՝ սըն կենդանի :

Եւ արդ ան քեզ՝ բանիւ բերիմ ,
 հայաստանեայց՝ եկեղեցի .
 Յորում կաթեաց՝ շողն երկնային ,
 զպաղըն հալեաց՝ ըղձիւսիսի :
 Լնյսն անըստուեր՝ ծաւալեցաւ ,
 և ճառագայթն՝ անճառելի .
 Սաստիկ եհար՝ ուռամբ ոսկի ,
 ձայնք հընչեցին՝ ստորինս յերկրի :
 Մեզ հրեշտակա՝ցըն բազմութիւնք . Ղ
 յերկնից հեղան՝ ըստ հեղեղի .
 Եւ մարդկային՝ ազգ երկրածին ,
 վերասլացան՝ յեթերն երկնի :
 Որ անապատ՝ էիւ վայրի ,
 եղեր նրման՝ փրթթեալ ծաղկի .
 Եւ կուսական՝ արեամբ ներկեալ ,
 պայծառացար՝ 'ի գոյն վարդի .
 Որդիս ծընար՝ աւազանի ,
 որ քան զաւազ՝ շատ էր ծովի .
 Իրեցուցեր՝ կաթն 'իս տենէ ,
 սնուցեր արեամբ՝ ըն կենդանի .
 Դաստիարակ՝ մանկանց բարի ,
 տալով զաւրէն՝ սըն մովսէսի .
 Եւ կերակուր՝ կատարելոց ,
 զաւետարան՝ ըն քրիստոսի :

Syrie, de la race des Turcomans. La chute d'Édesse remplit de douleur tous les peuples de l'Europe. Les exhortations des souverains pontifes, les prédications de saint Bernard, amenèrent une seconde croisade. Notre roi Louis-le-Jeune et l'empereur d'Allemagne Conrad passèrent en Asie pour reconquérir Édesse. Le zèle qui faisait courir aux armes les guerriers de l'Occident, inspirait aussi les poètes de l'Orient. Il a produit le poème élégiaque de Nersès Klafetsi. On voit par la chronique syriaque de Grégoire Bar Hebraeus, ou Abou'Ifaradj, que les poètes syriens s'étaient exercés sur le même sujet. Cet historien, qui raconte en termes fort lamentables la catastrophe d'Édesse, nous apprend sous l'année 1456 de l'ère des Seleucides, 1145 de J. C., que l'évêque Denys bar-tsaliba était l'auteur de deux poèmes sur la prise d'Édesse, et que l'évêque syrien de cette ville, Mar-Basile, en avait composé trois autres, tous élégiaques. Ces ouvrages ne nous sont pas parvenus.

J. S. M.

Տ Ե Ա Ռ Ն Ն Ե Ր Ս Է Ս Ի

ՀԱՅՈՑ ԿԱՔՈՒՂԻԿՈՍԻ,

ԲԻՆՆ ասացեալ՝ բարաւնական,
տաղիւ չափեալ՝ հոմերական .
Խաւսեալ ձայնիւ՝ ողբերգական,
վասն եղեսեայ՝ մեծի աւաման :
Ի թուականիս՝ հինգ հարիւրի,
և ինըսուն՝ ութերեկի .
Քսան և երեք՝ զեկտեմբերի,
յերրորդ ժամու՝ յաւր շաբաթի :

*****

ԼԵՐԴ՝ ողբացէք՝ եկեղեցիք, Լ՝
հարսունք վերինն՝ առաքաստի .
Քորք և եղբարք՝ իմ սիրելիք,
որք յընդհանուր՝ կողմ աշխարհի :
Քաղաք և գեւղ՝ առ հասարակ,
ազգք և ազինք՝ որ էք յերկրի,
Հաւատացեալ՝ ըբ քրիստոսի,
երկրբազո՛ւք՝ նորին խաչի :

1

Նախ առաջին՝ ձեզ բարբառիմ ,
 արտիափայլ՝ և հրաշալի .
 Չորեքկերպից՝ ըն նրմանեալ ,
 յերկրի աթոռք՝ երկնաւորի :
 Որ էք բղիւումն՝ անային ,
 'ի յաղքերէն՝ աղէնային .
 Յորս առ 'ի ձէնջ՝ քառավտակ ,
 յորդահոսան՝ զեն հոլովին .
 Արբուցանե՛լ՝ ըզտիգերս ,
 աւետաբեր՝ բղիմամբ բանին .
 Առ որս խաւսիմ՝ աղերսալի ,
 դուք լսեցէք՝ լալոյս ձայնի :

~~~~~

Ժ Երուսաղէմ՝ քաղաք մեծի ,
 Թագաւորին՝ երկնաւորի .
 Ուստի աւրէնք՝ և մարգարէք ,
 աղբերաբար՝ բղխեալ յերկրի :
 Յորմէ որդին՝ հաւր միածին ,
 լոյս ծագեցաւ՝ անճառելի .
 Եւ ինձ գրեցաց՝ երնութիւն ,
 յառաջագոյն՝ քան զամենի :
 Քանզի նախկին՝ հաւատացի ,
 զորդի ընդ հաւր՝ դաւանեցի .

Որով թէ ոչ նշանորդնէի ,
 զիս վեհագոյն քեզ ասէի :
 Ի քեզ ազանսին՝ զորն ի փայտի ,
 ես ի հեռուստ՝ երկիրպագի :
 Թէպէտ և այժմ՝ ի մի հոգի ,
 երկրորդագեմք՝ նորին խաչի :
 Բայց լուր և դա՛ն մի սիրեցի ,
 տաքաբերելոյս՝ աղաղակի :
 Լեր մըխիթար՝ ցաւակցելի ,
 և ցոյց ինչ՝ իցեղ՝ բեկեալ սրբոյի :
 Եւ դու շիրում՝ մայր քաղաքաց ,
 գերապայծառ՝ և պատուելի :
 Մեծին աթոռ՝ ըզ պետրոսի ;
 առաքելոց՝ գրութաւորի :
 Եկեղեցիդ՝ աշարժելի ,
 ի կեփայեան՝ շնեալ վիմի :
 Իրանց դժոխոց՝ տնյաղթելի ,
 և կնիք երկնի՝ ցըն բացողի :
 Ո՛րթ վայելուչ՝ բազմաստեղի ,
 և հասարմատ՝ տունկ պաւլոսի :
 Սոգեւոյ՝ արեամբ նորին ,
 որպէս ըզբախտն՝ որ յաղենի :
 Մասին հասեալ՝ ըզ շուկայի ,
 աստուածային՝ մատենադրի :

Ահա առ քեզ՝ բանըս խաւսիմ,
 վիճակ ւաթոռ՝ ըս թաղէի :
 Լուր 'ի հեռուստ՝ իմոյս ձայնի ,
 լե՛ր ողբակէց՝ ինձ յայս վայրի .
 Լաց ընդ լացողս՝ որպէս ասի ,
 ըստ գրեցելումն՝ առ քեզ բանի :
 Լ Զեռն մատո՛ վաղվաղակի ,
 ինձ կապելոյս՝ 'ի տան բանտի .
 Ա՛ռ ըզվրբէժս՝ աններելի ,
 'ի թշնամւոյն՝ զիս գերողի :
 Առ քեզ են բանք՝ իմ փառելի ,
 ո՛վ դու քաղաք՝ յոյժ պանծալի .
 Օրր Կոստանդեայ՝ թագաւորի ,
 շինեալ իսկիղըն՝ ասիայի :
 Երկրորդ եղեալ՝ երուսաղէմ ,
 և նոր հըռոմ՝ զարմանալի .
 Սիրեցելոյն՝ աշակերտի ,
 աթոռ գոլով՝ փոխադրելի :
 Ժողովարան՝ սուրբ վրկայից ,
 տուն և տեղի՝ մաքրագունից .
 Քահոյք հըզաւր՝ մեծ արքայի ,
 յերկրի նըման՝ երկնաւորի :
 Լուր ինձ և դու՝ խոնարհաբար ,
 ունկըն մատո՛ լալոյս ձայնի .

.Օ ի սեփհական՝ ես քո էի ,
 մայրաքաղաք՝ քում վիճակի .
 'ի քէն շինեալ՝ յիս տաճարի ,
 անուանակիր՝ քոյդ խորանի .
 Հանգոյն վերին՝ ըն սիրովն ,
 անհամեմատ՝ երկրաւորի :
 Բայց այժմ՝ թողեր՝ զիս ամայի ,
 իբրեւ զգու՝ աւերակի .
 Կամ որպէս մարդ՝ անաւգնական ,
 և 'ի մեռեալս՝ անյիշելի :
 .Օ յի պաղատիմ՝ զարթուցանել ,
 ըզ զաւրութիւնդ՝ անվանելի ,
 Հատուցանել՝ բազմապատիկ ,
 ըզվլէժ 'ի ծոց՝ իմոյն նեղչի :
 Ահա գոչեմ՝ առ դրունըս քո ,
 մայրաքաղաքդ՝ Եգիպտոսի .
 Աղէքսանդրո՝ սրդ ցանկալի ,
 անուանակիր՝ քում շինողի :
 Որ ես աթոռ՝ դու մարկոսի ,
 մեզ աւետեաց՝ քարոզողի .
 Որ և դրախտին՝ անձայնոյ ,
 տունկ բանաւոր՝ 'ի քեզ տընկի .
 Արմաւենիք՝ ծաղկեալ 'ի տան ,
 հոյլք արդարոց՝ ան ընծայի .

Խ

Ճ

Եւ որպէս մայրք՝ լիբանանու ,
 Եւ միանձուռք՝ քու մահահանգի :
 Հրեշտակերամբ՝ և խաչակիրք ,
 և անմարմնոց՝ նըմանք յերկրի :
 Հիմն և արմատ՝ ուղղափառաց ,
 տարամբժող՝ հիբնուածողաց ,
 Էին գումարք՝ հայրապետաց ,
 որ առ ՚ի քոյդ՝ նախագահի :
 Թէպէտ և չեն՝ այժմ ՚ի միջի ,
 այլ լոկ երանգ՝ են գիշերի :
 Քանզի եղեր՝ և գուայրի ,
 կարծեմ՝ նըման՝ ինձ ողբալի :
 Երբեմն էաք՝ մեք ըղձալի ,
 բայց այժմ՝ եղաք՝ յոյժ՝ եղկելի :
 Որով հայցեմ՝ ով բաղձալի ,
 Եւ ողբակից՝ ինձ յայտ վայրի :
 Օ ի հաւասար՝ հանգուեալի ,
 անաւրինաց՝ եղաք զերի :
 Արդ մըխիթար՝ յայսմ օղետի ,
 մեզ երկոցունցս՝ սոց լինիցի :
 Մաքուր մաղթանս՝ աղերսալի ,
 մատուցանել՝ տնարարչի :
 Օ ի բարկութիւնն՝ որ ըստ մեղաց ,
 ՚ի քաղցրութիւն՝ փոխարկեցի :

'ի տեսանել՝ մեզ ըզբարի ,
 Ըի թըշնամիս՝ լինել չարի .
 Թէ աստանաւր՝ հաճոյասցի ,
 և եթէ անդ՝ հատուցանի ,
 Փափագ ըզձից՝ մեր կատարի ,
 պարգեւողէն՝ յամենայնի :
 Բանիւ դատմամբ՝ ընդ քեզ կագիմ ,
 ով Անտիոք՝ քոյր սիրելի .
 Առաքելոց՝ տուն և տեղի ,
 յաւետարան՝ ըն մառթէի .
 Յորում անունն՝ ըսքանչելի ,
 նախ առաջին՝ 'ի քեզ դընի .
 Որ քրիստոնեայն՝ վերակոչի ,
 երկրբազուաց՝ ըս քրիստոսի :
 Ի՛մ մերձաւոր՝ և անձկալի ,
 յուրախութեան՝ ժամանակի ,
 Ընդէր չհասեր՝ վաղվաղակի ,
 ինձ 'ի թիկունս՝ աւգնականի .
 Այլ թոյլ ետուր՝ վստըն խեթի ,
 մատնել 'ի ձեռս՝ անաւրիւնի :
 Արդ լուր իմոյս՝ դառըն ձայնի ,
 և լէք կըցորդ՝ այրման սըլտի .
 Լաց ընդ լալիս՝ յամենայնի ,
 լէր տըբտմակից՝ թախծեալ սըլտի :

Ըստ առաքելոյն՝ սուրբ հրամանի,
լալ ընդ լացող՝ սըն վըշտալի :

~~~~~

Սըդ 'ի ստորին՝ կողմ աշխարհի,
զոր խաւսեցաք՝ ըս շատասցի .
Բայց բանըս մեր՝ փոփոխեսցի,
յելս արեւու՝ վերադարձցի .
Առ մեծըն Հայք՝ տուն թորգովի,
յազգ և ծընուն՝ դըն յարեթի .
Մ'հո ուր աթոռ՝ պարթեւազանց,
թագաւորացն՝ արշակունի :
Յորում էի՝ 'ի սահմանի,
յառաջագոյն՝ որպէս ասի .
'Ի յարգարու՝ թագաւորէ,
նոցունց շինեալ՝ ես լինէի :
Նա և նըման՝ գոլ վիճակի,
առաքելոյն՝ թաղէոսի .
Յորմէ բղխեալ՝ ծաղիկ բարի,
'ի շառաւիղ՝ գաւազանի .
Գրիգորիոս՝ պարթեւազըն,
լուսաւորին՝ այնմ աշխարհի .
Խոստովանող՝ ըն քրիստոսի,
և մարտիրոս՝ սըն կենդանի :

Եւ արդ առ քեզ՝ բանիւ բերիմ ,
 հայաստանեայց՝ եկեղեցի .
 Յորում կաթեաց՝ շողն երկնային ,
 զպաղըն հալեաց՝ ըզհիւսիսի :
 Լոյսն անըստուեր՝ ծաւալեցաւ ,
 և ճառագայթն՝ անճառելի .
 Սաստիկ եհար՝ ուռամբ ոսկի ,
 ձայնք հընչեցին՝ ստորինս յերկրի :
 Մէջ հրեշտակա՝ցըն բազմութիւնք . Ղ
 յերկնից հեղան՝ ըստ հեղեղի .
 Եւ մարդկային՝ ազգ երկրածին ,
 վերասլացան՝ յեթերն երկնի :
 Որ անապատ՝ էիր վայրի ,
 եղեր նըման՝ փըթթեալ ծաղկի .
 Եւ կուսական՝ արեամբ ներկեալ ,
 պայծառացար՝ 'ի գոյն վարդի .
 Որդիս ծընար՝ աւազանի ,
 որ քան զաւազ՝ շատ էր ծովի .
 Իրեցուցեր՝ կաթն 'իս տենէ ,
 սնուցեր արեամբ՝ ըն կենդանի .
 Դաստիարակ՝ մանկանց բարի ,
 տալով զաւրէն՝ սըն մովսէսի .
 Եւ կերակուր՝ կատարելոց ,
 զաւետարան՝ ըն քրիստոսի :

Յայնժամ էիք՝ կրանելի,
 այսու բնակից՝ դու ցանկալի .
 Երկնաւորաց՝ և երկրայնոց,
 և կենդանեաց՝ բոլոր սեռի :
 Ճ Իայց հարցանեմ՝ ով բաղձալի,
 բանիս խնդրեմ՝ պատահեալի .
 Տեղեկացն՝ զիս հաւատի,
 հարցանելեացս՝ այս ըստ կարգի :
 Այժմ ո՛ւր է քո՝ թագըն զարդի,
 և կամ պըստ՝ կըն հրաշալի .
 Ո՛ւր զարդարանք՝ ըն դըշխոյի,
 հարսին որդւոյ՝ թագաւորի :
 Ո՛ւր պաճուճանք՝ հարսնարանի,
 կամ սպիւնահան՝ վերջաւորի .
 Է՛ր. չէ՞ փեսայն՝ ի խորանի,
 կամ փեսայեղբն՝ ի տառաւորի .
 Ո՛ւր են մանկուհիքն՝ տառազաստի,
 զի ոչ հընչեն՝ զերբն բղաւթի .
 Օ խնորհ լըսեալ՝ ոչ հարկանեն .
 զի ողբն հընչող՝ տարսմանցի :
 Ո՛ւր պարարակ՝ եղնամուլն,
 զեմբը ի քեզ՝ ոչ զենանին .
 Կամ մատաւակ՝ քըն բաժակին,
 զի ոչ բաշխեն՝ զանոյշ զինին .

Ո՛ւր բարեկամք՝ ըն՝ զուարճակցին, ճժ
 ընդ գիւտ որդւոյն՝ անառակի,
 Կամ տարածեալ՝ գիրի հայրենին,
 առ՝ի համբոյր՝ մեղաւորին :
 Ո՛ւր քաղցրաձայնն՝ երաժշտի,
 կամ գեղգեղումն՝ եղանակի :
 Ո՛ւր ընթերցողք՝ ըն՝ սուրբ տառի,
 կամ վարդապետքն՝ ի հանգիսի :
 Ո՛ւր է աթոռ՝ հայրապետի,
 կամ քահանայքն՝ ի սուրբ բեմի :
 Ո՛ւր սարկաւազքն՝ են՝ ի սպասու,
 կամ պաշտպանայք՝ պատարագի :
 Ո՛ւր են խրնկոցն՝ ի քեզ բուրմունք,
 աներեւոյթ՝ ւերեւելի :
 Կամ ժողովոց՝ ըն՝ գումարումն,
 յաւուր տաւնի՝ զըն՝ տէրունի :
 Ո՛ւր են գահոյք՝ թագաւորի,
 վաղարշապատ՝ քո քաղաքի :
 Կամ նախարար՝ զըն՝ արքայի,
 այրարատեն՝ նրդ՝ գաւառի :
 Ո՛ւր են խշկանքն՝ որ տառիչ, ճի
 կամ՝ գինակիրքն՝ որ են վերջի :
 Ո՛ւր զաւրանքն՝ յազաւորի,
 կամ՝ լէգէովքն՝ ի ճակատի :

Յայնժամ էիր՝ երանելի,
այսու բնակից՝ զուցանկալի .
Երկնաւորաց՝ և երկրայնոց,
և կենդանեաց՝ բոլոր սեռի :

Ճ Իայց հարցանեմ՝ ցի՛ բաղձալի,
բանիս խնդրեմ՝ պատասխանի .
Տեղեկացո՛ւ՝ զիս հաւաստի,
հարցանելեացս՝ այս ըստ կարգի :
Այժմ՝ ո՛ւր է քո՝ Թագրն զարդի,
և կամ պըսակըն հրօշալի .
Ո՛ւր զարդարանք՝ ըն գրչեսոյի,
հարսին որդւոյ՝ Թագաւորի :
Ո՛ւր պաճուճանք՝ հարսնաբանի,
կամ ոսկեհունձն՝ վերջաւորի .
Է՛ր չէ՛ փեսայն՝ ՚ի խորանի,
կամ փեսաւերջն՝ ՚ի տաճարի :
Ո՛ւր են մանկուհիքն՝ առաքանստի,
զի ոչ հընչեն՝ զերգն բղաւթի .
Օ ի՛նչո՞ւ լըսեալ՝ ոչ հարկանեն .
զի ողջն հընչո՞ւ՝ թախանացի :
Ո՛ւր պարարակ՝ եղնամուրին,
զի՛նքդ ՚ի բեզ՝ ոչ զենանին .
Կամ մատուռակ՝ քըն՝ բաժակին,
զի ոչ բաշխեն՝ զանոյշ գինին .

Ո՛ւր բարեկամք՝ ըն զուարճակցին, ճշ
 ընդ գիւտ որդւոյն՝ անառակի
 Կամ տարածեալ՝ գիրկ հայրենին,
 առ ՚ի համբոյր՝ մեղաւորին :
 Ո՛ւր քաղցրաձայնն՝ երաժշտի,
 կամ գեղգեղումն՝ եղանակի :
 Ո՛ւր ընթերցողք՝ ըն սուրբ տառի,
 կամ վարդապետքն՝ ՚ի հանդիսի :
 Ո՛ւր է աթոռ՝ հայրապետի,
 կամ քաջանայքն՝ ՚ի սղութ բեմի :
 Ո՛ւր սարկաւազքն՝ են ՚ի սպասու,
 կամ պաշտպանեայք՝ պատարագի :
 Ո՛ւր են խընկոցն՝ ՚ի քեզ բուրմունք,
 աներեւոյթ՝ ւեթեւելի :
 Կամ ժողովոց՝ ըն գումարումն,
 յաւուր տանի՝ ջրն տէրունի :
 Ո՛ւր են գահոյք՝ թագաւորի,
 վաղարշապատ՝ քո քաղաքի :
 Կամ նախարար՝ քըն արքայի,
 այրարատեա՝ նրդ գաւառի :
 Ո՛ւր են իշխանքն՝ որ տրապի, ճի
 կամ՝ զինակիրքն՝ որ են վերջի :
 Ո՛ւր զաւրականքն՝ յաղաթորի,
 կամ՝ լեզէովքն՝ ՚ի ճակատի :

Ո՛ւր մեծամեծքն՝ 'ի բազմոցի ,
 կամ 'ուր սեղանն՝ ամենալի .
 Ո՛ւր են ազատքն՝ 'ի տաճարի ,
 կամ տեսառնորդիքն՝ 'ի ծաղկոցի :
 Ահա բարձաւ՝ այս վաղագոյն ,
 յոյժ հեռացաւ՝ որ չերևի .
 Անուրջք և երազք՝ էին յայտնի ,
 արդ ծածկեցաւ՝ 'ի դարթմանի :
 Այլ փոխանակ՝ այսր ամենի ,
 յոյժ հակառակ՝ կըն տեսանի .
 Քանզի նըստիս՝ 'որք և այլի ,
 տրեւուրդիմաւք՝ զերդ 'ի սրգի :
 Վասն այն ըզքեզ՝ իսկ կոչեցի ,
 լինել սրգակից՝ ինչ յայս վայրի .
 Քանզի նըման՝ քոյն ցուցանի ,
 իմոյս նորոգ՝ եզեալ չարի :
 ՃԼ Արդ ուսուացես՝ 'ով սիրելի ,
 և զնմա ողբալ՝ ըստ արժանի .
 Ի բոլր հըմուտ՝ լալեաց բանի ,
 և քաջ տեղեակ՝ այրման սրբոյ :
 Բայց և ըզքեզ՝ յայս հրաւիրեմ ,
 արեւելեան՝ քաղաքդ Անի .
 Վըցորդ իմոյս՝ լինել ձայնի ,
 և ըսփոփիչ՝ տարակուսի :

Քանզի և զու՝ երբեմն էիր ,
 վայելչական՝ հարսն 'ի քաւղի
 Մերձաւորաց՝ յոյժ ցանկալի ,
 հեռաւորաց՝ փափագելի :
 Շինեալ եղեր՝ տուն արքունի ,
 ընտրեալ նահանգ՝ ըզ շարայի .
 Թագաւորաց՝ բազրաժողովի ,
 որ 'ի ցեղէն՝ խորայելի .
 Յազգէ՛ սերեալ՝ մեծին դաւթի ,
 աստուածահաւր՝ մարգարէի .
 Գեղեցկանունդ՝ զարմանալի ,
 որ երբակի՝ տառիւ բերի .
 Երբորդութեան՝ ըն խորհրդի ,   չի
 որ միշտ 'ի քէն՝ երկրբալագի :
 Յորում էիր՝ ժամանակի ,
 բերկրեալ ուրախ՝ և ցընծալի .
 Որպէս այգի՝ ողկուղալի ,
 կամ՝ ձիթենի՝ պլաղով 'ի լի .
 Մանկունըք քո՝ զուարթալի ,
 նըման նորոգ՝ բուրաստանի .
 Դըստերըք քո՝ պաճուճալի ,
 յերգ և քընար՝ միշտ 'ի խաղի .
 Իսկ թագաւորք՝ քո պանծալի ,
 նըստեալ յաթոռ՝ թագ 'ի գըլխի :

Ըստ առաքելոյն՝ սուրբ հրամանի ,
Լաւ ընդ Լացող՝ սըն վըշտալի :

~~~~~

Սըդ 'ի ստորին՝ կողմ աշխարհի ,
զոր խաւեցաք՝ ըս շատասցի .

Բայց բանըս մեր՝ փոփոխեսցի ,
յեւս արեւու՝ վերադարձցի .

Առ մեծըն Հայք՝ տուն թորգումի ,
յազգ և ծնուն՝ դըն յարեթի .

Մհդ ուր աթոռ՝ պարթեւազանց ,
թագաւորացն՝ արշակունի :

Ճ Յորում էի՝ 'ի սահմանի ,
յառաջագոյն՝ որպէս ասի .
'Ի յարգարու՝ թագաւորէ ,
նոցունց շինեալ՝ ես լինէի :

Նա և նըման՝ գոլ վիճակի ,
առաքելոյն՝ թաղէոսի .

Յորմէ բղխեալ՝ ծաղիկ բարի ,
'ի շառաւիղ՝ գաւազանի .

Գրիգորիոս՝ պարթեւազէն ,
լուսաւորին՝ այնմ աշխարհի .

Խոստովանող՝ ըն քրիստոսի ,
և մարտիրո՝ սըն կենդանի :

Եւ արդ առ քեզ՝ բանիւ բերիմ ,
 հայաստանեայց՝ եկեղեցի .
 Յորում կաթեաց՝ շողն երկնային ,
 զպաղըն հալեաց՝ ըզհիւսի :
 Լոյսն անըստուեր՝ ծաւալեցաւ ,
 և ճառագայթն՝ անճառելի .
 Սաստիկ եհար՝ ուռամբ ոսկի ,
 ձայնք հընչեցին՝ ստորինս յերկրի :
 Մնդ հրեշտակա՝ցըն բազմութիւնք . զ
 յերկնից հեղան՝ ըստ հեզեզի .
 Եւ մարդկային՝ աղբ երկրածին ,
 վերասլացան՝ յեթերն երկնի :
 Որ անապատ՝ էիւ վայրի ,
 եղեր նըման՝ փրթութեալ ծաղկի .
 Եւ կուսական՝ արեամբ ներկեալ ,
 պայծառացար՝ ՚ի գոյն վարդի .
 Որդիս ծընար՝ աւազանի ,
 որ քան զաւազ՝ շատ էր ծովի .
 Դիեցողցեր՝ կաթն ՚իս տենէ ,
 մնուցեր արեամբ՝ ըն կենդանի .
 Դաստիարակ՝ մանկանց բարի ,
 տալով զաւրէն՝ սըն մովսէսի .
 Եւ կերակուր՝ կատարելոց ,
 զաւետարան՝ ըն քրիստոսի :

Յայնժամ էիր՝ կրանելի,
 այսու բնաւից՝ դու ցանկալի .
 Երկնաւորաց՝ և երկրայնոց,
 և կենդանեաց՝ բոլոր սեռի :
Ճ Իայց հարցանեմ՝ ով բաղձալի,
 բանիս խնդրեմ՝ պատասխանի .
 Տեղեկացո՛ւ զիս հաւաստի,
 հարցանելիացս՝ այս ըստ կարգի :
 Այժմ ո՛ւր է քո՝ թագըն՝ զարդի,
 և կամ պղան՝ կրն հրաշալի .
 Ո՛ւր զարդարանք՝ ըն՝ դռնայի,
 հարսին որդւոյ՝ թագաւորի :
 Ո՛ւր պաճուճանք՝ հարսնաբրանի,
 կամ ոսկեհուն՝ զերջնաւորի .
 Է՛ր չէ՞ փեսայն՝ ՚ի խորանի,
 կամ փեսայքըն՝ ՚ի տաճարի :
 Ո՛ւր են մանկունքն՝ առաջնաստի,
 զի ոչ հընչեն՝ զերգն բռնաւթի :
 Օ՛ ինչո՞ւ լըսեալ՝ ոչ հարկանեն .
 զփողըն հընչող՝ տարսոնացի :
 Ո՛ւր պարարակ՝ եղնամբին,
 զինորդ ՚ի բեզ՝ ոչ զենանին .
 Կամ մատուռակ՝ քրն բաժակին,
 զի ոչ բաշխեն՝ զանոյշ գինին :

Ո՛ւր բարեկամք՝ ըն՝ զուարճակցին, ճժ
ընդ գիւտ որդւոյն՝ անառակի :

Կամ տարածեալ՝ գերի հայրենին,
առ՝ ի համբոյր՝ մեղաւորին :

Ո՛ւր քաղցրաձայնն՝ երաժշտի,
կամ զեղգեղումն՝ եղանակի :

Ո՛ւր ընթերցողք՝ ըն՝ սուրբ տառի,
կամ վարդապետքն՝ ի հանդիսի :

Ո՛ւր է աթոռ՝ հայրապետի,
կամ քահանայքն՝ ի սուրբ բեմի :

Ո՛ւր սարկաւազքն՝ են՝ ի սպասու,
կամ պաշտպանեայք՝ պատարագի :

Ո՛ւր են խընկոցն՝ ի քեզ բուրմունք,
աներեւոյթ՝ և երեւելի :

Կամ ժողովոց՝ ըն՝ գումարումն,
յաւուր տառնի՝ ի խնդիրումն :

Ո՛ւր են դահոյք՝ թագաւորի,
վաղախապատ՝ քո քաղաքի :

Կամ նախարար՝ քրն՝ արքայի,
այրարատեա՝ նրդ՝ գաւառի :

Ո՛ւր են իշխանքն՝ որ տրաւի, ճի
կամ զինակիրքն՝ որ են վերջի :

Ո՛ւր զաւրականքն՝ յառաջարկի,
կամ լեզեովքն՝ ի ճակատի :

Ո՛ւր մեծամեծքն՝ ՚ի բաղմոցի ,
կամ ո՛ւր սեղանն՝ ամենալի .
Ո՛ւր են աղատքն՝ ՚ի տաճարի ,
կամ տեսունորդիքն՝ ՚ի ծաղկոցի :

Ահա բարձաւ՝ այս վաղագոյն ,
յոյժ հեռացաւ՝ որ չերևի .

Անուրջք և երազք՝ էին յայտնի ,
արդ ծածկեցաւ՝ ՚ի զարթմանի :

Այլ փոխանակ՝ այսր ամենի ,
յոյժ հակառակ՝ կրն տեսանի .

Քանզի նրստիս՝ որք և այլի ,
տըխուր դիմաւք՝ զերդ ՚ի սրգի :

Վասն այն ըզքեզ՝ իսկ կոչեցի ,
լինել սրգակից՝ ինձ յայս վայրի .

Քանզի նրման՝ քոյն ցուցանի ,
իմոյս նորոգ՝ եզեալ չարի :

ՃԼ Սրդ ուսուցես՝ ո՛վ սիրելի ,
և զինմս ողբալ՝ ըստ արժանի .

Իբրու հըմուտ՝ լալեաց բանի ,
և քաջ տեղեակ՝ այրման սըրտի :

Բայց և ըզքեզ՝ յայս հրաւիրեմ ,
արեւելեան՝ քաղաքդ Անի .

Կըցորդ իմոյս՝ լինել ձայնի ,
և ըսփոփիչ՝ տարակուսի :

Քանզի և գու՝ երբեմն էիր ,
 վայելչական՝ հարսն 'ի քաղի
 Մերձաւորաց՝ յոյժ ցանկալի ,
 հեռաւորաց՝ փափագելի :
 Շինեալ եղեր՝ տուն արքունի ,
 ընտրեալ նահանգ՝ ըգ շարայի .
 Թագաւորաց՝ բազրատունի ,
 որ 'ի ցեղէն՝ խորայելի .
 Յազգէ՛ սերեալ՝ մեծին դաւթի ,
 աստուածահաւր՝ մարգարէի .
 Գեղեցկանունդ՝ զարմանալի ,
 որ երրակի՝ տառիւ բերի :
 Երրորդութեան՝ ըն խորհրդի ,
 որ միշտ 'ի քէն՝ երկրպագի :
 Յորում՝ էիր՝ ժամանակի ,
 բերկրեալ ուրախ՝ և ցընծալի .
 Որպէս այգի՝ ողկուղալի ,
 կամ՝ ձիթենի՝ պրտղով 'ի լի .
 Մանկունք քո՝ զուարթալի ,
 նըման նորոգ՝ բուրաստանի .
 Դաստերըք քո՝ պաճուճալի ,
 յերգ և քընար՝ միշտ 'ի խաղի .
 Իսկ թագաւորք՝ քո պանծալի ,
 նըստեալ յաթու՝ թագ 'ի գրլիսի :

Ճի

Եւ զաւրաւանքն՝ աստիւ ւ անտի ,
 կալով 'ի տպաս' իւր հրամանի :
 Նա և որդիք՝ ըզ տիողի ,
 նրման դասուց՝ ըն հրեղինի .
 Յարմարապէս՝ յաւրինուածով ,
 կաթուղիկէ՝ եկեղեցի :
 Այն որ հանգէտ՝ և հաւասար ,
 վերնակառոյց՝ ըն խորանի :
 ՃԺ Հայրապետք՝ ւ եպիսկոպոսք ,
 և քահանայք՝ ւ այլք ըստ կարգի .
 Իւրաքանչիւր՝ յիւրում դասի ,
 պատշաճաւորն՝ յայն տաճարի :
 Օր թէ ասերն՝ հարկ լինիցի ,
 է դժուարին՝ ւ երկարելի .
 Եւ անաւգուտ՝ այժմոյս բերի ,
 յորոց 'և չէ՝ մի 'ի միջի :
 Քանզի անցին՝ ըստ երազի ,
 որպէս ծաղիկ՝ ամառայնի .
 Եւ այժմ ոչ են՝ ւ ոչ երեւի ,
 ըստ գրեցելոյն՝ 'ի սաղմոսի .
 Իբր ըզյորդեալ՝ յորդ վտակի ,
 զարնանաբեր՝ հեղեղատի .
 Կամ զուռուցեալ՝ պղզւորջակի ,
 որ ընդ լինել՝ ըն պատառի :

Սուրն ածողորմ՝ անաւրինի ,
 որ մեր արեանս՝ էր 'ի սոփի .
 Որ չէ՛ յազեալ՝ և ոչ յագի ,
 մինչև 'ի գալ՝ կատարածի .
 Ճի՛ Եսն նա եհաս՝ ուրեմն 'ի քեզ ,
 որպէս յիս յայս՝ ժամանակի .
 Հընձեանց զորայն՝ անդաստանի ,
 կանաչաւորն՝ և 'ի հասկի .
 .Օ այգին խըլեաց՝ արմատաքի ,
 մերկեաց յոստոցն՝ ըզձիթենի .
 Ե հեղ զարեւն՝ սրբբոց յերկրի ,
 հաւեաց նրման՝ ջրբոց գետի :
 Սրաւր գիակ՝ անթըւելի ,
 անթանգ 'ի կուր՝ գէշ գաղանի .
 Քահանայից՝ ընթրիստոսի ,
 արեամբ ներկեաց՝ զեկեղեցի .
 Սարկաւազաց պաշտանէից ,
 մարմինք անկեալ՝ մէջ փողոցի :
 Եւ այլ բազում՝ որ ոչ թըւի ,
 և է անեխ՝ անկարելի .
 Որ քեզ հասին՝ յայնրմ վայրի ,
 բոլոր Լամն՝ մասունք չարի .
 Եւ արարին՝ ըզքեզ գերի ,
 քան ըզսողեմն՝ այլ աւելի :

ՃՃ Վասն այսորիկ՝ ով անձկալի ,
 որ ես ներհան՝ այսր ամենի .
 'Ի քոյն յայնժամ՝ խիստ աղետի .
 ծանիր և զիմս՝ ողորմելի .
 Եւ որպէս փորձ՝ տարակուսի ,
 լեր տըրտմակից՝ ինձ յայս վայրի .
 Քանզի նման՝ յոյժ տեսանի ,
 իմը քոյոյն՝ հասեալ չարի :
 Արդ ժողովեա՝ զգըստերը քո ,
 վասն իմ 'ի լաց՝ նիստ լի սրգի .
 Գոչեա՝ ձայնիւ՝ կականելի ,
 շարժեա՝ 'ի յողբ՝ զամեն հոգի .
 Օ ի զովացումն՝ այրման սրբոյ ,
 ոչ է այլ ինչ՝ քան այս լինի .

~~~~~

Բայց իմ ազէտս՝ այս ցաւալի ,
 ոչ փոքրագոյն՝ զեղով բուժի .
 Եւ ոչ միով՝ տեղեալ փակի ,
 կամ մասնաւոր՝ մարդկամբ սփոփի :
 Այլ կարեկից՝ այսր աղէտի ,
 պարտ է կոչել՝ ազերսալի ,
 ՃՃ Օ չորեքծագեան՝ կողմ աշխարհի ,
 ուր ենդ հանուր՝ մարդկան որդի .

Օտրեւելս՝ արեւմրտիւք,
 և ըզհարաւ՝ ընդ հիւսիսի։
 Առ որս՝ գոչեմ՝ ձայնիւ գութի,
 լալով խաւսիմ՝ զայս ասելի։
 Թէ անգգք ամեն՝ բանաւորի,
 ժողովեցէք՝ 'ի մի վայրի։
 Ա՛րք և կանայք՝ հաիք և որդիք,
 հարսն և փեսայ՝ առաջաստի։
 Տըղայք մանկունք՝ և երիտասարդք,
 ծերք և հանուր՝ չտի հասակի։
 Թագաւորք՝ հանդերձ դպւրաւք,
 պէտք և իշխանք՝ տենալք աշխարհի։
 Հայրապետք՝ տեսունչ հաւտի,
 կարգեալ իշխանք՝ յեկեղեցի։
 Քահանայք՝ սարկաւազաւք,
 և խումբ հանուրց՝ գլերիկոսի։
 Վանականք՝ յանապատի,
 որք անմարմին՝ էք 'ի մարմնի։
 Հոյլք իմաստուն՝ սուրբ կուսանաց, ճշ
 որ ցեղակից՝ էք սրովբէի։
 Դասք հանձարեղ՝ վարդապետաց՝
 և քաղցրաձայն՝ պաշտանէից։
 Օ որս ողբակից՝ ինձ հրաւիրեմ,
 յորդւոց իմից՝ կոտորածի։

Լացէք լացէ՛ք՝ բարձրը ձայնիւ ,
 առ հասարակ՝ յամենայնի .
 Օ իս ողբացէ՛ք՝ կողկողալի ,
 որ էք ծնունդ՝ աւազանի :
 Եղեսի՛ն՝ Ուրհայ քաղաք ,
 որդեկորոյս՝ որբ և այրի .
 Կանչե՛մ առ ձեզ՝ ձայն կանացի ,
 կականալիւր՝ և ողորմելի .
 Օ քաւղս ՚ի գլխոյս՝ մերկանալով ,
 զե՛մ պատառեմ՝ ծածկոյթ զարդի .
 Փետե՛մ ըզվարսս՝ իմ ցանկալի ,
 խըզեմ ըզհերս՝ անխնայելի .
 Քարամբ ծեծեմ՝ զկուրծըս սրբոյ ,
 բաղխեմ զերեսս՝ իմ յապտակի :
 Մ Կռօտի՛մ ՚ի սուգ՝ ՚ի տան մըթի ,
 որպէս աւրէն՝ էսգաւորի .
 Եւ փոխանակ՝ որդան զգեստի ,
 սեաւ ըզգենում՝ գոյն տըխրելի .
 Հեղս՛ւմ արտաւսր՝ անչափելի ,
 յորդ և առատ՝ նըման գետի :
 Քանզի առակ՝ եղէ յերկրի ,
 տիեզերաց՝ նախատելի .
 Եւ անցաւորք՝ ճանապարհի ,
 վայ ՚ի վերայ՝ ասեն վայի :

Օ, ինչ ծածուկ՝ էի տեղի ,
 կամ՝ ի յանկեան՝ ինչ թագըստի ,
 Այլ ի գետիցն՝ որ յաղենի ,
 էի բազմեալ՝ ես ի միջի .
 Ի յեփրատայ՝ և տիգրիսի ,
 որ միջագետք՝ անուանէի .
 Արքայարան՝ մեծ արքայի ,
 հայ Լասորուոց՝ Աբգարոսի :
 Արդ նախ ասեմ՝ զայն որ կրեցի ,
 ի ձեռանէ՝ ան ըզբարի ,
 Ապա զչարինն՝ որ պատահեաց ,
 ինչ ըստ մեղաց՝ յանկարծակի :
 Դժբ հեղաբար՝ աստ մատուցէք ,
 զականջք ձեր՝ իմոյս բանի .
 Օ, որ ծանուցից փոքր ի շատէ ,
 ձեզ ըզգանգատս՝ իմ ըստ կարգի :
 Ես մնյր էի՝ բազմորդութեան ,
 անթիւ ծընսյ՝ դուստր և որդի .
 Օ, որս մայրաբար՝ դարմանեցի ,
 իստեանց իմոց՝ կաթն արբուցի .
 Գեղեցկատիպ՝ յաւրինեցի ,
 վայելչապէս՝ զարդարեցի :
 Քանզի երկիր՝ պարարտ էի ,
 աղբիւր կաթին՝ յորդ բըղխէի .

մծ

Աւետարեւր՝ նըման վայրի ,
 ւայլ գերագոյն՝ որպէս թւէի .
 Իիւր բարութեամբ՝ լըցեալ կայի ,
 'ի զանազան՝ բերմունս երկրի :
 Քննէր կենդանի՝ յինէն բոլորէր ,
 զուարթատեսիլ՝ բոյսս յաւրինէր .
 Եւ լըգուրաստանս՝ արբուցանէր ,
 և ըզմարդիկ՝ ուրախ առնէր :
 Ծովն 'ի միջն՝ իմ ծածանէր ,
 քաղցրիկ աւդով՝ ըն ծիծաղէր .
 Օղտեղութիւն՝ տըղմին մաքրէր ,
 ըզհրապարակ՝ սըն զարդարէր :
 Բազմազունի՝ տունկ յաւրինէր ,
 որպէս ըզգըտախտն՝ որ յեղեմէր .
 Սաղաթիւսեր՝ ծառովք ծաղկէր ,
 առատագոյն՝ պըտղաւետէր :
 Տերեւախիտ՝ հեղեկ շարժէր ,
 հոռաւմահից՝ յիւրմէն բուրէր .
 Նարդոս քըքբում՝ ինձ ընծիւղէր ,
 վարդ մանուշակ՝ վերաբերէր :
 Առաւաւտեան՝ ցաւոյն իջանէր ,
 ոսկենըման՝ ճաճանչ փայլէր .
 Անհամեմատ՝ յերկրէ նա էր ,
 պըտղովքն ամեն՝ զոր ընծայէր :

.Օցր և ասեւ՝ ոչոք կարէր ,
 մի սու միոյ՝ թէ և կամէր :
 .Օի վանդաստանս՝ իմ թէ գործէր , մէ
 ոք երկրածին՝ և սերմանէր ,
 Հարիւրաւոր՝ վաթսունաւոր ,
 կամ երեսուն՝ պըտղաբերէր :
 .Տոհմականաւք՝ զոր ընծայէր ,
 բազմաբեղուն՝ բարիս բերէր .
 Յըշտեմարա՝ նրս ժողովէր ,
 այնու զորդինս՝ իմ կերակրէր .
 .Օլամնեսեան՝ ուրախ առնէր ,
 'ի բիւր բարինս՝ որ ընծայէր :
 Բայց թէ ըզդիւրս՝ իմ յանգաւոր ,
 ոք պատմեսցէ՝ պատշաճաւոր ,
 Կարծեմ թէ չէ՝ նըմանաւոր ,
 այս քաղաքացս՝ որ երկրաւոր :
 Լայն և արձակ՝ նըստեալ յաթոռ ,
 որպէս 'ի կա՝ ուր թաղաւոր .
 Կամ թագուհի՝ յոյժ գեղաւոր ,
 ոսկետըտուն՝ և ճամկաւոր .
 Փողփողելով՝ 'ի վերջաւոր ,
 պայծառազգեստ՝ և պըճնաւոր .
 Ըուրջանակի՝ պարառաւոր , մի
 պարիսպ ածեալ՝ լայն և ամուր :

Աւետաբեր՝ նըման վայրի ,
 Լայլ գերազոյն՝ որպէս թւէի .
 Ինչը բարութեամբ՝ լըցեալ կայի ,
 'ի զանազան՝ բերմունս երկրի :
 Չո՛ւր կենդանի՝ յինէն բըղխէր ,
 զուարթատեսիլ՝ բոյսս յաւրինէր .
 մի Ըզբուրաստանս՝ արբուցանէր ,
 և ըզմարդիկ՝ ուրախ առնէր :
 Ծոփն 'ի միջն՝ իմ ծածանէր ,
 քաղցրիկ աւդով՝ ըն ծիծաղէր .
 Օգտեղութիւնն՝ տըղմին մաքրէր ,
 ըզճրապարակ՝ սըն զարդարէր :
 Բազմապունսն՝ տունկ յաւրինէր ,
 որպէս ըզգըտախոն՝ որ յեղեմէր .
 Սաղարթաբեր՝ ծառովք ծաղկէր ,
 առատագոյն՝ պըտղաւետէր :
 Տերեւաթիտ՝ հեզնկ շարժէր ,
 հոռաւմահից՝ յիւրմէն բուրէր .
 Նարդոս քըքբում՝ ինձ ընծիւղէր ,
 վարդ մանուշակ՝ վերաբերէր :
 Առաւաւտեան՝ ցաւոն իջանէր ,
 ոսկենըման՝ ճախանչ փայլէր .
 Անհամեմատ՝ յերկրէ նա էր ,
 պըտղովքն ամեն՝ զոր ընծայէր :

.Օգր. և ասեւ՝ ոչոք կարէր ,
 մի առ միոյ՝ թէ և կամէր :
 .Օ ի զանդաստանս՝ իմ թէ գործէր , մէ
 ոք երկրածին՝ և սերմանէր ,
 Հարիւրաւոր՝ վաթսունաւոր ,
 կամ երեսուն՝ պըտղաբերէր :
 .Տոհմականաւք՝ զոր ընծայէր ,
 բազմաբեղուն՝ բարիս բերէր .
 Յըշտեմարա՝ նըս ժողովէր ,
 այնու զորդինս՝ իմ կերակրէր .
 .Օ ամենեսեան՝ ուրախ առնէր ,
 'ի բիւր բարինս՝ որ ընծայէր :
 Բայց թէ ըզգիրս՝ իմ յանգաւոր ,
 ոք պատմեցէ՝ պատշաճաւոր ,
 Կարծեմ թէ չէ՝ նըմանաւոր ,
 այս քաղաքացս՝ որ երկրաւոր :
 Լայն և արձակ՝ նըստեալ յաթու ,
 որպէս 'ի կա՝ ուրս թագաւոր .
 Կամ թագուհի՝ յոյժ գեղաւոր ,
 ոսկետըտուն՝ և ճամկաւոր .
 Փողվողելով՝ 'ի վերջաւոր ,
 պայծառագգեստ՝ և պըճնաւոր .
 Շուրջանակի՝ պարառաւոր , մի
 պարիսպ ածեալ՝ լայն և ամուր :

Սշտարակաւք՝ բարձր ահաւոր ,
 իմաստապէս՝ Լարուեստաւոր .
 Որպէս գըլուխ՝ ըն գիպաւոր ,
 մակ հաւասար՝ անձին բոլոր :
 Հաստահեղոյս՝ հիմամբ 'ի խոր ,
 մահարձանաւք՝ պըսակաւոր .
 Տունք և տաճար՝ զարմանաւոր ,
 շինեալ 'ի գիրկս՝ իմ գեղաւոր .
 Յնարկք և փողոց՝ տեղ վաճառոց ,
 գոյր յաւրինեալ՝ հանճարաւոր :
 Բայց և զխորան՝ սըն լուսաւոր ,
 թէ որպիսիք՝ յոյժ փառաւոր .
 .Օայն չէ ասել՝ ինձ հնարաւոր ,
 կամ հողեղէն՝ մարդ երկրաւոր :
 .Օի երկնայնոցն՝ էր նմանաւոր ,
 վերնագոյնին՝ հանգիտաւոր .
 .Օարմանազան՝ և աննըման ,
 զոր չէ տեսեալ՝ ոք բանաւոր :
 Դժ Ս՝յդպէս կացի՝ յոյժ խընդաւոր ,
 զերդ մայր որդւովք՝ բերկրեալ յորդոր .
 Դուստր և որդիք՝ իմ բիւրաւոր ,
 զինեւ կային՝ շուրջ պարաւոր .
 Փըթթեալ վարդից՝ նըման թերթից ,
 կամ գեղունակ՝ ճըղած խընձոր :

Որպէս զայգի՝ մեծ դաշտաւոր ,
 կամ՝ բարունակ՝ ողկուղաւոր .
 Իբր 'ի յանկեան՝ տունկ սորեկորթ .
 տեղւոջ պարարտ՝ և զաւրաւոր :
 Եւթանասունք՝ խորհրդաւոր ,
 աւանք պատեալ՝ զինև բոլոր :
 Եւ ես բազմեալ՝ զերդ թագաւոր ,
 կայի 'ի մէջ՝ հանդիսաւոր :

Ս.դ. այս բարիքս՝ որ պատմեցան ,
 փոքր 'ի շատէ՝ բան ճառեցան .
 Որ 'ի յանցեալ՝ դարուն ըսկսան ,
 և այժմ առին՝ փոյթ ըզվախճան :
 Յորում էի՝ ուրախական ,
 մասին հասեալ՝ երանական .
 'Ի տեսողաց՝ ներբողական ,
 և լըտողաց՝ զարմանական :
 Բայց 'ի հասեալ՝ ներկայական ,
 ժամանակիս՝ որ դիպեցան ,
 Բարիքն ամեն՝ ըսպառեցան ,
 և քաղցրութիւնք՝ ըն դառնացան .
 Եւ երանի՝ տալոյն փոխան ,
 զիս եղկելի՝ այժմիկ կարդան :

մկ

Թընափեաց դասք՝ ըն մեր խընդան ,
 և սիրելիք՝ ձայնիւ ողբան .
 Գլուխ 'ի վերայ՝ իմ ամբառնան ,
 որք 'ի ներքոյ՝ ոտից եղան :
 Մզք որ ծառայքն՝ էին բնական ,
 ծընունդք որդիքն՝ աղախնական .
 'ի սառայէ՝ փախըտական ,
 հագար և որդին՝ հալածական .
 Օ ի մի՛ ժառանգ՝ նա հայրական ,
 աբրահամու՝ գոլ սեփական :
 Ա՛յ յո՛մ յաղատիս՝ վերայ յարեան ,
 հաճել զտիկին՝ ըս կամեցան .
 մի՛ Ս՛ն ժառանգել՝ զիս խորհեցան ,
 և հալածել՝ յորդուց մարդկան :
 Եւ թէ՛ զեւրդ՝ այս գործեցան ,
 կամ յինչ իրաց՝ պատահեցան ,
 Ժամ է ասել՝ դէմ՝ յանդիման ,
 պատմել բանիւ՝ ղղբերգական :
 Թէպէտ և ոչ՝ հընարական ,
 ղղբովանդակն՝ է ասել բան .
 Սական փոքունք՝ մեզ բաւական ,
 յայտնել զաղէտն՝ որ դիպեցան :
 Քանզի այգւոյն՝ այն պահպպպն ,
 եղ որ ըստեղծ՝ զիս իսկըգան .

Եւ աւանդեաց՝ ինձ պատուիրան ,
 ուստի . և կեանք՝ անմահական :
 Յայնժամ որդի՝ քնն մայրական ,
 մարտեան ընդ իս՝ պատրողական .
 Տեսեալ ՚ի փառս՝ անզուգական ,
 չար նախանձու՝ բորբոքեցան :
 Յերկիր հանին՝ անիծական ,
 փռւշ . և տատասկ՝ յորմէ բուսան .
 Մեղաւք լըցին՝ անյագական , մձ
 սիրոյ մերժեալ՝ յարարչական :
 Մինչև հալիւն՝ արիական ,
 խնդրեաց ըզհաւտն՝ իւր բանական .
 Բարձեալ ՚ի յուսն՝ աստուածական ,
 հանել ՚ի վեր՝ ուստի անկան :
 Սակայն դարձեալ՝ թրշառացայ ,
 յերկնից յերկիր՝ կործանեցայ .
 ՚ի բարձրութեան՝ ցըն վայր անկայ ,
 խոնարհեցայ՝ և ափշեցայ :
 Ըզպատուիրան՝ ըն մոռացայ ,
 և յաւրինա՝ ցըն հեռացայ .
 Բազմատեսակ՝ մեղաւք լըցայ ,
 և չար զործովք՝ աղտեղացայ :
 Սողովմնեան՝ խորան եղայ ,
 և կեդարու՝ փնուանեցայ .

Քանզի խէթիւ՝ յիս նայեցաւ,
լոյսն արեւուն՝ և սեւացայ :

Աւրդ վայ ասեմ՝ ինձ ըստ դաւթայ,
քանզի յերկար՝ պանդրխտեցայ .

Իսկըզքանէ՝ յորմէ ըսկսայ , մղ
լինել ազգին՝ ցեղին հռովմայ :

Յայնժամ յարեան՝ 'ի յիմ վերայ ,
ազգ և ծընունդըն հագարայ .

Յառաջ զորդիսն՝ իմ զոր ծընայ ,
կոտորեցին՝ 'ի յանխընայ .

Ապա զաւանսն պարագայ ,
որ շուրջ կային՝ զինև 'ի ճահ .

Աւերեցին՝ և քանդեցին ,
հողաբըլուր՝ թողին պնոսայ :

Եւ այս 'ի յամս՝ էր ոչ սակաւ ,
այլ քաւասսուն՝ կամ գերակայ ,

Յորս 'ի յուժոյ՝ պականեցայ ,
և զաւրութեամբ՝ տրկարացայ .

Հէնք 'ի հինից՝ գային վերայ ,
ասպատակաւ՝ ես գերեցայ .

Պէսպէս ցաւովք՝ հիւանդացայ ,
յախտըս մահու՝ ծիւրեալ անկայ :

Եւ գեղ ցաւոցս՝ իմ ոչ զըտայ ,
և ոչ բըժիշկ՝ որ զգեւըն տայ .

Դժբութոց՝ դրունըս հասայ ,
նա և յատա՝ կըն մերձեցայ :

8

~~~~~

Արդ զայս տեսեալ՝ բռնաւորին ,
և կամակոր՝ չար վեշապին ,
Սողայր և գայր՝ նըման աւձին ,
և նենգաւոր՝ թիւնաւորին .
Առ ՚ի խայթել՝ գարշապարին ,
և հարկանել՝ գաղտնի նետին .
Այն որ զաւղեալ՝ և թագուցեալ ,
ծածկեալ ունէր՝ զնենգն ՚ի մըտին :
Եւ դարանեալ՝ գայրն ՚ի մայրին ,
ինձըն թագչէր՝ յանապատին .
Որում անուն՝ իւր կոչէին ,
զանկի չարեաց՝ գործաւնէին :
Յարձակեցաւ՝ յանկարծաւրէն ,
և յեղակարծ՝ ժամանակին .
Յորժամ տեսին՝ և ծանուցին ,
զիմ զաւրականքն՝ որ աստ չէին :
Յայնժամ պատեաց՝ շուրջանակի ,
զիս պաշարեաց՝ զաւրաւք նորին .
Աւրաբացուց՝ մոխրականին ,
որ ըստ անուանն՝ իսկ ոչ թուին :

ԻԺ

Ելիմացիք՝ և քեռացիք ,
 անթիւ բազում՝ լէդէպին .
 Շամբք և հաւտիւք՝ պատեալ կային ,
 անել ւանմուտ՝ զիս առնէին .
 Միշտ հանապազ՝ մարտընէին ,
 աւր ըստ աւրէ՝ զիս նեղէին .
 Չեւ զանազան՝ փոփոխէին ,
 նոքաւք ՚ի մարտ՝ վառեալ գային :
 Օ ըրահաւորք՝ մրկընդաւորք ,
 ջաւշիւք ծածկեալ՝ բոլոր անձին .
 Սուսաւորք՝ աղեղնաւորք ,
 նեփիւք հարեալ՝ խոցոտէին :
 Պատնէշ կանգնեալ՝ մեքենայիւք ,
 ըւմբաքա՝ ըրս հոսէին .
 Ծեծէին՝ հարկանէին ,
 անհրնարին՝ տագնապէին :
 Բայց այսոքիւք՝ ոչ կարացին ,
 յաղթել քաջացն՝ որ յիս կային .
 Մինչև ՚ի յայլ՝ հընար մըտեալ ,
 այն խորամանկ՝ նենգաւորին .
 Որպէս խըլուր՝ դըն փորէին ,
 ներքոյ հիմանն՝ ամբականին .
 Սիւնս և նեցուկ՝ հաստատէին ,
 աշտարակացն՝ և պարըսպին .

յի

Առ ՚ի յայրել՝ պատրաստէին ,
որպէս աւրէն՝ էր այս նոցին :
Յայնժամ բարբառ՝ արձակէին ,
առ ժողովուրդ՝ ըս քաղաքին .

Մի՛ յամառել՝ ասեն ՚ի նմին ,
զի մի՛ մահու՝ մեռանիցին .

Այլ տալ յաւժար՝ և կամովին ,
զի բարութեանց՝ պատահեցին :

Եւ զայս լուեալ՝ ժողովէին ,
քաջն և արիքն՝ ՚ի միասին .

Պընդէին՝ հաստատէին ,
ուխտ և դաշն՝ նրս դընէին .

Ո՛չ յերկանալ՝ ՚ի հանդիսին ,
ի՛չ լքանել՝ պատերազմին .

Ո՛չ հաւանել՝ բանից նոցին ,
և ի՛նչ բանալ՝ կաժաւ նըմին .

Այլ բարիք՝ վարկանէին ,
զի անգանաւր՝ մեռանիցին .

Քան թէ սըտել՝ մեծի ուխտին ,
և վայելել՝ առաւրէին .

Մակաբայեանց՝ նըմանէին ,
և վարդանանց՝ պատերազմին .

Միշտ առ միմեա՝ նրս ձայնէին ,
աղաղակաւ՝ զայս ասէին .

ՅԼ

Մի երկիցուք՝ զանգիտելով ,
 եղբարք 'ի սրոյ՝ մահկանացւին .
 Եւ ընդ քաջացն՝ արիութեան ,
 մի խառնեսցուք՝ զերկիւղ վատին :
 Անուն բարի՝ ժառանգեսցուք ,
 որ ընթանայ՝ յազգ երկրածին .
 Անդրդւեւի՝ կազմել զհոգին ,
 վասն յուսոյ՝ երկնաւորին :
 Մեզ աւրինակ՝ բարեաց ասեն ,
 ունիմք բազումք՝ 'ի հանդիսին ,
 Եւ զվրկայից՝ ըն բազմութիւն ,
 որ քան զթիւ՝ գերազանցին :
 Որք յաղթեցին՝ չար իշխանին ,
 երեւելոյն՝ և անյայտին .
 'Ի մարդկանէ՝ այժմ՝ գովին ,
 և յաստուծոյ՝ փառաւորին .
 'Ի հանդերձեալ՝ ըն պըսակին ,
 և արեգական՝ նըման ծագին :
 Փոքր ինչ էր վեշտ՝ նըն զոր կրեցին ,
 անբաւ բարիք՝ որ պարգեւին .
 Չարչարեցան՝ 'ի վայրկենին ,
 բայց ժառանգեն՝ զյաւիտենին :
 Նըմանեսցուք՝ սուրբ վրկայիցն ,
 որ քառասունք՝ վերաձայնին .

Որք միաբան՝ ընթանային ,
յաղթող գրտան՝ յասպարիսին :

Մի նըմանեւ՝ թոյլ և վատին ,
զոր բաղանի՝ քըն կորուսին .

Այլ պըսակաց՝ ըն տեսողին ,
իմաստախոհ՝ բանտապետին :

Հանդիսադեր՝ մերոյ մարտին , յծ
չէ՝ ի ցեղեց՝ հողեղենին .

Եւ ո՛չ եղաք՝ զյոյս մեր ՚ի մարդ ,
մահկանացու և երկրային :

Այլ զաւրադլուխ՝ ըն հրեշտակաց ,
որ է. յաթոռ՝ բերովքէին .

Նա յարդարիչ՝ պատերազմին ,
և պարգեւիչ՝ յաղթանակին :

Առ որ ունիմք՝ անքակտելի ,
զհաւատ և զյոյս՝ առ սիրելին .

Յորմէ կըրկին՝ մեզ պարգեւի ,
թագ և պըսակ՝ բրաբիոյնին :

Օ ի թէ յաղթեմք՝ և պըսակիմք ,
ւանուն բարեաց՝ մեզ քարոզին .

Եւ թէ մարմնով՝ յաղթահարիմք ,
լուսով հոգիք՝ մեր փայլեսցին .

Ընդ արդարոց՝ ըն դասեսցուք ,
յարքայութեան՝ հաւըն վերին ,

- Յանգը աւական՝ հարսնարանին ,
 զոր խոստացեալ՝ է յաղթողին :
- ՅԿ Օ՛խ թէ աստուած տարազը եսցուք ,
 որ հայրենեաց՝ կոչի գետին .
 Որ թէ պայծառ՝ յերեւելս ,
 և վայելուչ՝ աչաց բերին :
- ԱՅԼ փոխանակ՝ անցաւորիս ,
 ժառանգեսցուք՝ զանանց բարին :
 Ի փափկութեան՝ լուսոյ դրախտին ,
 յորմէ անկաւ՝ մարդն առաջին .
 Յանմահութեան՝ անախտ վայրին ;
 Ի սեփհական՝ մեր հայրենին :
- Եւ փոխանակ՝ այս քաղաքի ,
 որ է շինուած՝ սա մարդկային ,
 Ունիմք շինուած՝ մեք յաստուծոյ ,
 անձեռագործ՝ և երկնային .
 Որոյ հիման՝ ճարտարապետ ,
 աջ արարչին՝ է անեղին .
- Այն որ կամար՝ կապեաց զերկին ,
 կացոյց ՚ի նմա՝ զդասըս վերին .
 Այն որ զերկիր՝ ըս հաստատեաց ,
 և զորս ՚ի սմա՝ մինչ ոչ գոյին :
- ՅԾ Արդ մեք ՚ի նա՝ հաստատեցաք ,
 զյոյս և զհաւատ՝ և զերկոսին :

Օ՛ր թէ կամի՝ և կեցուցէ,
 փառք և պատիւ՝ տացուք նրմին .
 Ապա թէ ոչ՝ զայս ախորժէ,
 այլ տայ 'ի ձեռս՝ անաւրինին ,
 Յայս առաւել՝ մեք գոհասցուք ,
 զի տնաւրինէ՝ մեզ ըզբարին :
 Որպէս ըզհայր՝ գթած խրըատէ ,
 վասն մեղաց՝ մեր որ լինին .
 Բայց և դարձեալ՝ մըխիթարէ ,
 որպէս բնութիւն՝ է այս նորին :
 Եւ ըզտըզայս՝ բաբիւնին ,
 մատնէ զաւրաց՝ քրիստոնէին .
 Կալով զոտից՝ մանկանց նորին ,
 և հարկանել՝ պինդ ըզբարին .
 Որ քակեցէք՝ այժմ՝ ասացին ,
 և մինչ 'ի հիմ՝ ըն հասուցին ,
 Քանդեցին՝ աւերեցին ,
 և 'ի հիմանց՝ տապալեցին .
 Օհրդ վաղափուլն՝ աշտարակին ,
 զոր շէնեցին՝ դարձեալ նոքին ,
 Եւ կամ՝ դժոխքն՝ անդընդային ,
 զոր աւերեաց՝ աջ հրդաւրին :
 Արդ նոքա զայս՝ և այսպիսիս ,
 միշտ առ միմեան՝ ըս գոչէին .

յձ

Իբր ատամուհնք՝ ըն վարազին ,
 բանիւ զերեար՝ ըս սրբէին .
 Քաջալերէր՝ հայրըն զորդին ,
 Լորդիքն 'ի մարտ՝ պատրաստէին .
 Միշտ հանապազ՝ քարոզէին ,
 հրապարակաւ՝ և առ տընին :
 Անդ ո՛չ իշխան՝ էր պատուական ,
 և ո՛չ կըրտսեր՝ 'ի տեղ վերջին ,
 Այլ միաբաժն՝ և հաւասար ,
 միախորհուրդ՝ ամենեքին .
 Եպիսկոպոսք՝ և քահանայք ,
 իւրաքանչիւր՝ դասք յիւր ցեղին .
 Անդըրդուեւի՝ կալ 'ի մարտին ,
 արիաբար՝ ընդ դէմ՝ չարին :
 Եւ Մի երկընչել՝ 'ի սրոյ նոցին ,
 որ սպանանէ՝ միայն զմարմին .
 Այլ յայնմանէ՝ զարհուրեցուք ,
 որ գեհենին՝ տայ զերկոսին :
 Միայն ըզնա՝ մեք սիրեսցո՛ւք ,
 որ պըսակէ՝ զիւր սիրելին .
 Համբերութեամբ՝ ստասցո՛ւք զոգին ,
 վարձս ընկալցուք՝ զանպատմելին :

Առդ էբբե զայս՝ բարբառէին ,
 և քաջալերս՝ միմեանց տային .
 Ահա հասցեն՝ մեզ յաւգնութիւն ,
 քաջ և արի՝ զաւրբըն վերին .
 Եւ 'ի թիկունըս հայէին ,
 ընդ ճանապարհսըն դիտէին ,
 'Ի գիշերի՝ և 'ի տունջեան ,
 միշտ գալըստեանն՝ ակն ունէին :
 Թէպէտ և ոչ՝ ժամանէին ,
 որոց նոքայն՝ ըսպասէին .
 Քանզի յամեալ՝ յապաղեցին ,
 որ ընդ հանուր՝ կողմանս էին ,
 Գալ յաւգնութիւն՝ իմոյ կոմսին ,
 երկրբազուք՝ սրբբոյ խաչին :
 Վասն այնորիկ՝ յոյժ փութային ,
 կողմանք դասուց՝ հակառակին .
 Օ՛ի գործ ծածուկ՝ մեքենային ,
 փոյթ և արագ՝ վըճարեսցին :
 Քանզի գիտէր՝ չա՛րն 'ի յինքեան ,
 ոչ դիմամարտ՝ լինել նոցին .
 Այլ թէ կանխեալ՝ ժամանէին ,
 յանդերձ տեղիս՝ ըն փախչէին :
 Իայց զի մեղաց՝ ըն բազմութիւն ,
 որ միշտ առ իս՝ յաճախէին ,

.Օձայն որ բարեհաց՝ մասունքն էին ,
 զամենեսեան՝ խափանէին :
 Խակ ըզչարիս՝ մերձեցուցին ,
 մինչև 'ի գլուխ՝ զայն հասուցին :
 .Օ որ աստանաւր՝ սիրտ իմ ճըմլի ,
 ւերիկամունք՝ ըս գալարին .
 Ցաւ հարկանի՝ յորովայնիս ,
 միտք և հոգիս՝ իմ այլայլին .
 նժ Մինչ դեռ յիշեմ՝ զաւրն ահագին ,
 և զառաւաւ՝ տըն մըթագին ,
 .Օ անլոյս ցերեկըն խաւարին ,
 որ լուսացաւ՝ նըսեմ խորին :
 Յորժամ ըզհուրըն սողովին ,
 ներքուտ 'ի վեր՝ բորբոքէին .
 Ո՛չ 'ի վերուստ՝ անձրեւածին ,
 այլ 'ի ստորին՝ ըս փորածին .
 Յայնժամ պարիսպ՝ ամրականին ,
 վերուստ 'ի վայր՝ կործանէին ,
 Եւ 'ի հիմանց՝ տապալէին ,
 մոտ թըշնամեաց՝ ըն գործէին :
 Այլ քաջ-արիքն՝ ո՛չ կասէին ,
 և ո՛չ 'ի փախուստ՝ ինչ դառնային .
 Բայց առ միմեան՝ ըս ձայն տային ,
 քաջալերեալ՝ յորդորէին .

Աւրիաբար՝ հաստատէին ,
 զինուբ յանկած՝ ըն պարրսպին .
 Իրմեւ ՚ի մահ՝ խրախուսէին ,
 ոչ զանգիտել՝ ՚ի սրոյ նոցին :
 Այլ որպէս հաւտ՝ հովուապետին ,
 յաղն երկնային՝ զըրոհ տային .
 Քահանայք՝ եփուտաւորք ,
 սուսերաւոր՝ ըբ լինէին .
 Եպիսկոպոսք՝ ըն պատուականք ,
 ՚ի ձեռս առեալ՝ զնշան խաչին ,
 Հնապա եղբար՝ ըբ սիբելք ,
 մի զարհուրիք՝ առձայնէին .
 Օ մահ ընտրեցէք՝ դուք քաջութեամբ ,
 որ քան ըզկեանս՝ է գովելին .
 Ահա հասեալ՝ է մարտադիրն ,
 և յաղթանակն՝ է ՚ի ձեռին .
 Եւ պըսակէ՝ զքաջն և զարին ,
 որ յայսմ աւուր՝ մեռանիցին :
 Իսկ չարութեան՝ արբանեկին ,
 զգասըն վառեալ՝ զաւրականին ,
 Հրատարակէր՝ ՚ի լուր նոցին ,
 արեանալ՝ յայնրմ մարտին :
 Յորմէ պարգեւք՝ խոստանային ,
 և մեծութիւն՝ յայտ երկրային .

նլ Նա և պառիժ՝ պատուհասին ,
 սպառնայր ածել՝ թոյլ և վատին :
 Յայնժամ զինեալ՝ ըք լինէին ,
 գունդըք զաւրաց՝ անաստուածին ,
 Գազանաբար՝ յարձակէին ,
 մերձեալ ՚ի մաւտ՝ ըն պարըսպին :
 Իսկ զաւրականքն՝ անյաղթելի ,
 որ անդանաւր՝ հասեալ կային ,
 Ընդ զիմամարտ՝ գոլով նոցին ,
 ըզհակառակ՝ սըն վանէին ,
 Եւ որպէս փայտ՝ ինչ յանտառին ,
 յանաւրինաց՝ կոտորէին .
 Մինչ զի զահի՝ հարկանէին ,
 և յետս ընդդէմ՝ նահանջէին :
 Բայց երանի՝ զանձնէ իմմէ ,
 թէ բանք իմ աստ՝ դադարէին .
 Եւ ոչ յառաջ՝ այլ խաղային ,
 ճըմլեալ ըզսիրտ՝ ըս լըսողին :
 Այլ չէ աւգուտ՝ յայսցանէ ինձ ,
 բանիւ լըռել՝ զորս ՚ի կարգին ,
 նի Իբրու արդեամբք՝ ընդ իս անցին ,
 չարիքս այս մեծ՝ Լանհընարին :
 Քանզի յորժամ՝ ոչ կարացին ,
 յաղթել քաջացն՝ որ անդ կային .

Յայնժամ՝ վերագն՝ անդընդային ,
 կոչեաց զուամիկ՝ զաւրականին .
 'ի սուր յաւար՝ և 'ի գերութիւն ,
 ասաց առնել՝ զամենեսին :
 Եւ զայն լուեալ՝ արաբացին ,
 անթիւ զաւրաց՝ բարբարոսին ,
 Իբրեւ զեռանդ՝ պրտուտկէին ,
 շրջան առեալ՝ շուրջ քաղաքին .
 Օ եռամբ յեռեալ՝ տազնապէին ,
 մի առ միով՝ արշաւէին .
 Փողս և քոսեր՝ ըս գոչէին ,
 Իբրեւ յամպոց՝ որոտային .
 Չայնս ահագին՝ ըս հընչէին ,
 մինչ զե գերկիր՝ դըղըղէին .
 Որ վատասիրտ՝ քըն վախէին ,
 քաջք և արիք՝ խիզախէին .
 Ոմանք 'ի մահ՝ ըն դիմէին ,
 և այլք՝ 'ի յահէն՝ մեռանէին :
 Այլ զե նուազ՝ ժողովէին ,
 և ոչ բաւական՝ ըս պարըսպին ,
 Եւ այն դատեալ՝ վաստակէին ,
 'ի յանդադար՝ պատերազմին .
 Քանզի տեւեալ՝ ժուժկալեցին ,
 Եբր ամսաւրեայ՝ գորով մարտին :

նժ

Վասն այսորիկ՝ տեղ ինչ մասին ,
 'ի պահպանաց՝ թափուր դըտին .
 Յորում ելեալ՝ բարձրանային ,
 սակաւք ոմանք՝ յաշտարակին :
 Իսկ ժողովուրդը՝ քաղաքին ,
 զայն ինչ տեսեալ՝ զարհուրէին .
 Չայնրս գութի՝ արկանէին ,
 և 'ի փախուստ՝ ըն դառնային :
 Եւ ապա զէնչ՝ կամ՝ որպիսի ,
 անդ տեսութիւն՝ դժուարէի :
 Քանզի խուժան՝ անաւրինին ,
 եբր ըզլիախուստն՝ ըն զայն տեսին ,
 նկ Սուսերամերկ՝ ըք լինէին ,
 մէջ քաղաքին՝ յարձակէին :
 Եւ ժողովոց՝ ըն բազմութիւն ,
 մի ըզ միոյ՝ հետ կասէին .
 Որք առաջի՝ ընթանային ,
 մինչև 'ի դրուն՝ ըս դըղեկին :
 Իսկ մարդադէմ՝ քըն գազանաց ,
 ըզ սայրասուր՝ ըն քամէին ,
 Եւ որպէս գայլք՝ 'ի հաւտ գառանց ,
 'ի մէջ նոցունց՝ անկանէին .
 Ս. հասարակ՝ կոտորէին ,
 արեան վըտակ՝ ըք հոսէին .

.Օ երիտասարդա՝ և ըզ մանկտին ,
 անխնայապէս՝ խողխողէին :
 Յալիս ծերոցն՝ ոչ գըթային ,
 և ոչ 'ի հասակն՝ ըն տըղային .
 Ո՛չ 'ի պատիւ՝ քահանային ,
 ոչ յաշտիճան՝ հայրապետին .
 Մինչ զի արեանց՝ ցըն ճապաղէն ,
 ծերոցն ալիք՝ ներկանէին :
 Եւ քահանայք՝ ըն խորհըղին ,   նշ
 'ի սուրբ արեան՝ կենարարին ,
 .Օ արիւնս իւրեանց՝ յայն խառնէին ,
 և ընդ նոսին՝ թաթաւէին :
 Քանզի արեանն՝ էր ծարաւի ,
 և արբեցաւ՝ սուրըն նորին .
 Առիւծ գոչեաց՝ 'ի յանտառին ,
 և գիշախանձ՝ արջն 'ի բային :
 Բայց ըզհանդէպն՝ ողորմագին ,
 որ դառնագոյն՝ է լըսողին ,
 Չէ բաւական՝ բան ասողին ,
 պատմել զաղէտ՝ ըն սաստկագին :
 Քանզի յորժամ՝ գայլքըն մըտին ,
 և շունքըն լիւրք՝ պաշարեցին ,
 .Օ հաւտ ոչխարաց՝ ըն ցըլուեցին ,
 զանմեղ գառինս՝ պատառեցին :

- Յանգը աւական՝ հարսնարանին ,
 զոր խոստացեալ՝ է յաղթողին :
- ՅԿ .Օ ի թէ աստուած՝ տարագրեսցուք՝
 որ հայրենեաց՝ կոչի գետին .
 Որ թէ պայծառ՝ յերեւելոս ,
 և վայելուչ՝ աչաց բերին :
- Այլ փոխանակ՝ անցաւորիս ,
 ժառանգեսցուք՝ զանանց բարին .
 Ի փափկութեան՝ լուսոյ դրախտին ,
 յորմէ անկաւ՝ մարդն առաջին .
 Յանմահութեան՝ անախտ վայրին ;
 Ի սեփհական՝ մեք հայրենին :
- Եւ փոխանակ՝ այս քաղաքի ,
 որ է շինուած՝ սա մարդկային ,
 Ունիմք շինուած՝ մեք յաստուծոյ ,
 անձեռագործ՝ և երկնային .
 Որոյ հիման՝ ճարտարապետ ,
 աջ արարչին՝ է անեղին .
- Այն որ կամար՝ կապեաց զերկին ,
 կացոյց ի նմա՝ զդասըս վերին .
- Այն որ զերկիր՝ ըս հաստատեաց ,
 և զորս ի նմա՝ մինչ ոչ գոյին :
- ՅԶ Աղդ մեք ի նա՝ հաստատեցաք ,
 զյոյս և զհաւատ՝ և զերկոսին :

.Օ՛ի թէ կամի՝ և կեցուցէ,
 փառք և պատիւ՝ տացուք նրմին .
 Ապա թէ ոչ՝ զայս ախորժէ,
 այլ տայ 'ի ձեռս՝ անաւրինին ,
 Յայս առաւել՝ մեք զոհասցուք ,
 զի տնաւրինէ՝ մեզ ըզբարին :
 Որպէս ըզհայր՝ զթած խըրատէ ,
 վասն մեղաց՝ մեր որ լինին .
 Բայց և դարձեալ՝ մըխիթարէ ,
 որպէս բնութիւն՝ է այս նորին :
 Եւ ըզտըզայս՝ բաբելոնին ,
 մատնէ զաւրաց՝ քրիստոնէին .
 Կալով զոտից՝ մանկանց նորին ,
 և հարկանել՝ պինդ ըզբարին .
 Որ քակեցէք՝ այժմ՝ ասացին ,
 և մինչ 'ի հիմ՝ ըն հասուցին ,
 Քանդեցին՝ ասերեցին ,
 և 'ի հիմանց՝ տապալեցին .
 .Օհրդ վաղափուլն՝ աշտարակին ,
 զոր շինեցին՝ դարձեալ նոբին ,
 Եւ կամ՝ դըժուրքն՝ անդրնդային ,
 զոր ասերեաց՝ աջ հըզաւրին :
 Արդ նոքա զայս՝ և այսպիսիս ,
 միշտ առ միմեան՝ ըս գոչէին .

յձ

Իբր ատամունք՝ ըն վարազին ,
 բանիւ զիրեար՝ ըս սրէին .
 Քաջաւերէր՝ հայրն զորդին ,
 Լորդիքն 'ի մարտ՝ պատրաստէին .
 Միշտ հանապազ՝ քարոզէին ,
 հրապարակաւ՝ և առ տընին :
 Անդ ոչ իշխան՝ էր պատուական ,
 և ոչ կըրտսեր՝ 'ի տեղ վերջին ,
 Այլ միաբան՝ և հաւասար ,
 միախորհուրդ՝ ամենեքին .
 Եպիսկոպոսք՝ և քահանայք ,
 իւրաքանչիւր՝ դասք յիւր ցեղին .
 Անդ ըրդուելի՝ կալ 'ի մարտին ,
 արիաբար՝ ընդ դէմ՝ չարին :
 յԵ Մի երկընչել՝ 'ի սրոյ նոցին ,
 որ սպանանէ՝ միայն զմարմին .
 Այլ յայնմանէ՝ զարհուրեսցուք ,
 որ գեհենին՝ տայ զերկոսին :
 Միայն ըզնա՝ մեք սիրեսցո՛ւք ,
 որ պըսակէ՝ զիւր սիրելին .
 Համբերութեամբ՝ ստասցո՛ւք զողին ,
 վարձս ընկալցուք՝ զանպատմելին :

Սքո իբրեւ զայս՝ բարբառէին ,
 և քաջալերս՝ միմեանց տային .
 Ահա հասցեն՝ մեզ յաւգնութիւն ,
 քաջ և արի՝ զաւրբքն վերին .
 Եւ 'ի թիկու՝նքս հայէին ,
 ընդ ճանապարհսն դիտէին ,
 'ի գիշերի՝ և 'ի տունջեան ,
 միշտ գալըստեանն՝ ակն ունէին :
 Թէպէտ և ոչ՝ ժամանէին ,
 որոց նոքայն՝ ըսպասէին .
 Քանզի յամեալ՝ յապաղեցին ,
 որ ընդ հանուր՝ կողմանս էին ,
 Գալ յաւգնութիւն՝ իմոյ կոմսին ,
 երկըրպագութեամբ՝ սրբբոյ խաչին :
 Վասն այնորիկ՝ յոյժ փութային ,
 կողմանք դասուց՝ հակառակին .
 Օ՛ի գործ ծածուկ՝ մեքենային ,
 փոյթ և արագ՝ վըճարեսցին :
 Քանզի գիտէր՝ չա՛րն 'ի յինքեան ,
 ոչ դիմամարտ՝ լինեւ նոցին .
 Սալ թէ կանխեալ՝ ժամանէին ,
 յանգերծ տեղիս՝ ըն փախչէին :
 Բայց զի մեղաց՝ ըն բազմութիւն ,
 որ միշտ առ իս՝ յաճախէին ,

Ն

.Օձայն որ բարեաց՝ մասունքն էին ,
զսամենեսեան՝ խափանէին :

Իսկ ըզչարիս՝ մերձեցուցին ,
մինչև 'ի զլուխ՝ զայն հասուցին :

.Օրոր աստանաւր՝ սիրտ իմ ճըմլէ ,
ւերիկամունք՝ ըս գալարին .

Ցաւ հարկանի՝ յորովայնիս ,
միտք և հոգիս՝ իմ այլայլէն .

նժ Մինչ դեռ յիշեմ՝ զաւրն ահագին ,
և զառաւաւտըն մըթագին ,

.Օձանլոյս ցերեկըն խաւարին ,
որ լուսացաւ՝ նըսեմ խորին :

Յորժամ ըզհու՝րըն սողոմին ,
ներքուտ 'ի վեր՝ բորբոքէին .

Ո՛չ 'ի վերուստ՝ անձրեւածին ,
այլ 'ի ստորին՝ ըս փորածին .

Յայնժամ պարիսպ՝ ամրականին ,
վերուստ 'ի վայր՝ կործանէին ,

Եւ 'ի հիմանց՝ տապալէին ,
մոլտ թըշնամեաց՝ ըն գործէին :

Այլ քաջ-արիքն՝ ոչ կասէին ,
ւ ոչ 'ի փախուստ՝ ինչ դառնային .

Բայց առ միմեան՝ ըս ձայն տային ,
քաջալերեալ՝ յորդորէին .

Աւրիաբար՝ հաստատէին ,
 զինուք յանկած՝ ըն պարըսպին .
 Դիմել 'ի մահ՝ խրախուսէին ,
 ոչ զանգիտել՝ 'ի սրոյ նոցին :
 Այլ որպէս հաւտ՝ հովուապետին , նի
 յաղն երկնային՝ զըրոհ տային .
 Քահանայք՝ եփուտաւորք ,
 սուսերաւոր՝ ըք լնէին .
 Եպիսկոպոսք՝ ըն պատուականք ,
 'ի ձեռս առեալ՝ զնրշան խաչին ,
 Հնապա եղբար՝ ըք սիրելք ,
 մի զարհուրիք՝ առձայնէին .
 Օ մահ ընտրեցէք՝ դուք քաջութեամբ ,
 որ քան ըզկեանս՝ է գովելին .
 Ահա հասեալ՝ է մարտադիրն ,
 և յաղթանակն՝ է 'ի ձեռին .
 Եւ պըսպէ՝ զքաջն և զարին ,
 որ յայսմ աւուր՝ մեռանիցին :
 Իսկ չարութեան՝ արբանեկին ,
 զդասըն վառեալ՝ զաւրականին ,
 Հրատարակէր՝ 'ի լուր նոցին ,
 արեանալ՝ յայնրմ մարտին :
 Յորմէ պարգեւք՝ խոստանային ,
 և մեծութիւն՝ յոյժ երկրային .

նլ Հա և պատիժ՝ պատուհասին ,
 սպառնայր ածել՝ թոյլ և վատին :
 Յնյնժամ զինեալ՝ ըք լինէին ,
 գունդըք զաւրաց՝ անաստուածին ,
 Գազանաբար՝ յարձակէին ,
 մերձեալ ՚ի մաւտ՝ ըն պարըսպին :
 Իսկ զաւրականքն՝ անյաղթելի ,
 որ անդանաւր՝ հասեալ կային ,
 Ընդ դիմամարտ՝ գոլով նոցին ,
 ըզհակառակ՝ սըն վանէին ,
 Եւ որպէս փայտ՝ ինչ յանտառին ,
 յանաւրինաց՝ կոտորէին .
 Մինչ զի զահի՝ հարկանէին ,
 և յետս ընդդէմ՝ նահանջէին :
 Բայց երանի՝ զանձնէ իմմէ ,
 թէ բանք իմ աստ՝ դադարէին .
 Եւ ոչ յառաջ՝ այլ խաղային ,
 ճըմլեալ ըզսիրտ՝ ըս լըսողին :
 Այլ չէ աւգուտ՝ յայսցանէ ինձ ,
 բանիւ լըռել՝ զորս ՚ի կարգին ,
 նի Իբրու արդեամբք՝ ընդ իս անցին ,
 չարիքս այս մեծ՝ Լանհընարին :
 Քանզի յորժամ՝ ոչ կարացին ,
 յաղթել քաջացն՝ որ անդ կային .

Յայնժամ վերագն՝ անդընդային ,
 կոչեաց զուամիկ՝ զաւրականին .
 Ի սուր յաւար՝ և ՚ի գերութիւն ,
 ասաց առնել՝ զամենեսին :
 Եւ զայն լուեալ՝ արաբացին ,
 անթիւ զաւրաց՝ բարբարոսին ,
 Իբրեւ զեռանդ՝ պըտուտէին ,
 շրջան առեալ՝ շուրջ քաղաքին .
 Օ եռամբը յեռեալ՝ տաղնապէին ,
 մի առ միով՝ արշաւէին .
 Փողս և քոսեր՝ ըս գոչէին ,
 Իբրեւ յամպոց՝ որոտային .
 Չայնս ահագին՝ ըս հընչէին ,
 մինչ զե գերկեր՝ դըղըղէին .
 Որ վատասիրտքըն վախէին ,
 քաջք և արեք՝ խիզախէին .
 Ոմանք ՚ի մահ՝ ըն դիմէին ,
 և այլք ՚ի յահէն՝ մեռանէին :
 Սլա զե նուազ՝ ժողովէին ,
 և ոչ բաւական՝ ըս պարըսպին ,
 Եւ այն դատեալ՝ վաստակէին ,
 ՚ի յանդադար՝ պատերազմին .
 Քանզի տեւեալ՝ ժուժկալեցին ,
 Իբր ամսաւրեայ՝ գոլով մարտին :

նծ

Վասն այսորիկ՝ տեղ ինչ մասին ,
 'ի պահպանաց՝ թափուր զըտին .
 Յորում ելեալ՝ բարձրանային ,
 սակաւք ոմանք՝ յաշտարակին :
 Իսկ ժողովուրդ՝ ըք քաղաքին ,
 զայն ինչ տեսեալ՝ զարհուրէին .
 Չայնրս գութի՝ արկանէին ,
 և 'ի փախուստ՝ ըն դառնային :
 Եւ ապա զընչ՝ կամ 'որպիսի ,
 անդ տեսութիւն՝ դժժարելի :
 Քանզի խոստան՝ անաւրինին ,
 եբր ըզվախուստն՝ ըն զայն տեսին ,
 նկ Սուսերամերկ՝ ըք լնէին ,
 մէջ քաղաքին՝ յարձակէին :
 Եւ ժողովոց՝ ըն բազմութիւն ,
 մի ըզ միոյ՝ հետ կասէին .
 Որք առաջի՝ ընթանային ,
 մինչև 'ի դրուն՝ ըս դըղեկին :
 Իսկ մարդադէմ՝ քըն գազանաց ,
 ըզ սայրասուր՝ ըն քամէին ,
 Եւ որպէս գայլք՝ 'ի հաւտ գառանց ,
 'ի մէջ նոցունց՝ անկանէին .
 Առ հասարակ՝ կոտորէին ,
 արեան վըտակ՝ ըք հոսէին .

.Օ երիտասարդա՝ և ըզ մանկտին ,
 անխնայապէս՝ խողխողէին :
 Յալիս ծերոցն՝ ոչ գըթային ,
 և ոչ 'ի հասակն՝ ըն տըղային .
 Ո՛չ 'ի պատիւ՝ քահանային ,
 ոչ յաշտիճան՝ հայրապետին .
 Մինչ զի արեան՝ ցըն ճապաղին ,
 ծերոցն ալիք՝ ներկանէին :
 Եւ քահանայք՝ ըն խորհըղին ,   նհ
 'ի սուրբ արեան՝ կենարարին ,
 .Օ արիւնս իւրեանց՝ յայն խառնէին ,
 և ընդ նոսին՝ թաթաւէին :
 Քանզի արեանն՝ էր ծարաւի ,
 և արբեցաւ՝ սգւըն նորին .
 Առիւծ գոչեաց՝ 'ի յանտառին ,
 և գիշախանձ՝ արջն 'ի բային :
 Բայց ըզհանդէպն՝ ողորմագին ,
 որ դառնագոյն՝ է լըսողին ,
 Չէ բաւական՝ բան ասողին ,
 պատմել զաղէտ՝ ըն սաստկագին :
 Քանզի յորժամ՝ գայլքըն մըտին ,
 և շունքըն լիրբք՝ պաշարեցին ,
 .Օ հաւտ ոչխարաց՝ ըն ցըրուեցին ,
 զանմեղ գառինս՝ պատառեցին :

Յայնմ երկիւղէ՝ զարհուրէին ,
 բարձր 'ի դռնակ'ըն դիմէին :
 Իսկ չարութեան՝ արբանեկին ,
 որ պահապան՝ էր կրլային ,
 նձ Ըզդրունս ընդդէմ՝ եղեալ նոցին ,
 ոչ թողացոյց՝ ըզմուտ բերդին :
 Եւ բազմութիւն՝ փախըստէին ,
 յահէ սըբոյն՝ խուսափէին .
 Ամենեքեան՝ անդ փութային ,
 իբր յապաւէն՝ անկանէին .
 Մի ըզմիով՝ անցանէին ,
 առ 'ի ճեպոյն՝ տազնապէին :
 Եւ զի փակեալ՝ մուտն առաջին ,
 և թընամեաց՝ սուրըն վերջին ,
 Յայնժամ առ դուրսըն կուտէին ,
 իբրև ըզլեղջս՝ անհընարին .
 Կամ յաւրինակ՝ մայրեաց փայտին ,
 միմեանց վերայ՝ դիզանէին .
 Ա՛րք և կանայք՝ ծերք և տղայք ,
 մանկունք և ամեն՝ չափ հասակին :
 Դստերքն 'ի մարց՝ լային դըրկին ,
 և ընդ լալոյն՝ նուաղէին .
 Մարքն ըզտըղայսն՝ ընդ գըրկէին ,
 և 'ի միասին՝ մեռանէին :

Հարքն ընդ որդւոց՝ տառապէին , նշ
 Թէ փրկութեան՝ հասանիցեն .
 Որդիքն ընդ հարց՝ ջանային ,
 զի 'ի յանդորը՝ ելանիցեն :
 Այլ զի չէր ոք՝ նըպաստ նոցին ,
 ոչ ձեռնտու՝ 'ի յայն վայրին .
 Միայն յերկինս՝ ամբառնային ,
 զաչըս մըտաց՝ կողկողազին :
 Եւ զի խաւսել՝ ոչ կարէին ,
 յոգոց հանել՝ զհեղձնուին .
 Եղբայր եղբաւր՝ ոչ աւգնէին ,
 և ոչ 'ի քոր՝ սըն գըթային .
 Թէ և կարի՝ յոյժ սիրէին ,
 Լաղէկոտոր՝ իսկ լինէին .
 Բայց փրկութեան՝ ձեռն ոչ տային ,
 զի և շարժել՝ ոչ կարէին :
 Իւրաքանչեւը՝ յիւրում տեղոջ ,
 ուր պատահեացն՝ անկանէին .
 Եւ 'ի շընչոյն՝ նուազութեանց ,
 հեղձամըղձուկ՝ անդ լինէին :
 Իսկ փախըստեայքն՝ ըշտապէին ,
 յահա սըրոյն՝ զարհուրազին .
 Եւ յանկելոց՝ դիակուտին ,
 կէսքն ընդ ոտիւք՝ ընթանային .

Ը

Որպէս 'ի գետ՝ կամ 'ի ծովի ,
 վերայ գլխոց՝ ըն լողային :
 Բայց այլազգեաց՝ ըն բազմութիւն ,
 որ սուսերաւքն՝ 'ի հետ գային ,
 Իբրեւ գազան՝ ըս վայրենիս ,
 'ի մէջ հաւտիցն՝ անկանէին .
 Իւրաքանչիւր՝ ոք ըստ մտին ,
 առ յընտրութիւն՝ պարապէին :
 Քանզի զոման՝ ըս գերէին ,
 որ գեղեցիկ՝ դիմաւքն էին ,
 Աւյուստերաց՝ և դըստերաց ,
 ընդ որ ինքեան՝ քըն հաճէին .
 Իսկ ըզ լըցեալ՝ սըն հասակաւ ,
 զայն չարաչար՝ խողխողէին :
 Եւ զխեղճելոց՝ դիակուտին ,
 մարմինսն արտաք՝ ըս քարէին .
 Շ . Օգրս զըննէին՝ կողոպտէին ,
 մերկ խայտառակ՝ զայն թողուին :
 Ո՛չ պատանաւք՝ զոք պատէին ,
 ո՛չ վերակուս՝ արկանէին .
 Աւրինաւոր՝ ո՛չ թաղէին ,
 և ո՛չ կոծովք՝ յուղարկէին :
 Անդ ո՛չ գոյր երգ՝ քահանայի ,
 և ո՛չ հընչումն՝ աստուածային .

Ո՛չ պաշտա
 ղի սարկա
 Թէպէտ յե
 ւ յանուն
 Որոց անու
 ՚ի դրպրո
 Սակայն մ
 զի յապա
 .Օղբս ընդ
 իբրեւ ըզ
 ՚ի գաղան
 ւ կերակ
 .Օղբմէ պ
 յառաջա
 Յերուսաղ
 որք ւ ա
 .Օարիւն
 որպէս հ
 Ըզ քահ
 առ հաս
 Չորից ազ
 գըլուխք
 Իաղմատ
 յունակս

Որպէս 'ի գետ՝ կամ 'ի ծովի,
 վերայ գլխոց՝ ըն լողային :
 Բայց այլազգեաց՝ ըն բազմութիւն ,
 որ սուներաւքն՝ 'ի հետ գային ,
 Իբրեւ գազան՝ ըս վայրենիս ,
 'ի մէջ հաւտիցն՝ անկանէին .
 Իւրաքանչիւր՝ ոք ըստ մըտին ,
 առ յընտրութիւն՝ պարապէին :
 Քանզի զոման՝ ըս գերէին ,
 որ գեղեցիկ՝ դիմաւքն էին ,
 Աւ յուստերաց՝ և դըստերաց ,
 ընդ որ ինքեան՝ քըն հաճէին .
 Իսկ ըզ լըցեալ՝ սըն հասակաւ ,
 զայն չարաչար՝ խողխողէին :
 Եւ զեւեղեւոց՝ դիակուտին ,
 մարմինսն արտաք՝ ըս քարշէին .
 Շ . Օրս զըննէին՝ կողոպտէին ,
 մերկ խայտառակ՝ զայն թողուին :
 Ո՛չ պատանաւք՝ զոք պատէին ,
 ո՛չ վերակուս՝ արկանէին .
 Աւրինաւոր՝ ո՛չ թաղէին ,
 և ո՛չ կոծովք՝ յուղարկէին :
 Անդ ո՛չ գոյր երգ՝ քահանայի ,
 և ո՛չ հընչումն՝ աստուածային .

Ո՛չ պաշտանեայք՝ սաղմոսէին ,
 ո՛չ սարկաւազք՝ ընթեռնուին :
 Թէպէտ յերկինս՝ հոգիքն ելին ,
 և յաննուծոյ՝ են ՚ի ձեռին .

Որոց անուանք՝ ըն դիողմէին ,
 ՚ի դրպրութեան՝ կենաց գրքին .
 Սակայն մարմինքն՝ անպատուէին ,
 զի յապաթոյժ՝ թաւալէին :

.Օղբս ընդ քարին՝ սըն հոսէին ,
 իբրեւ ըզգէշ՝ անասնային .

Ի գազանօց՝ գիշատէին ,
 և կերակուր՝ շանց լինէին :

.Օղբմէ պատգամք՝ մարգարէին ,
 յառաջագոյն՝ գուշակեցին .

Յերուսաղէմ՝ խաւսեալ բանին ,
 որք և առ իս՝ կատարէին .

.Օարիւն սրբբոցն՝ յերկրի՝ հեղին ,
 որպէս հոսանք՝ ջուրց վըտակին .

Ըզ քահանայն՝ և զժողովուրդն ,
 առ հասարակ՝ խողխողէին :

Չորից ազգաց՝ քրիստոնէից ,
 գրլուխք հաւտից՝ որ աստ կային .

Իաղմատեանըն՝ և թորգոմին ,
 յունականըն՝ և ասորին .

Աւ հասարակ՝ զանձինս եղին ,
 փնչե՛րի մահ՝ գուն գործեցին ,
 Քաջ և արե՛հ հաւտապետին ,
 գործովք բարեաց՝ նըմանեցին :
 Ո՛չ վարձկանաց՝ նըման փախեան ,
 ՚ի տեսլենէ՛ չար գազանին .

Եւ ո՛չ զհաւ՝ տըն մաանեցին ,
 և կամ զանձինս՝ ապրեցուցին .

ՇԱՄԼ քաջապէս՝ հարկանէին ,
 ընդդէմ գայլոյն՝ պատառողին :
 Մինչ զի ՚ի նժին՝ պատերազմէն ,
 արեացեալ՝ ՚ի հանդիսին ,
 Հռովմայեցւոց՝ հաւտապետին ,
 զանձն իւր ՚ի մահ՝ ետ ընդ հաւտին .
 Եհնղ զարիւն՝ իւր ընդ նոսին ,
 նըման յուզա՝ մակարէին .
 Եղէազարն՝ այն առաջին ,
 որ քահանայն՝ էր ըստւերին .
 Բարեբարոյն՝ ըստ գովեստին ,
 և ծերունին՝ ըստ հասակին :
 Նա և զհայոց՝ ազգաց ցեղին ,
 եպիսկոպոս՝ ընտրեալ նոցին .
 Թէպէտ մահու՝ ոչ մատնէին ,
 ըստ խընամոց՝ բարերարին .

Օճյն որ պահեաց՝ 'ի մէջ կուտին ,
որպէս զյոզնան 'ի փոր կիտին .

Սակայն յոքունց՝ 'ի հանդիսին ,
յաղթող զըտաւ՝ յասպարիսին .

Անձամբ տուեալ՝ զանձն իւր՝ 'ի մահ , շէ
իբր յաւրինակ՝ հաւտապետին :

Բայց զե հընար՝ ոչ լինիցին ,
զոր աստանաւր՝ կատարեցին ,

Մի ըստ միոյ՝ զրեւ բանիւ ,
չեւրաքանչեւր՝ գովեստ անձին :

Օ ի այս անկար՝ շարագրողին ,
և անհընար՝ բանաւորին .

Ո՛չ թէ տրկար՝ միայն անձին ,
և անտեղեակ՝ քերեալ տառին ,

Այլ և նոցունց՝ ներ արհեստին ,
որ պանծալիք՝ գոլով սովին :

Բայց մեք՝ 'ի կարգ՝ անդր առաջին ,
զարձեալ սկըսցուք՝ աստ վերըստին .

Մինչև յանկեալ՝ վախճանեսցի ,
պատմեալ աղէտս՝ ողորմագին :

Քանզի իբրև՝ շունըք հասին ,
և ցնւլք գէրք՝ պաշարեցին ,

Սնմեղ գառանց՝ 'ի հետ մըտին,
 խեղճմամբ և սրով՝ վախճանէին :
 ՇՃ Որք յայնմանէ՝ զերծանէին ,
 սակաւք 'ի դղեակն՝ ամրանային .
 Տոր հուպ եկեալ՝ բռնաւորին ,
 զայս ասելով՝ բան առ նոսին .
 Իմո՛ւմ թէ ոչ՝ լըսէք բանին ,
 և հնազանդեալ՝ տայք 'ի ձեռին ,
 Լինիք և դուք՝ նրման սոցին ,
 անկեալք զէշ՝ գազանային :
 Բայց նոքա ոչ՝ զանգիտէին ,
 և տալ 'ի յանձն՝ ոչ առնուին ,
 Սալ քաջապէս՝ յոյժ պընդէին ,
 արիաբար՝ հաստատէին :
 Սակայն զի ոչ՝ յառաջագոյն ,
 անդ կերակուրք համբարեցին ,
 Եւ ոչ ըզջուրսն՝ որ 'ի ներքուստ ,
 վերաբերեալ՝ պատրաստէին :
 Նաև զաւրաց՝ քրիստոնէին ,
 որք ժողովեալք՝ 'ի միասին ,
 Չարար տեղեակ՝ ոք ըզնոսին ,
 թէ ահա մերձ՝ գան և հըպին :
 ՇԿ Վասն այսորիկ՝ ոչ կարացին ,
 տեւել յերկար՝ ընդդէմ չարին ,

Այլ յետ աւուրց՝ ինչ պայմանին ,
 տուեալ արտաքս՝ ելանէին :
 Իսկ դիւարնակ՝ նենգաւորին ,
 և խորամանկ՝ չար խաբողին ,
 Օրւիտուն սըտեալ՝ զոր եղ նոսին ,
 որպէս բնութիւն՝ էր այս նորին :
 Ընտրէր ըզդասս՝ զաւրականին ,
 յորոց ունէր՝ խոց 'ի սըբտին .
 Տայր նըշաւակ՝ կանգնեալ յոտին ,
 նետիւք խոցէր՝ իւրով ձեռին :
 Օրը յաղթութիւն՝ յապագային ,
 մեծ վարկանէր՝ իւրոյ անձին .
 Հա և վարձուց՝ փոխարինին ,
 ըստ ժանտագործ՝ աւրինադրին :
 Օյնքըն կարծէր՝ ողորմելէն ,
 վըբէժիւնդիր՝ երկնաւորին .
 Որում նուէր՝ աստուածային ,
 մատուցանէր՝ զարիւն նոցին .
 Որպէս և բան՝ ըն տէրունին ,
 յառաջագոյն՝ գուշակեցին :
 Արդ իբրև զայս՝ կատարեցին ,
 զորս 'ի շատէն՝ փոքր ասացին ,
 Ըզգերեւոցն՝ որ գերեցին ,
 և զորս արեամբ՝ սրով ըսպանին .

25

.Օ ինչս և ըզգոյս՝ կողուպտէին,
զհարց և զհաւուց՝ զորս պահէին .

.Օ ռսկիակուռ՝ զարդ կանառցին,
և զպատուական՝ հանդերձանին .

.Օ արծաթեղէն՝ զոսկեղինին,
զառաւթ սրբբոյ՝ պատարագին .

.Օ ունակ բուրման՝ առոյշ խնկին,
և զհընչեցող՝ քըշոցանին .

Ըզ վարագոյր՝ սըն խորանին,
և զհանդերձան՝ ըս սեղանին :

.Օ քահանայից՝ զարդ հանդիւին,
զհայրապետաց՝ պատմութեանին .

Ըզ պատուական՝ նափորտանին,
զեմբիորոն՝ սուրբ խորհրդին :

չձ .Օ ռսկէնըկար՝ տիպն սւրարին,
այն որ զուսովք՝ ըն պատէին .

.Օ ականակապ՝ քառակուսին,
որ էր նըման՝ սուրբ վահագին .

.Օ բազմագունեան՝ գործ հրաշայլին,
այն որ 'ի քղանց՝ ըս հանդերձին .

Եւ զայլն ամեն՝ որ ըստ կաթօին,
որոց ողբումն՝ է յիշելին :

Որովք 'ի տաւնըս տէրուհին,
վայելչապէս՝ զարդարէին .

Իբրև փեսայ՝ յառաջատին,
 կամ որպէս հարսն՝ ՚ի տաճարին :
 Քահանայք՝ սաբկաւագունք,
 կարգ ըստ կարգի՝ պար տանուին,
 Եւ հայրապետն՝ այն ՚ի միջի,
 որպէս զըլուէ՝ բալոր հաւաին,
 Շրջան արեւել՝ յեկեղեցին,
 մեղմաւորինակ՝ անդ ճեմէին :
 Իսկ ժողովոց՝ ըն բազմութիւն,
 արք և կանայք՝ որ անդ կային .
 Ըզհետ հետոց՝ ընթանային , 27
 որպէս և հաւան՝ ըզկնի հովուին .
 ՚ի մի բերան՝ փառատորէին ,
 զերգս ՚ի բարձունս՝ առաքէին .
 Ընդ անմարմնոցն սրովէից ,
 զերեք սրբեանն՝ ըն հընչէին ,
 Օ երրորդութիւն՝ ըն զովէին ,
 զմի տէրութիւն՝ դառանէին :
 Արդ փոխանակ՝ այսր ամենի ,
 զուք լուարուք՝ զննչ լինիցի .
 Կամ դառնաբեր՝ պըտուղ չարին ,
 զորս ընդ որոց՝ փոխարկեցին :
 Օ ի հեթանոսքն՝ իբրև մըտին ,
 և զիս արեամբ՝ զետով լըցին .

.Օ իմ գեղեցիկ՝ ծընեալ զօրդին,
 աստ 'ի գրեկիս՝ խողխողեցին :

Յայնժամ՝ պրղծեալ՝ զարշապարաւ,
 ըզսրբբութիւնս՝ իմ կոխեցին,
 Ըզ սուրբ տաճար՝ ըն պրղծեցին,
 և ըզսեղանս՝ կործանեցին :

Ո Եւ զտէրունեան՝ նըշան խաչին,
 ոտից կոխան՝ զայն առնէին .

Եւ ըզպատկերս՝ աստուածային,
 մարմնացելոյ՝ հաւըն բանին ,

Եւ զսրբբուհոյ՝ անձամբնին,
 և զայլ սրբբոցն՝ որ ըստ կարգին .

Կոխէին՝ և անարգէին,
 հայհոյութեան՝ բան ասէին :

Իսկ առաջնորդք՝ չարեաց նոցին,
 որոց մամուլս՝ անուանէին ,

'Ի բարձրութիւնսն՝ ելանէին,
 ուր ըզ զանգակ՝ սըն հընչէին .

Չայնիւ մեծաւ՝ անդ գոչէին,
 աղաղակաւ՝ զայս ասէին .

Թէ այսաւր քեզ՝ մեծ աւետիք,
 մահմէտ պատգամդ՝ երկնաւորին .

Դարձեալ առաք՝ զոր կորուսաք,
 զքո սեփհական՝ զտուն և զտեղին .

Յայս մոլորեալ՝ ժողովրդոցս ,
 երկրպագաց՝ անշունչ քարին .
 Օրոց արեամբ՝ լըցաք զերկիր ,   ոժ
 ըստ հրամանի՝ քում շուրանին :
 Ահա և քեզ՝ ձայն աւետեաց ,
 մեծը մաքբայ՝ տուն մահէտին .
 Յորում էյոյսն՝ 'ի սեւ քարին ,
 և հետեւում՝ ըն մի ոտին :
 Օ ի այժմ՝ առ քեզ՝ փոփոխեցուք ,
 զերկրպագումն՝ արեւելին ,
 Ըզմոլորեալն՝ զհետ խաչին ,
 և զպաշտանեայ՝ սըն յիսուսին :
 Օ այս ասելով՝ խրախճանային ,
 երգս և խընճոյս՝ յաւրինէին .
 Ծափըս ծափի՝ հարկանէին ,
 ոտիւք վազեալ՝ կաքաւէին :
 Այլք 'ի չարին՝ արբանեկաց ,
 որոց զազիքն՝ անուանէին ,
 Իբրեւ ըզշուն՝ ըս կատաղիս ,
 յորսոց վերայ՝ յարձակէին .
 Օ արիւնս առեալ՝ զըսպանելոցն ,
 զանձինս իւրեանց՝ աւժանէին .
 Եւ զորովայն՝ սըն հերձէին ,   ոժ
 զլեարդսն հանեալ՝ խածատէին .

Եւ ըզգըլտի՝սըն քերթէին ,
 Լ'ի խորասան՝ զայն տանէին ,
 Օյի 'ի նոցանց՝ վարձս ընկալցին .
 Ընդ ազանեւոց՝ ըն համարին :
 Իսկ անտրէն՝ ղերդ վեշապին ,
 Եւ չարաթոյն՝ բըռնաւարին .
 Այն որ նըման՝ գօրով նեռին ,
 Եղջիւրամբարձ՝ դէմ արարչն ,
 Աւհամարհեաց՝ զյարկ տաճարին ,
 Ղաստուած ընկալն՝ Եւ զհրաշալին .
 Օ, անուանակիր՝ ըն յալհաննու ,
 Ըզ մըկըբտիչ՝ մարդաբէին .
 Կամ զաւետեաց՝ քարոյ բանին ,
 Իբր համանուն՝ գոլ երկդբին :
 Եմուտ անդ գորչն՝ Եւ պրդծալին ,
 արիւնաճեղն՝ Եւ նենգով լին .
 Հանդերձ զաւրտքն՝ որ ընդ նըմին .
 պաշտառնէիւ՝ քըն մահմէտին :
 Եւ 'ի սեղանն՝ տատուածային ,
 յոր միշտ զենոյր՝ անոռլին ,
 Հորձըս նըստոյց՝ երգել 'ի նմին ,
 Եւ գինարբուս՝ ըստ հերովդին :
 Անդ ուր հրեշտակ՝ քըն հընչէին ,
 Եւ սերովբէք՝ սառառնէին ,

Յոր քերովէքն՝ ակումբ կային ,
 և զետուժիւնք՝ ըն սարսէին .
 Յորժամ երկնից՝ թագաւորին ,
 գալուստ լինէր՝ յեկեղեցին .
 Եւ անարատ՝ և օտւրբ գառինն ,
 հեղուր արիւնն՝ ՚ի սեղանին .
 ՚ի հաշտութիւն՝ հաւրեն վերին ,
 և ՚ի քաւութիւն՝ մեղաւորին :
 Իայց ոչ միայն՝ տեղ տունէին ,
 զանադութիւնսն՝ որ ասացին ,
 Այլ յամենայն՝ խորանս սրբոց ,
 որք աստուծաւ՝ շննեալ կային :
 Յիւրաքանչիւրս՝ մըտանէին ,
 ըզսրբութիւն՝ սըն պըղծէին .
 Գործ գաբշութեան՝ անդ զործէին ,
 որ զոր ուսուցեալ՝ էր մահմէտին .
 .Օր և խաւտեն՝ է աղտեղի ,
 լըսել ըն գարշ՝ սըրբասիրի :
 .Օրմանս ուզտոց՝ տուն առնէին ,
 և զայլս իշոց՝ և երիվարին .
 Յոմանս ինքեանք՝ բընակէին ,
 որ են վատթար՝ քան զանբանին :
 Արդ իբրեւ զայս՝ կատարեցին ,
 ըստ թոյլ տալոյ՝ բարեբարին .

Աւ հասարակ՝ զանձինս եղին ,
 մինչև 'ի մահ՝ գոռ գործեցին ,
 Քաջ և արթ՝ հաւտապետին ,
 գործովք բարեաց՝ նըմանեցին :
 Ո՛չ վարձկանաց՝ նըման փախեան ,
 'ի տեսլենէ՝ չար գազանին .

Եւ ո՛չ զհաւ՝ տըն մատնեցին ,
 և կամ զանձինս՝ ապրեցուցին .

ՇԱՄԼ քաջապէս՝ հարկանէին ,
 ընդդէմ գայլոյն՝ պատառողին :
 Մինչ զի 'ի նմին՝ պատերազմին ,
 արիացեալ՝ 'ի հանդիսին ,
 Հռովմայեցւոց՝ հաւտապետին ,
 զանձն իւր 'ի մահ՝ ետ ընդ հաւտին .
 Եհեղ զարիւն՝ իւր ընդ նոսին ,
 նըման յուրա՝ մակարէին .

Եղէազարն՝ այն աւաջին ,
 որ քահանայն՝ էր ըստւերին .
 Բարեբարոյն՝ ըստ գովեստին ,
 և ծերունին՝ ըստ հասակին :
 Նա և զհայոց՝ ազգաց ցեղին ,
 եպիսկոպոս՝ ընտրեալ նոցին .
 Թէպէտ մահու՝ ոչ մատնէին ,
 ըստ խընամոց՝ բարերարին .

Օճյն որ պահեաց՝ ՚ի մէջ կուտին ,
որպէս զյոյնան ՚ի փոր կիտին .

Սակայն յոքունց՝ ՚ի հանդիսին ,
յաղթող զըտաւ՝ յասպարիսին .

Անձամբ տուեալ՝ զանձն իւր ՚ի մահ , շն
իբր յաւրինակ՝ հաւտապետին :

Բայց զի հընար՝ ոչ լննիցին ,
զոր աստանաւր՝ կատարեցին ,

Մի ըստ միոյ՝ զրեւ բանիւ ,
չիւրաքանչիւր՝ զովեստ անձին :

Օ ի այս անկար՝ շարագրողն ,
և անհընար՝ բանաւորին .

Ո՛չ թէ տրկար՝ միայն անձին ,
և անտեղեակ՝ քերեալ տառին ,

Այլ և նոցունց՝ ներ արհեստին ,
որ պանծալիք՝ գոլով սովին :

Բայց մեք ՚ի կարգ՝ անդր առաջին ,
դարձեալ սկըսցուք՝ աստ վերըստին .

Մինչև յանկեալ՝ վախճանեսցի ,
պատմեալ ալէտս՝ ողորմագին :

Քանզի իբրև՝ շունըբ հասին ,
և ցնւլք գէրբ՝ պաշարեցին ,

Անմեղ գաւառնց՝ 'ի հետ մըտին,
 Իւրաքանչէր և սրով՝ վախճանէին :
 Շ՛ Որք յայնմանէ՝ զերծանէին,
 Խաւաք 'ի զգեալն՝ ամբողջին .
 Յոր հոգ եկեալ՝ բռնաւորին ,
 զայս տեսլով՝ բան առնուին .
 Իմում թէ ոչ՝ լռէք բանին ,
 և հնազանդեալ՝ առջ 'ի ձեռին ,
 Լինիք և զաք՝ նման սոցին ,
 անկեալ ըք գէշ՝ զազանային :
 Բայց նորա ոչ՝ զանդիւնէին ,
 և աւլ 'ի յանձն՝ ոչ առնուին ,
 Այլ քաջապէս՝ յոյժ պընդէին ,
 արիւրար՝ հաստատէին :
 Սակայն զի ոչ՝ յառաջագոյն ,
 անդ կերակուրք համբարեցին ,
 Եւ ոչ ըզնորսն՝ սր 'ի ներքուստ ,
 վերարեւեալ՝ պարտաստէին :
 Նաև զաւրաց՝ քրիստոնէին ,
 որք ժողովեալք՝ 'ի միասին ,
 Չարար տեղեակ՝ որ ըզնոսին ,
 թէ ահա մերձ՝ գան և հըպին :
 Շ՛ Վասն այսորիկ՝ ոչ կարացին ,
 24 տեսել յերկար՝ ընդգէմ չարին ,

Այլ յետ աւուրց՝ ինչ պայմանին ,
տուեալ արտաքս՝ ելանէին :

Իսկ դիւաքնակ՝ նենգաւորին ,
և խորամանկ՝ չար խաբողին ,

.Օր խտրն սրտեալ՝ զոր եղ նոսին ,
որպէս բնութիւն՝ էր այս նորին :

Ընտրէր ըզգասս՝ զաւրականին ,
յորոց ունէր՝ խոց 'ի սրբտին .

Տայր նըշաւակ՝ կանգնեալ յոտին ,
նետիւք խոցէր՝ իւրով ձեռին :

.Օր յաղթութիւն՝ յապագային ,
մեծ վարկանէր՝ իւրոյ անձին .

Հա և վարձուց՝ փոխարինին ,
ըստ ժանտագործ՝ աւրինադրին :

.Օ ինքըն կարծէր՝ ողորմելն ,
վրէժխնդիր՝ երկնաւորին .

Որում նուէր՝ աստուածային ,
մատուցանէր՝ զարիւն նոցին .

Որպէս և բան՝ ըն տէրունին ,
յառաջագոյն՝ գուշակեցին :

Առդ եբրե զայս՝ կատարեցին ,
զորս 'ի շատէն՝ փոքր ասացին ,

Ըզգերեւոցն՝ որ գերեցին ,
և զորս արեամբ՝ սրով ըսպանին .

25

.Օ ինչս և ըզգայս՝ կողոպտէին,
զհարց և զհաւուց՝ զորս պահէին .

.Օ ղսկիակուռ՝ զարգ կանացին,
և զպատական՝ հանդերձանին .

.Օ արծաթեղէն՝ զոսկեզլնին,
զտնաւթ սրբբոյ՝ պատարագին .

.Օ ղւնակ բուրման՝ անոյշ խընկին,
և զհընչեցող՝ քրչոցանին .

Ըզ վարագոյր՝ սըն խորանին,
և զհանդերձան՝ ըս սեղանին :

.Օ քահանայից՝ զարգ հանդիւին,
զհայրապետաց՝ պատմութեանին .

Ըզ պատուական՝ նափորտանին,
զեմբիորոն՝ սուրբ խորհրդին :

չձ .Օ ղսկէնըկար՝ տիպն սւրարին,
այն որ զուսովք՝ ըն պատէին .

.Օ ականակապ՝ քառակուսին,
որ էր նրման՝ սուրբ վահագին .

.Օ բազմագունեան՝ գործ հրաշալին,
այն որ ՚ի քղանց՝ ըս հանդերձին .

Եւ զայլն ամեն՝ որ ըստ կաթօին,
որոց ողբումն՝ է յիշելին :

Որովք ՚ի տաւնըս տէրունին,
վայելչապէս՝ զարդարէին .

Իբրեւ փեսայ՝ յառաջատին ,
 կամ որպէս հորան՝ ՚ի տաճարին :
 Քահանայք՝ սարկաւազունք ,
 կարգ ըստ կարգի՝ պար առնուն ,
 եւ հայրապետն՝ այն ՚ի միջի ,
 որպէս գլուխ՝ բոլոր հաւտին ,
 Շրջան առեալ՝ յեկեղեցին ,
 մեղմաւորինակ՝ անդ ճեմէին :
 Իսկ ժողովոց՝ ըն բազմութիւն ,
 արք եւ կանայք՝ որ անդ կային .
 Ըզհետ հետոց՝ ընթանային ,
 որպէս եւ հաւան՝ ըզհի հովուին .
 Ի մի բերան՝ փառատրէին ,
 զերգս ՚ի բարձունս՝ առաքէին .
 Ընդ անմարմնոցն սրովբէից ,
 զերեք սրբեանն՝ ըն հընէին ,
 Օհրորդութիւն՝ ըն գովէին ,
 զմի տէրութիւն՝ դառանէին :
 Առդ փոխանակ՝ այսր ամենի ,
 զորք լուարուք՝ զնչ լինիցի .
 Կամ դառնաբեր՝ պըտուղ չարին ,
 զորս ընդ որոց՝ փոխարկեցին :
 Օ ի հեթանոսքն՝ իբրեւ մըտին ,
 եւ զիս արեամբ՝ գետով լցին .

շն

.Օ իմ գեղեցիկ՝ ծընեալ զորդիսն ,
 աստ 'ի գրեկիս՝ խողխողեցին :

Յայնժամ՝ պղծեալ՝ զարշապարաւ ,
 ըզսրբբութիւնս՝ իմ կոխեցին ,
 Ըզ սուրբ տաճար՝ ըն պղծեցին ,
 և ըզ սեղանս՝ կործանեցին :

Ո Եւ զտէրունեան՝ նըշան խաչին ,
 ոտից կոխան՝ զայն առնէին .

Եւ ըզպատկերս՝ աստուածային ,
 մարմնացելոյ՝ հաւրըն բանին ,

Եւ զսրբբուհոյ՝ անձամբն ,
 և զայլ սրբբոցն՝ որ ըստ կարգին .

Կոխէին՝ և անարգէին ,
 հայհոյութեան՝ բան ասէին :

Իսկ առաջնորդք՝ չարեաց նոցին ,
 որոց մամուլս՝ անուանէին ,

'Ի բարձրութիւնոն՝ ելանէին ,
 ուր ըզ զանգակ՝ սըն հընչէին .

Չայնիւ մեծաւ՝ անդ գոչէին ,
 աղաղակաւ՝ զայս ասէին .

Թէ այսաւր քեզ՝ մեծ աւետիք ,
 մահմէտ պատգամդ՝ երկնաւորին .

Դարձեալ առաք՝ զոր կորուսաք ,
 զքո սեփհական՝ զտուն և զտեղին .

Յայս մոլորեալ՝ ժողովրդոցս ,
 երկրբազանց՝ անշունչ քարին .
 .Օ որոց արեամբ՝ լըցաք զերկիր ; ոժ
 ըստ հրամանի՝ քում՝ դուրանին :
 Ահա և քեզ՝ ձայն աւետեաց ,
 մեծը մաքքայ՝ տուն մահմէտին .
 Յորում էյոյսն՝ ՚ի սեւ քարին ,
 և հետեւում՝ ըն մի ոտին :
 .Օ ի այժմ՝ աւ քեզ՝ փոփոխեցուք ,
 զերկրբազուսն՝ արեւելին ,
 Ըզմոլորեալն՝ զհետ խաչին ,
 և զպաշտանեայ՝ սըն յիսուսին :
 .Օ այս ասելով՝ խրախճանային ,
 երգս և խընճոյս՝ յաւրինէին .
 Ծափըս ծափի՝ հարկանէին ,
 ոտիւք վազեալ՝ կաքաւէին :
 Այլ ՚ի չարին՝ արբանեկաց ,
 որոց զազեքն՝ անուանէին ,
 Իբրև ըզուն՝ ըս կատաղիս ,
 յորոց վերայ՝ յարձակէին .
 .Օ արինս առեալ՝ զըսպանելոցն ,
 զանձինս իւրեանց՝ աւժանէին .
 Եւ զորովայն՝ սըն հերձէին , ո՜ր
 զլեարդան հանեալ՝ խածատէին .

Եւ ըզգրուես՝ սըն քերթէին ,
 Լ'ի խորասան՝ զայն տանէին ,
 Օ ի 'ի նոցունց՝ վարձս ընկալցին .
 Ընդ սպանելոց՝ ըն համարին :
 Իսկ անաւրէն՝ ղիղծ վելապին ,
 Եւ չարաթոյն՝ բըռնաւորին .
 Այն որ նըման՝ գուղլ նեռին ,
 Եղջիւրամբարձ՝ դէմ արարչն ,
 Արհամարհեաց՝ դյարկ տաճարին ,
 Ղասաուած ընկալն՝ Եւ զհրաշալին .
 Օ անուանակիր՝ ըն յովհաննու ,
 Ըզ մըրըտիչ՝ մարգարէին .
 Կամ զաւետեաց՝ քարոզ բանին ,
 Իբր համանուն՝ գոլ երկղբին :
 Եմուտ անդ վարչն՝ Եւ պրդեալին ,
 արիւնահեղն՝ Եւ նենգով լին .
 Հանդերձ զաւրաւքն՝ որ ընդ նըմին .
 պաշտաւնէիւ՝ քըն մահմէտին :
 Եւ 'ի սեղանն՝ աստուածային ,
 յոր միշտ զենոյր՝ անորդին ,
 Հարձըս նըստոյց՝ երգել 'ի նմին ,
 Եւ գինարբուս՝ ըստ հերովդին :
 Անդ ուր հրեշտակ՝ քըն հընէին ,
 Եւ սերովքէք՝ ստաւանէին ,

Յոր քերովբէքն՝ ահումբ կային ,
 և պետութիւնք՝ ըն սարսէին .
 Յորժամ երկնից՝ թագաւորին ,
 գալուստ լինէր՝ յեկեղեցին .
 Եւ անարատ՝ և օուրբ գօռինն ,
 հեղուր արիւնն՝ ՚ի սեղանին .
 ՚ի հաշտութիւն՝ հաւրըն վերին ,
 և ՚ի քաւութիւն՝ մեղաւորին :
 Իայց ոչ միայն՝ անդ թռնէին ,
 զանաւորութիւնսն՝ որ առացին ,
 Այլ յամենայն՝ խորանս սրբոց ,
 որք թառանաւր՝ շինեալ կային :
 Յիւրաքանչեւս՝ մըտանէին ,
 ըզսրբութիւն՝ սըն պըծէին .
 Գործ գաբշութեան՝ անդ գործէին ,
 զոր ուսուցեալ՝ էր մահմէտին .
 .Օր և խաւտին՝ է աղտեղէ ,
 լըսելըն գարշ՝ սրբասիրի :
 .Օրմանս ուզտոց՝ տուն առնէին ,
 և զայլ իշոց՝ և երթմաբին .
 Յոմանս ինքեանք՝ բռնակէին ,
 որ են վատթար՝ քան զանբանին :
 Աքդ իբրեւ զայս՝ կատարեցին ,
 ըստ թոյլ տալոյ՝ բարերարին .

Օր համառատ՝ և ծայրաքաղ,
 փոքր ինչ ցուցաք՝ զաղէտս իրին :
 Յայնժամ՝ զգերեալ՝ սըն բաշխէին,
 մի առ միոյ՝ պարգեւս տային,
 'ի հեռաւորսն՝ արձակէին,
 զգեղեցկատիպսն՝ որ ընտրէին .
 Բարեւոյցոց՝ թագաւորին,
 և 'ի խորասան՝ մեծ սուլտանին,
 Սնոտի մոլար՝ թալիփային,
 Կոյր և կուրաց՝ առաջնորդին :
 Ը՞նդրե՛ք յաթու՛ղն մահմէտին,
 սո՛ւտ մարգարէ՛ն խաբեբային .
 Խաւարելոցն՝ աւրինադրին,
 չարեանց մեղաց՝ ուսուցողին :
 Ա՛յն որ գործէ՝ զաղտեղութիւն,
 զանասելին՝ մարդոյ լեզւին .
 Ուսուցանէ՛ իւր ժողովին,
 գործել ըզնոյն՝ ըզպղծալին :
 Եւ քաւութիւն՝ մեղաց նոցին,
 աւրինադրէ՛ ըզզրզելին ,
 Ողողանել՝ ջրբով գետին,
 մաքրել միայն զերեւելին .
 Որով և կէտք՝ որ 'ի ծովին,
 առաւելուն՝ քան ըզնոսին .

Իսկ ըզհոգւոյն՝ վայելչութիւն ,
 մեղաւք թաղեն՝ միշտ 'ի տըղմին :
 Արդ այսպիսոյս՝ լնւր աւետեաց ,
 գըրով հընչէր՝ յականջս նորին ,
 Թէ աւետիք՝ քեզ խընդալից ,
 ահա՛ զպաշտաւնք՝ բարձի խաչեն .
 Եւ ըզքաղաքս՝ ամուր նոցին ,
 տապալեցի՝ հիմն յարեւին :
 Բայց այս ըսկիզբն՝ իմոյ մարտին ,
 որ վասըն քոյդ՝ է հաւատին .
 Եւ ըռասուլ՝ քոյոյ նախնոյն ,
 պատգամաւոր՝ փըղամբարին :
 Այլ դու յեշեա՛ զեւ յուրբաթին ,
 'ի յաղաւթեն՝ 'ի մըքըրթին .
 Օ ի ես զլեսայ՝ վաղվաղակի ,
 յերկրէ բառնամ՝ իւրն ազգովին .
 Եւ սատակե՛մ՝ զամենեսին ,
 որք դաւանեն՝ զանժ որդին :

Արդ զայս գըրէր՝ անդը 'ի հեռին ,
 Լինքըն փըքայր՝ օգուլ չարին ,
 Խորոխտայր նըման՝ ըւափսակին ,
 Խորհէր ջընջել՝ զազգս որ կային :

Ո՛չ գիտելով՝ զայս յիմաբին ,
 և հէ ըզմբտաւ՝ ածեալ կուրին .
 Թէ ոչ աւժով՝ իւրոյ բազկին ,
 կամ զաւրութեամբ՝ իւր պիղծ կընտին ,
 Եղև զուսհա՝ առնուլ նըմին ,
 մատենել 'ի սուր՝ և 'ի գերութիւն .
 Այլ իմ՝ մեղա՛ցըն բազմութիւն ,
 և յաճախել՝ գործոց չարին ,
 Մատենաց 'ի ձեռս՝ անաւրինին ,
 խիստ ւապրտամբ՝ բըռնաւորին :
 Որպէս երբեմ՝ ըն վաղազոյն ,
 սոյն այս լինէք՝ խրայելին .
 Պատւիրելով՝ տեսաւն նոցին ,
 'ի ձեռն սուրբ՝ մարգարէին .
 Թէ ախորժէք՝ և լըսէք ինձ ,
 դուք ժառանգէք՝ ըզբարութիւն .
 Այլա թէ ոչ՝ լըսել կամիք ,
 զձեզ կերիցէ՝ սուր գերագին :
 Դարձեալ բանիւ՝ աստուածային ,
 խաւսի դաւիթ՝ 'ի սաղմոսին .
 Եթէ Թողցեն՝ որդեքըն քո ,
 զաւրէնս եղեալ՝ իմ հրամանին ,
 Գաւազանաւ՝ ըս բարկութեան ,
 հարում ըզմեղան՝ որ գործեցին :

Իբրեւ յառաջ՝ ժամանակին , ոձ
 յերբայեցւոցն՝ առնէր ազգին ,
 Օճյն որ եհան՝ յեզիպտոսէ ,
 անցոյց ընդ մէջ՝ կարմիր ծովին .
 Եւ զմանանայն՝ յանապատին ,
 Իջոյց յերկնից՝ նրման ձիւնին .
 Որոց 'ի տուէ՝ ամպ հովանին ,
 Լ սիւն հըրոյ՝ լոյս գիշերին .
 Եւ խոտտանայր՝ տալով նոցին ,
 զորս աւետեաց՝ երկիր կոչին :
 Բայց իբրեւ ոչ՝ նոքա կացին ,
 յաւրէնս եգեալ՝ պատերաճին .
 Այլ զարարին՝ իւրեանց թողին ,
 որթոյն գլխոյ՝ երկիր պագին .
 Ընդ մտդիամ՝ խառնակէին ,
 Լ պղծութեամբ՝ զերկիր լըցին .
 Էարկ տապաստ՝ յանապատին ,
 երդուաւ 'ի յաջ՝ իւր կենդանին .
 Եթէ մըտցեն՝ անդր 'ի հանգիստ ,
 նոքա որ զեւ՝ զառնացուցին :
 Որք և յերկիր՝ ըն պարգեւաց , ո՞
 մի յայնցանէ՝ անդ ոչ մըտին ,
 Այլ ջընջեցան՝ անգը 'ի վայրին ,
 ոսկերքն անկան՝ յանապատին :

Թողում ասել՝ զտապանակին ,
 զոր 'ի հեղեայ՝ ողուցն առին ,
 Վասն չարեաց՝ զործոց նոցին ,
 զոր առ խորան՝ ըն գարծեցին :
 Յորս երեսուն՝ հազար դասին ,
 այն աւր անկան՝ յխարայելն .
 Նոյն և հեղեայ՝ քահանային ,
 պատուհասեալ՝ բեկմամբ ողին :
 Հերբայեցիք՝ դարձեալ նոքին ,
 որ յակովբեան՝ որդիքն էին .
 Յորժամ յերկիր՝ բողիւիչ կաթին ,
 ըստ աւետեաց՝ հաւցըն մըտին .
 Եւ ստւարացեալ՝ գիրանային ,
 զուխտն առաջին՝ մուանային :
 Օրս մարգարէք՝ ըն խրատէին ,
 և զգալ չարեաց՝ բողոքէին .
 2 Պատասխանիս՝ խիստ առնէին ,
 և 'ի տաճա՝ ըն պանծային :
 Յայնժամ հոգին՝ աստուածային ,
 զայս բարբառէր՝ ընդդէմ նոցին .
 'Ի սրբբութեանցս՝ իմ ըսկսանիմ ,
 ածել զաւերն՝ 'ի տաճարին :
 Յորս 'ի հարկէ՝ շարժեալ բարին ,
 'ի դառնութիւն՝ վասն նոցին :

Է՛նձ հասոյց՝ զքաղաքացիս ,
 մատնեաց 'ի ձեռն՝ անաւրիսին :
 Օ երուսաղէմ՝ քաղաքն ընտրեալ ,
 առին յաւար՝ Լ'ի գերութիւն .
 Եւ ըզտաճարն՝ ըզհրաշալին ,
 զայն որ շինեալ՝ սողովմոսին :
 Ըզ կեփազեան՝ ոսկին առին ,
 զկազմած զարդնին՝ կողոպտեցին .
 Եւ զփողովուրդ՝ ըն սեփհական ,
 գերի առեալ՝ խաղացուցին .
 'Ի հետիո՝տըս տանէին ,
 քաղց և ծարաւ՝ պանդըխտէին .
 'Ի բաբելոն՝ նըստեալ լային ,
 մինչ ըզսիովն՝ անդ յիշէին :
 Եւ այլ բազում՝ են որ պատմին ,
 մեզ յաւրինակ՝ նախ քարոզէն .
 Թէ չընայէ՝ յիւր սիրելին ,
 'ի ստունգանել՝ պատուիրանին .
 Այլ և խրատէ՝ նա սաստկազին ,
 յոյժ առաւել՝ քան զատելին :
 Որպէս և հայր՝ ըն զիւր որդին ,
 փութայ խրատել՝ Լ'նչ զաւտարին .
 Կամ ըստ երունեան՝ սուրբ առակին ,
 յիւրաքանչիւր՝ ըն ծառային :

Աւամացն տեսա՛նք զիտօգին,
 և արժանի՛ գործել տուժին .
 Ըմպել ասէ՛ զան բազմագին,
 քան զայն որ ոչ՝ զիտէր բնաւին :
 Ուրեմն այս ինձ՝ պատահեցին,
 ըստ իրաւանց՝ եկին հասին .
 Քանզի ըրցայ՝ գործովք չարին,
 և չարարի՛ զկամբս նորին :

ՆԵ՛ ՍՈՒԼ հաւատար՝ ազգ մարդկային,
 ամենեքեան՝ որ յիս կային .
 Իւրաքանչիւր՝ յիւր հասակին ,
 յանդրճարար՝ մեղանշէին .
 Բարեաց գործոց հեռանային,
 և ՚ի չարեսն չհրպէին .
 Ծերք և մանկունք՝ արք և կանայք ,
 յախառն մեղաց՝ անկեալ կային :
 Քահանայքն՝ քարոզք բանին ,
 և սպասաւորք՝ սուրբ խորհրդին ,
 Անխըտրաբար՝ վարուք կէին,
 զոր չէ՛ տեսլ՝ պարտ գործէին .
 Ապա ՚ի սուրբն ուրբութեանց ,
 անմաքրապէս՝ մերձենային :
 Եւ այսպիսի՛ գործովք չարեաց ,
 որովք ՚ի նոյն՝ անզեղչ էին .

Օ բարերարի՛ք՝ զբողոքն ի ջուրն ,
զհուրն և զծրծում՝ բըն սողովին .

Օ երկրի բերան՝ անձանց բացին ,
որպէս կորխայ՝ և դադանին :

Այլ զի ոմանք՝ ընդդէմ՝ բերին ,   չ
և աստանաւր՝ հակառակին .

Ասեն զիւրդ՝ իրաւացի ,
այս է վըճիւ՝ դատաստանին .

Մթթէ միայն՝ մեղան նոքին ,
քան զազգս ամեն՝ քրիստոնէին .

Օ ի յայսքանեաց՝ բիւր քաղաքաց ,
պատիժ նոքա՝ միայն կրեցին :

Կամ թէ արգար՝ արդեաւք էին ,
յորոց ՚ի ձեռնսն մատնէին ,

Օ անգի՛ և իւրքն՝ առ հասարակ ,
որ ըզսոսա՝ չարչարեցին :

Բայց լուիցէ՝ այժմ՝ այնպիսին ,
պատասխանիս՝ իւրում բանին .

Ո՛չ ՚ի յինէն՝ բան մարդկային ,
այլ ՚ի տեառնէ՝ յոյժ գիտողին .

Որ վասն անկեալ՝ աշտարակին ,
ի սելովամ՝ տաան և ութին .

Կամ ընդ զոհից՝ գալելէին ,
զարիւն խառնեալ՝ պիղատասին :

չն՝ Միթէ արդեւք՝ ասէ էին ,
 մեղաւք միայն՝ լըցեալ նոքին .
 Սսեմ թէ ոչ՝ ապաշխարէք ,
 լինիք և դուք՝ նման նոցին :
 Սքոջ այս 'ի խրատ՝ է մարդկային ,
 հանուրց բոլոր՝ բարեպաշտին .
 Ո՛չ 'ի հաւատ՝ ըն ճըշմարիտ ,
 ունել միայն՝ վըստահութիւն ,
 Սյլ և ըզգործս՝ արդարութեան ,
 միաբանել՝ ընդ հաւատին .
 Քանզի մեռեալ՝ հաւատք ասին ,
 որում և գործք՝ ոչ հետեւին :
 Սպա թէ ոչ՝ յայս կըրթիցին ,
 որ է աւրէնք՝ աստուածային ,
 Իւրաքանչիւր՝ ոք առանձին ,
 անուանիցին՝ պատուհասին .
 Կամ այս կենաւքս՝ որ 'ի մարմին ,
 կամ յանաչառ՝ մեծ ատենին :
 Իսկ որ 'ի ձեռնսն մատենացին ,
 հաւատացեալք՝ անհաւատին ,
 չծ՝ Մի յայս տըգէտ՝ ըք լինիցին ,
 աստուածական՝ դատաստանին .
 Քանզի որպէս՝ երկրաւորիս ,
 այս է հրահանգ՝ դատաւորին ,

Օ ի սուր ածել՝ մահապարտին ,
 կամ պատուհաս՝ չարագործին ,
 Ո՛չ հրամայէ՝ մեծ իշխանին ,
 կամ սիրելի՝ բարեկամին .
 Այլ անարժան՝ մարդոյ վերջին ,
 և դառնագոյն՝ դիմաց դահճին :
 Սոյնպէս և յայս՝ տընաւորին ,
 առ երկնաւոր՝ Թագաւորին :
 Որպէս տանջանքն՝ եգիպտոսին ,
 չար հրեշտակաւք՝ լինել ասին .
 Կամ կրճապաշտ՝ բարբարոսաւք ,
 զազգսըն տանջէր՝ զԵսրայէլին :
 Կամ առ ՚ի խրատ՝ զարհուրագին ,
 դիւաց մատնէ՝ զմմանց մարմին .
 Եւ կամ բերում՝ ըն կարկըտին ,
 և եղեման՝ խրտագունին :
 Կամ անձրեւաց՝ գալ անբաւին ,
 կամ անխոնաւ՝ խիստ երաշտին .
 Կամ բազմութեամբ՝ յոյժ մարախին ,
 կամ դալովկին՝ և մնինային .
 Եւ կամ մրկամբ՝ զազըագունին ,
 ՚ի յեռացումն՝ անդաստանին :

~~~~~

Արդ մի պարծիր՝ ո՞վ անըզամ,
 Ժանստ և ժլպիրհ՝ չարեաւք փառթամ.
 Թէ գաւրաւոր՝ քոյին ձեռամբ,
 զիս հընձեցեր՝ դու տարածամ.
 Կամ մահմէտին՝ քո պաշտամամբ
 առեր զամուրս՝ անյաղթական.
 Եւ մի կարծեր՝ ամբարտաւան,
 ըզքեզ հըսկայ՝ և յաղթանդամ:
 Քանզի նըման՝ ես դու մըկան,
 որ սատակմամբ՝ պըղծէ ըզթան.
 Կամ աղպեղի՝ կոյր խըլըրդան,
 որ կայ յանլոյս՝ խաւար մըթան.
 Որ 'ի ծածուկ՝ ոչ յայտնական,
 փորէ զգետին՝ ըն քեզ նըման:
 Ը՛հ Կամ զէրդ թըրթուր՝ զազըւրբերան,
 թունաւք դեղէ՝ ըզըուրաստան.
 Եւ կամ մարախ՝ յոյժ բազմազան,
 զհիւթըն ծըծէ՝ գռալարական:
 Որ մինչ հրամանն՝ արարչական,
 կամի գտանջել՝ ըն նոքա գան.
 Իսկ 'ի նայել՝ ըն քաղցր աւամբ,
 դարձեալ ջընջէ՝ զայն սատակմամբ.
 Ըզմուկն ըզխլուր՝ դըն միաբան,
 ջըրով խեղդէ՝ խոր հեղձական.

Իսկ ըզմարախ՝ ըն յոքներամ ,
 ուտէ՛ հալէ՛ տարմին բերան :
 Այսպէս և դու՛ թը՛շուառական ,
 մընայ չարեաց՝ քեզ 'ի վախճան .
 Թէ ինձ եղեր՝ մահու դարան ,
 գու՛բ փորեցեր՝ կորըստական .
 Ցաւաւք լըցեր՝ զիս տըխրական ,
 կենացս եղեր՝ իմ դաւաճան :
 Որ զիմ տըղայքս՝ վայելչակամ ,
 փաղաղեցեր՝ զերդ ըզգազան .
 Եւ նըստուցեր՝ զիս 'ի մըթան ,
 իբր ըզմեռեալ՝ 'ի գերեզման :
 Արդ լըւր և դու՛ փըտեալ գերան ,
 մերձ 'ի յանկում՝ ըն կործանման .
 Քանզի ահա՛ թուրն ազդական ,
 սուրըն սըրեալ՝ աստուածական .
 Այն որ է բան՝ ըն հայրական ,
 քան զերկսայրի՝ սուր հատական ,
 Պարանոցիդ՝ վերայ շողան ,
 ըմպել զարին՝ ըդ մըրմըռան :
 Որ ըզբաժակ՝ ըն դառնահամ ,
 ինձ արբուցեր՝ զյիմաբական .
 Արդ ըզմըրուք՝ ըն վերջնական ,
 արբցես և դու՛ ըզգլորական :

Որ աւրապարտ՝ մարտեար ընդ իս ,
 չ'ըր հատուցեր՝ բարւոյն փոխան .
 Ընկալ և դու՝ վրիժուց տուգան ,
 առցեն 'ի ծոց՝ըզ եւթնական :
 Առանկ լինիս՝ յաղգս ամենայն ,
 տիպ ւ աւրինակ՝ տոհմի մարդկան .
 չ'ըր տեսանենն՝ եղանկ քեզ առն ,
 վայ 'ի վերայ՝ վայի կարգան :
 Այս՝այր ասեն՝ ամբարտաւան ,
 չարար զնձ՝ իւր աւանական .
 Այլ յուսացալ՝ յոյժ մարմնական ,
 'ի մեծութիւն՝ իւր նանրական :
 Վասն այսորիկ՝ ան իտպաւ ,
 կործանեսցէ՝ զքեզ յաւիտեան ,
 Եւ խըլեսցէ՝ զարմատը քո ,
 յերկրէ հանցէ՝ կենդանական :
 Չարք ամենայն՝ որք անիծան ,
 իսկըզբանէն՝ մինչ 'ի վախճան ,
 'ի վեշապէն՝ որ քեզ նրման ,
 և 'ի յորդանցն՝ այն կորըռտեան .
 Վերայ դայցեն՝ քոյդ գաղաթան ,
 և զքեզ պատեն՝ որպէս պարան .
 Եւ ստանայ՝ զէմ յանգիման ,
 կայցէ յաջի՝ քեզ աւանական :

Արդ եղեցես՝ դու հալածեալ,
 որպէս փոշի՝ հողմով հոսեալ,
 Ի հրեշտակէ՝ տեսաւն նեղեալ,   Դ
 Ի բրն ըզդեա՝ անհետ եղեալ:
 Եւ ճանապարհ՝ քո խաւարեալ,
 յաջ և յահեակ՝ զքեզ պաշարեալ,
 Արագապէս՝ փոյթ ժամանեալ,
 քեզ որոգայթն՝ անգիտացեալ:
 Ո՛րսն զոր ինձ՝ գաղտ թագուցեալ,
 առցէ՛ զոտիւք՝ ընդ խորտակեալ,
 Ի գոլք խորին՝ ապականեալ,
 Ի ջցես դու ան՝դրո կորուսեալ.
 Ի բո ըզդադան՝ գիտին կրլեալ,
 կորիս ւաբիրոն՝ յերկրէ ծածկեալ.
 Քանզի քեզ այն՝ բաժին հասեալ,
 արիւնահեղձ՝ նենգով լըցեալ:
 Որով արեւ՝ ընդ պակասեալ,
 լըցին տանեաց՝ խոտ ցամաքեալ.
 Եւ ժամանակ՝ կենացդ հատեալ,
 յորում է յոյս՝ քո հաստատեալ:
 Ընդ քեզ և ազգ՝ ընդ կորուսեալ,
 հազարացոց՝ լըցին ջընջեալ.
 Որդեք ձեր ո՛րք՝ կանայք գերեալ,   ԿԺ
 լըցին մուրողք՝ և աստանդեալ:

Ելցեն յարկաց՝ ըն տարագրեալ,
 փոխան իմաց՝ ըն տատանեալ .
 .Օ խնչս և ըզգոյս՝ ձեր վատտակեալ,
 աւցեն աւտաբք՝ յափըշտակեալ .
 .Օ որ հատուցէքն՝ ինձ չարաչար,
 դարձցի՝ ի զլուխ՝ ձեր բազմացեալ .
 Եւ փի դրացի՝ ձեզ աւանական,
 կամ ձեր որբոցն՝ ոք տըրմեալ :
 Արդ եղիջէք՝ դուք տատանեալ,
 հանգերձ ծնընդովք՝ յազգէ ջընջեալ .
 Չէր յիշատակն, յերկրէ բարձեալ,
 ՚ի մէջ մարդկան՝ ոչ յիշեցեալ :
 Գործ զանիծից՝ դու գործեցեր,
 վան աշտօրիկ՝ զայս սիրեցեր .
 Արդ քեզ ելցէ՝ կարճիւ աւբեր,
 և կայենին՝ հասցէ երեր,
 ՚ի դաւնաթիւն՝ դարձցին տարերք,
 ջըբհեղեղեն՝ ելցեն դետերք :
 ԿԵ՛ Սեւա աճաղ մըթին՝ կարկըտաբեր,
 զքեզ արասցէ՝ անպըտգաբեր,
 Սագոմայ հաւրն՝ ծըծըմբաբեր,
 իջցէ ՚ի զլուխդ՝ արիւնական :
 Քան զփաբաւան՝ զեզիպտացին,
 իխտս և վայրագ՝ սըբափս եղեր .

Ո՛ւ ըզմանկունսն՝ իսրայէլն ,
 միայն զարուսըն սուգեցեր .
 Ս՝Լ Հաւասար՝ խողխողեցեր ,
 յարեան վըտակսըն խեղճեցեր :
 Աքդ անդրանիկ՝ զոր սիրեցեր ,
 դո՛ւ և քոյին՝ տոհմի որեր ,
 'Ի հրեշտակէն՝ այն մահաբեր ,
 սատակեսցին՝ յանլոյս գիշեր :
 Օ անմեղ գառինս՝ պատառեցեր ,
 ո՛վ դո՛ւ և քո՝ ազգի գայլեր .
 Յաղթամըզին՝ և ոչ 'ի կարմիր ,
 ծովն անդընդոց՝ ընկըղմեցեր :
 Օ ամաղեկաւ՝ չարեաւք զանցեր ,
 զնորս իսրայէլ՝ չարչարեցեր .
 Իսրայէլին՝ անձ յիսուս ,
 Կքեզ արասցէ՝ անմանկաբեր :
 Հարցէ զարեւդ՝ 'ի սուր սուտեր ,
 իբր անխընայ՝ գիս դու հարեր .
 Եւ ըզքաղաք՝ ըս քոյաւեր ,
 զերդ զերիքով՝ ըն հիմն 'ի վեր :
 Որ գթանանուն՝ ջընջեաց զազգեր ,
 յեսաւ յերկրէն՝ աւետաբեր .
 Նոյն արասցէ՝ անձ իմ յիսուս ,
 Կքեզ տարազրեալ՝ և տաբաբեր :

պլ

Օ երգ ըզգողեաթ՝ բըղըշտացին ,
 յոյժ ւ'ի հասակ՝ը փըքացեր .
 Պիղծ քո դիւաւք՝ նըզովեցեր ,
 և պերճալն՝ զքեզ ինձ ցուցեր :
 Արդ 'ի դաւթայ՝ ծընեալ մանուկ ,
 ամէր և որդին՝ խորհըդարեր ,
 Հարցէ ըզքեզ՝ այդը 'ի ճակատ ,
 երեք քարեան՝ յեռանձնաբեր :
 Առցէ ըզգէնդ՝ յոր յուսացեր ,
 բաշխէ զաւար՝ըն զոր առեր .
 պի Հատցէ ըզգլուխ՝ քո 'ի սուսեր ,
 որպէս և ան՝ դանաւը տեսեր :
 Ըռափսակայ՝ նըմանեցեր ,
 զեղջիւրդ 'ի յամ՝պըս համբարձեր ,
 Բանս առ բարձրեալ՝ըն խաւսեցար ,
 և 'ի յերկինս՝ զքերանդ եղեր .
 Արդ 'ի դըժոխս՝ իջես 'ի խոր ,
 քեզ անկողին՝ մէջք և ցեցեր .
 Եւ նոյն հրեշտակ՝ըն մահաբեր ,
 սըրով հատցէ՝ զքեզ 'ի յազդեր :
 Անտիոքոս՝ երկրորդ եղեր ,
 և զիսրայէլ՝ըս գերեցեր ,
 Օտոն յուդայեան՝ յաւար առեր ,
 զմակաբայեանք՝ չարչարեցեր :

Արդ հատուացի՝ քեզ փոխարէն,
 Հարեացդ ամեն՝ զոր գործեցեր .
 Տուն քո լեցի՝ անհետ ւաւեր,
 և դո՛ւ գերի՝ ազգովդ յերեր .
 Տո՛հմ և ազնիք՝ լո՛ւ քո թուրքեր,
 հալածեսցին՝ յերկրի եղեր :
 Հերովդէի՝ նրման գլտար, պծ
 և այլ առաւել՝ գերազանցեր .
 Օ մայր ըն մանկամբ՝ դո՛ւ ըսպաներ,
 զկաթն ընդ արեան՝ ըն խառնեցեր :
 Արդ զի դու յիս՝ ո՛չ խնայեցեր,
 և ողորմութեամբ՝ ո՛չ ներեցեր .
 Եւ քեզ յաւուր՝ ըն Հարութեան,
 մինչ տազնապիս՝ սարսուռաբեր,
 Մի՛ գլթասցի՝ աջ արարչին,
 և ո՛չ խնայեսցի՝ ողորմաբեր .
 Այլ 'ի մաւտոյ՝ մերձ 'ի յաւրեր,
 հեղձ զմըթերն՝ յոր գանձեցեր .
 Յաւուր վրիժուց՝ ըն հատուցման,
 մինչ հարկանի՝ ոտն ըզքարեր :
 Քանզի իսպառ՝ բարկացուցեր,
 զքաղցր և զբարին՝ դառնացուցեր .
 Ահա՛ մերձեալ՝ աւր կորըստեան,
 քո ժամանակ՝ թըշուառաբեր .

չեմ Միթէ արդեւք՝ ասէ էին ,
 մեղաւք միայն՝ լըցեալ նոքին .
 Ասեմ թէ ոչ՝ ապաշխարէք ,
 լինիք և դուք՝ նըման նոցին :
 Արդ այս 'ի խրատ՝ է մարդկային ,
 հանուրց բոլոր՝ բարեպաշտին .
 Ո՛չ 'ի հաւատ՝ ըն ճըշմարիտ ,
 ունել միայն՝ վըստահութիւն ,
 Այլ և ըզգործս՝ արդարութեան ,
 միաբանել՝ ընդ հաւատին .
 Քանզի մեռեալ՝ հաւատք ասին ,
 որում և գործք՝ ո՛չ հետեւին :
 Ապա թէ ոչ՝ յայս կըրթիցին ,
 որ է աւրէնք՝ աստուածային ,
 Իւրաքանչիւր՝ ոք առանձին ,
 անուանիցին՝ պատուհասին .
 Կամ այս կենաւքս՝ որ 'ի մարմին ,
 կամ յանաչառ՝ մեծ ատենին :
 Իսկ որ 'ի ձեռնս ըն մատենացին ,
 հաւատացեալք՝ անհաւատին ,
 չեմ Մի յայս տըգէտ՝ ըք լինիցին ,
 աստուածական՝ դատաստանին .
 Քանզի որպէս՝ երկրաւորիս ,
 այս է հրահանգ՝ դատաւորին ,

Օ ի սո՛ւր ածեւ՝ մահապարտին ,
կամ պատուհաս՝ չարագործին ,

Ո՛չ հրամայէ՝ մեծ իշխանին ,
կամ սիրելի՝ բարեկամին .

Այլ անարժան՝ մարդոյ վերջին ,
և դառնագոյն՝ դիմաց դահճին :

Սոյնպէս և յայս՝ տընաւորին ,
առ երկնաւոր՝ թագաւորին :

Որպէ՛ս տանջանքն՝ եգիպտոսին ,
չար հրեշտակաւք՝ լնեւ ասին .

Կամ կըռապաշտ՝ բարբաբոսաւք ,
զազգսըն տանջէր՝ զխսրայէլին :

Կամ առ ՚ի խրատ՝ զարհուրագին ,
զիւաց մատնէ՝ զդմանց մարմին .

Եւ կամ բերում՝ըն կարկըտին ,
և եղբման՝ խրատագունին :

Կամ անձրեւաց՝ գալ անբաւին , չկ
կամ անխոնաւ՝ խիստ երաշտին .

Կամ բազմութեամբ՝ յոյժ մարախին ,
կամ դալուկին՝ և մնինային .

Եւ կամ մրկամբ՝ զազըրագունին ,
ի յեռացումն՝ անդաստանին :

~~~~~

Աբդ մի պարծիր՝ ով անըզամ ,
 ժանտ և ժլպիրհ՝ չարեաւք փարթամ .
 Թէ զաւրաւոր՝ քոյին ձեռամբ ,
 զիս հընձեցեր՝ դու տարաժամ .
 Կամ մահմէտին՝ քո պաշտամամբ
 առեր զամուրս՝ անյաղթական .
 Եւ մի կարծեր՝ ամբարտաւան ,
 ըզքեզ հըսկայ՝ և յաղթանդամ :
 Քանզի նըման՝ ես դու մըկան ,
 որ սատակմամբ՝ պըղծէ ըզթան .
 Կամ աղպեղի՝ կոյր խըլըդան ,
 որ կայ յանլոյս՝ խաւար մըթան .
 Որ 'ի ծածուկ՝ ոչ յայտնական ,
 փորէ գգետին՝ ըն քեզ նըման :
 չ Կամ զերդ թըրթուր՝ զագըաբերան ,
 թունաւք դեղէ՝ ըզբուրաստան .
 Եւ կամ մարախ՝ յոյժ բազմազան ,
 զհիւթըն ծըծէ՝ գալարական :
 Որ մինչ հրամանն՝ արարչական ,
 կամի գտանջել՝ ըն նոքա գան .
 Իսկ 'ի ճայել՝ ըն քաղցր ակամբ ,
 դարձեալ ջընջէ՝ զայն սատակմամբ .
 Ըզմուկն ըզխլուր՝ դըն միաբան ,
 ջըրով խեղդէ՝ խոր հեղձական .

Իսկ ըզմարախ՝ ըն յոքներամ ,
 ուտէ՛ հալէ՛ տարմին բերան :
 Այսպէս և դու՛ թը՛շուառական ,
 մընայ չարեաց՝ քեզ 'ի վախճան .
 Թէ ինձ եղեր՝ մահու դարան ,
 գուր փորեցեր՝ կորըստական .
 Ցաւաւք լըցեր՝ զիս տըխրական ,
 կենացս եղեր՝ իմ դաւաճան :
 Որ զիմ տըղայքս՝ վայելչակամ ,
 փաղաղեցեր՝ զերդ ըզգազան .
 Եւ նըստուցեր՝ զիս 'ի մըթան ,
 իբր ըզմեռեալ՝ 'ի գերեզման :
 Արդ լուր և դու՛ փըտեալ գերան ,
 մերձ 'ի յանկում՝ ըն կործանման .
 Քանզի ահա՛ թուրն աղդական ,
 սուրըն սըրեալ՝ աստուածական .
 Այն որ է բան՝ ըն հայրական ,
 քան զերկսայրի՝ սուր հատական ,
 Պարանոցիդ՝ վերայ շողան ,
 ըմպել զարիւն՝ ըդ մըմըռան :
 Որ ըզբաժակ՝ ըն դառնահամ ,
 ինձ աքբուցեր՝ զյիմաբական .
 Արդ ըզմըռութ՝ ըն վերջնական ,
 արբցես և դու՛ ըզգլորական :

չձ

Որ տարապարտ՝ մարտեար ընդ իս ,
 Հար հատուցեր՝ բարւոյն փոխան .
 Ընկալ և դու՝ վրիժուց տուգան ,
 առցես 'ի ծոց՝ ըզ եւթնական :
 Առակ լիցիս՝ յազգս ամենայն ,
 տիպ ւաւրինակ՝ տոհմի մարդկան .
 չ. Որք տեսանենն՝ եղնկ քեզ տան ,
 վայ 'ի վերայ՝ վայի կարգան :
 Այս ապր ասեն՝ ամբարտաւան ,
 Հարար զած՝ իւր աւգնական .
 Այլ յուսացաւ՝ յոյժ մարմնական ,
 'ի մեծութիւն՝ իւր նանրական :
 Վասն այսորիկ՝ ամ իսպառ ,
 կործանեսցէ՝ զքեզ յաւիտեան ,
 Եւ խրլեսցէ՝ զարմատրս քո ,
 յերկրէ՝ հանցէ՝ կենդանական :
 Չարք ամենայն՝ որք անիծան ,
 իսկըզբանէն՝ մինչ 'ի վախճան ,
 'ի վեշապէն՝ որ քեզ նրման ,
 և 'ի յորդանցն՝ այն կորլստեան .
 Վերայ գայցեն՝ քոյդ գազաթան ,
 և զքեզ պատեն՝ որպէս պարան .
 Եւ սատանայ՝ դէմ յանդիման ,
 կացցէ յաջմէ՝ քեզ աւգնական :

Աւդ եղեցես՝ դու հալածեալ,
 որպէս փոշի՝ հողմով հոսեալ,
 'Ի հրեշտակէ՝ տեառըն նեղեալ,   Դ
 Իբրեւ ըզգեալ՝ անհետ եղեալ :
 Եւ ճանապարհ՝ քո խաւարեալ,
 յաջ և յահեակ՝ զքեզ պաշարեալ,
 Աղագապէս՝ փոյթ ժամանեալ,
 քեզ որոգայթն՝ անգիտացեալ :
 Ո՛րսըն զոր ինձ՝ դադտ թագուցեալ,
 առցէ զոտիւք՝ ըդ խորտակեալ,
 'Ի գո՛ւք խորին՝ ապականեալ,
 Իջցես դու ան՝ դըր կորուսեալ .
 Իբր ըզգադան՝ գիտին կըլեալ,
 կորիս և աբիրոն՝ յերկրէ ծածկեալ .
 Քանզի քեզ այն՝ բաժին հասեալ,
 արիւնահեղձ՝ նենգով լըցեալ :
 Որով արեւ՝ ըդ պակասեալ,
 լեցին տանեաց՝ խոտ ցամաքեալ .
 Եւ ժամանակ՝ կենացդ հատեալ,
 յորում է յոյս՝ քո հաստատեալ :
 Ընդ քեզ և ազգ՝ ըդ կորուսեալ,
 հազարացւոց՝ լեցին ջնջեալ .
 Որդիք ձեր ո՛րք՝ կանայք գերեալ,   ԿԺ
 լեցին մուրողք՝ և աստանդեալ :

Ելցեն յարկաց՝ ըն տարագրեալ,
 փոխան իմոց՝ ըն տատանեալ .
 .Օ ինչս և ըզգոյս՝ ձեր վաստակեալ,
 առցեն աւտարք՝ յափըշտակեալ .
 .Օ ըր հատուցէքն՝ ինձ չարաչար,
 դարձցի՝ ի գլուխ՝ ձեր բազմացեալ .
 Եւ մի գըտցի՝ ձեզ աւգնական,
 կամ ձեր որբոցն՝ ոք ողորմեալ :
 Արդ եղիջնք՝ դուք տատանեալ,
 հանդերձ ծնընդովք՝ յաղգէ՛ ջընջեալ .
 Չէր յիշատակն, յերկրէ բարձեալ,
 ՚ի մէջ մարդկան՝ ո՛չ յիշեցեալ :
 Գործ զանիծից՝ դու գործեցեր,
 վասն այսօրիկ՝ զայս սիրեցեր .
 Արդ քեզ ելցէ՝ կարճիւ աւրեր,
 և կայենին՝ հասցէ՛ երեր ,
 ՚ի գառնութիւն՝ դարձցին տարերք ,
 ջըբհեղեղին՝ ելցեն գետերք :
 պէ՛ Սեաւ աճալ մըթին՝ կարկըտաբեր,
 զքեզ արատցէ՛ անպըտղաբեր ,
 Սողոմայ հուրն՝ ծըծըմբաբեր ,
 իջցէ՛ ՚ի գլուխդ՝ արիւնակեր :
 Քան զփարաւոն՝ զեզիպտացին ,
 խիստ և վայրագ՝ սըբաիւ եղեր .

Ո՛չ ըմբանկունսն՝ խորայելե ,
 միայն զարու՛սըն սուգեցեր .
 ՍԿԼ հաւասար՝ խողխողեցեր ,
 յարեան վըտակ՝սըն խեղճեցեր :
 Արդ անդրանիկ՝ զոր սիրեցեր ,
 դո՛ւ և քոյին՝ տոհմի որեր ,
 'ի հրեշտակէն՝ այն մահաբեր ,
 սատակեսցին՝ յանլոյս գիշեր :
 Օ՛, անմեղ գառ-ինս՝ պատառեցեր ,
 ո՛վ դո՛ւ և քո՝ ազգի գայլեր .
 Յաղջամըղջին՝ և ոչ 'ի կարմիր ,
 ծովն անդընդոց՝ ընկըղմեցեր :
 Օ՛, ամաղեկաւ՝ չարեաւք զանցեր ,
 զնորս խորայել՝ չարչարեցեր .
 Ի սրայելին՝ ամ յիսուս ,
 զքեզ արասցէ՝ անմանկաբեր :
 Հարցէ զարեւդ՝ 'ի սուր սուտեր ,
 իբր անխընայ՝ զիս դու հարեր .
 Եւ ըզքաղաք՝ ըս քո յաւեր ,
 զերդ զերեքուլ՝ ըն հիֆ 'ի վեր :
 Որ զքանանուն՝ ջընջեաց զազգեր ,
 յեսաւ յերկրէն՝ աւետաբեր .
 Նոյն արասցէ՝ Թըն իմ յիսուս ,
 զքեզ տարազրեալ՝ և տարաբեր :

պլ

Օհրդ ըղձաւթ՝ բըղըշտացին ,
 յոյժ Լի հասակ՝ ըզ փըբացեր .
 Պիղժ քո գիւտաք՝ նըղըզեցեր ,
 և պերճալի՝ զքեզ ինձ ցուցեր :
 Արդ 'ի դաւթայ՝ ծընեալ մանուկ ,
 տէր և նըղին՝ խորհըրպարեր ,
 Հարցն ըղքեզ՝ աղբ 'ի ճակատ ,
 երեք քարեան՝ յեւանձնաբեր :
 Աւցն ըղզէնդ՝ յոր յուտացեր ,
 բաշէք զաւար՝ ըն զոր աւեր .
 Կիւ Հատցն ըղզուի՝ քո 'ի սուտեր ,
 որդէս և ան՝ գանաւոր տեսեր :
 Ըւափսակայ՝ նըմանեցեր ,
 զեղջիւրդ 'ի յամ՝ ողբ համբարձեր ,
 Բանս աւ բարձրեալ՝ ըն խաւսեցար ,
 և 'ի յերկինս՝ զքերանդ եղեր .
 Արդ 'ի դըժմխո՝ իջես 'ի խոր ,
 քեզ անկողին՝ մէջք և ցեցեր .
 Եւ նոյն հըեշտակ՝ ըն մահաբեր ,
 սըրով հատցն՝ զքեզ 'ի յաղչեր :
 Անտիոքոս՝ երկրորդ եղեր ,
 և զխրայէլ՝ ըս գերեցեր ,
 Օտուն յուգայեան՝ յաւար առեր ,
 զմակարայեանք՝ չարչարեցեր :

Աւրդ հատուցի՝ քեզ Կոխարէն ,
 Հարեացդ ամեն՝ զոր գործեցեր .
 Տուն քո լիցի՝ անհետ ւաւեր ,
 և դու գերի՝ ազգովդ յերեր .
 Տո՛հմ՝ և ազինք՝ ռդ քո թուրքեր ,
 հալածեսցին՝ յերկրի եզեր :
 Հերովդէի՝ նւման դրտար , պծ
 և այլ առաւել՝ գերազանցեր .
 Օ մայր ըն մանկամբ՝ դու ըսպաներ ,
 զկաթն ընդ արեան՝ ըն խառնեցեր :
 Աւդ զի դու յիս՝ ոչ խնայեցեր ,
 և ողորմութեամբ՝ ոչ ներեցեր .
 Եւ քեզ յաւուր՝ ըն Հարութեան ,
 մինչ տազնապիս՝ սարսուռաբեր ,
 Մի՛ գըթասցի՝ աջ արարչին ,
 և ոչ խնայեսցի՝ ողորմաբեր .
 Այլ 'ի մաւտոյ՝ մերձ 'ի յաւրեր ,
 հեղու զմըթերն՝ յոր գանձեցեր .
 Յաւուր վըիժուց՝ ըն հատուցման ,
 մինչ հարկանի՝ ոտն ըզքարեր :
 Քանզի իսպառ՝ բարկացուցեր ,
 զքաղցր և զբարին՝ դառնացուցեր .
 Ահա՛ մերձեալ՝ աւր կորըստեան ,
 քո ժամանակ՝ թըշուառաբեր .

.Օ ի է հասեալ պատրաստաբեր ,
 Ծր 'ի վերայ՝ քո վրիժաբեր :
 պկ Սյն որ գոչէ՝ աստուածաբար ,
 Լինքըն յայտնէ՝ մարդկան 'ի վեր .
 .Օ ան արձակէ՝ վրէժխնդիր ,
 զսուրբն սըբէ՝ փայլակնաբեր ,
 Արբուցանէ՝ զնետս իւր յարեանդ ,
 Լ կերիցէ՝ զմիս քո սուներ .
 Մինչև առցէ՝ բազմապատիկ ,
 զվրէժ արեանն՝ իմ զոր հեղեր :
 Այս յառաւրեայս՝ Լ յանցաւորս ,
 յորում ունիս՝ փոքր ինչ աւերեր .
 Յոր հուպ եղեալ՝ է քեզ տապար ,
 Լ հատանէ՝ որպէս ծառեր :
 Բայց զինչ լինիս՝ ով եղկելի ,
 յայն ահագին՝ աւրն յահաբեր ,
 Որ սպանելոցն՝ է կենսաբեր ,
 Լ քեզ կըրկին՝ նա մահաբեր :
 Նոքա թըռչին՝ ամպովքն 'ի վեր ,
 'ի հրեշտակաց՝ խառնին դասեր .
 Իսկ դու կոծիս՝ անդր աւընթեր ,
 քո մահմէտովդ՝ յոր յուսացեր :
 պհ Իիւաց խառնիս՝ դու 'ի գընդեր ,
 զորոց ըզկամ՝ սըն գործեցեր .

Նոցա դրախտին՝ բանին փակեր ,
 երկնից դըրուն՝ քըն լուսաբեր .
 Քեզ զըթոխոց՝ բացեալ բերան ,
 և տարտարոս՝ քըն ցըրտաբեր :
 'Ի հուրն անշէջ՝ կիզողական ,
 անբոն որդան՝ ցըն լինիս կեր .
 Խաւարն անլոյս՝ և անաւարաբեր ,
 Թանձը և մըթին՝ զերդ գոյն կըպեր .
 Որ է նա հուր՝ խաւարակերպ ,
 չունի ճաճանչ՝ ինչ լուսաբեր .
 Սյլ Թանձրամած՝ շաւշափեղե ,
 մինչ մաւտ անլոյս՝ է յայտ գիշեր :
 Սորէ խալա՜ւ՝ քայց ոչ ծախէ ,
 անհատ պահէ՝ միշտ 'ի յերեր .
 Ո՛չ ըզհազար՝ ամ կամ զերկու ,
 ո՛չ ըզհարիւր՝ հազար բիւրեր .
 Սյլ անլախճան՝ է և աներբ ,
 և յաւիտեան՝ անպարաբեր .
 Յոր անկանիք՝ դուք անդանաւր ,   պէ
 այրիք որպէս՝ հոսեալ յարգեր .
 Կամ զորմանն՝ ընտրեալ բուսեր ,
 'ի հրեշտակաց՝ կապեալ խըբձեր :
 Յայնժամ լըցցի՝ բանն ասացեալ ,
 մարգարէին՝ դաւթայ երգեր .

Ուրախ լեցին՝ արդարք 'ի տէր ,
 մինչ հատուցման՝ լինին դատեր .
 Օյ 'ի յարեան՝ մեղաւորին ,
 լուսացեն ըզձեռս՝ որպէս յաղբեր ,
 եւ ասացէ՛ մարդ արդարեւ ,
 գուցէ անձ՝ իրաւարեր .
 Առնէ՛ բարիս՝ որք են բարիք ,
 տացէ՛ չարացն՝ անբաւ չարեր :

~~~~~

Բայց դուք որդիք՝ իմ սիրելիք ,
 չէք ինձ մեռեալ՝ այլ կենդանիք .
 Քանզի յերկրի՝ նահատակեալք ,
 և 'ի յերկի՝ նրա պըսակիք :
 Տաչլս մարդկան՝ մեռեալ կարծիք ,
 և 'ի յայտմուս՝ ողորմելիք .
 պի՛ ՍՂԼ յաստուծոյ՝ ձեռին լինիք ,
 և կենդանի՝ յուսով պահիք :
 'Ի հրեշտակաց՝ այժմ երանիք ,
 և յանմարմնոց՝ դասըն կարգիք :
 Օ մահականացու՝ մարմինս լուծիք ,
 և զհողեղէն՝ տունս քակեցիք ,
 ՍՂԼ գեղեցիկ՝ և հրաշալի ,
 անձեռագործ՝ շինուած ունիք .

Որոյ շինող՝ ճարտարապետ ,
 այն որ կամար՝ կապեաց զերկինք :
 'Ի ձմերայնի՝ վաստակեցիք ,
 յանձրեւաբերս՝ սերմանեցիք ,
 Օ ցորեանն 'ի հող՝ ըն թաղեցիք ,
 յորում նեխեալ՝ անդ լուծանիք :
 Եղեմնապատ՝ սառամբ լինիք ,
 և ձիւնաթաղ՝ ամբողջ պահիք .
 Մինչ 'ի գարունն՝ հողով ծածկիք ,
 ամեթացեալ՝ պարարտասջիք :
 Յորժամ կենաց՝ ցաղոյն արբջիք ,
 վաղվաղակի՝ բուսանիջիք ,
 Որոտ ընդ ոստ՝ վերաբերիք ,
 յանկարծակի՝ վեր երեւիք :
 Որպէս ծաղիկ՝ բողբոջեցիք ,
 սաղարթագեղ՝ պաճուճիցիք .
 Ծառոյն կենաց՝ մերձեալ հրպիք ,
 'ի մահացէն՝ այլ ոչ խաբիք .
 Բազմաբեղուն՝ ստեղն արձակիք ,
 Մինչ 'ի յերկի՝ նրս հասանիք :
 Որք արտասուաք՝ ըն ցանեցիք ,
 յորժամ աստի՝ անդր երթայիք .
 Խընդայք ցընծայք՝ զուարճալիք ,
 զաւրայն 'ի գիրկս՝ առեալ հըրճիք :

.9.

Աշխատեցայք՝ իբրև մըշակք,
 և ՚ի տապ տաւթոյ՝ անաքըրտնեցիք .
 Յորժամ հընձէք՝ զոր ցանեցիք,
 յանմահական՝ դրախտին հանգչէք :
 Ընդ զովարար՝ տընկոյն նըստիք,
 և յաղբերէն՝ կենաց արբջնէք :
 Որ չարչարեանցն՝ ըզձեզ լացցէ՛,
 դուք խընդալեց՝ սըրտիւք բերկրէք .
 ջժ ՚ի բոց հնոցին՝ նա կիզանի,
 դուք ՚ի վթաակն՝ ադին շրջնէք .
 ՚ի ձէնջ հայցէ՛ լեզուին ջըրիկ,
 դուք ո՛չ տայցէք՝ նըմին կաթիկ :
 Նա ՚ի բերան՝ բելիարայ,
 զոր խորտակէ՝ նորին ժանիք .
 Եւ բնակութեան՝ իւրոյ տեղէք,
 է՛ դըժոխոցն՝ յատակ ներքինք :
 Իսկ ձեզ է՛ գողն՝ արբահամեան,
 ուր զազարոսն՝ և իւր նըմանիք .
 Յորոց միջի՝ վեհ անհնարինք,
 և անդրադարձ՝ բընաւին չնք :
 Դուք ՚ի ձեռաց՝ տեսաւն տանջեալք,
 զպարտըս մեղաց՝ կքեկին առիք .
 Օտրգեղ պատկեր՝ չարեացն եղծիք,
 զոր ՚ի մարմնի՝ աստ ունէիք .

.Օ լամաւթ բնութեան՝ ըս մերկացիք ,
 զաղտեղութիւն՝ արեամբ լացիք :
 Սքդ քան ըզձիւն՝ սպիտակ լինիք ,
 և քան ըզկաթ՝ ըն մածանիք .
 Սնճառ լուսով՝ լուսաւորիք ,   ջն
 և թագ 'ի գլուխ՝ պըսակեսջիք :
 .Օ այս նեղութիւնս՝ անդ ո՛չ յիշէք ,
 զոր 'ի մարմնի՝ աստ տեւեցիք .
 Ըզ չարչարան՝ սըն մոռասջիք ,
 և 'ի մահուանէ՝ այլ չեղկընջիք :
 Թէ և մեռայք՝ այժմ 'ի մարմնի ,
 կեանք առ քս՝ ծածկեալ ունիք ,
 Յորժամ ծագէ՝ յարեւելից ,
 դուք ընդ նրմա՝ փառաւք յայտնիք .
 Յաջակողմեան՝ նորա դասիք ,
 ընդ վրկայից՝ ըն պըսակիք .
 'Ի գոյն արեան՝ կարմիր փայլիք ,
 զոր ինքնակամ՝ ձերով հեղիք :
 Ա՛րք ընդ արանց՝ սըբբոց բազմիք ,
 կանայքդ 'ի դաս՝ կուսից կարգիք .
 Անմեղ մանկունք՝ տըգայք սիրունք ,
 'ի հրեշտակաց՝ գունդըն խառնիք :
 Ի բըւ փեսայ՝ թագիւ պըճնիք ,
 և որպէս հաբս՝ ըն զարդարիք ,

ջԼ Անճառ փառաւք՝ լուսաւորիք,
 բազմանրկար՝ գոյն պաճուճիք :
 Արեգական՝ նրման ծագիք,
 յարքայութեան՝ երկնից փայլեք .
 Ընդ անմարմնոց՝ դասըս խառնիք,
 յիմանալեաց՝ ըն բերկրեսջիք .
 Միշտ երգակից՝ նոցին լինիք,
 'ի լոյս փառաց՝ տեառն բնակիք :

Առդ կենդանեաց՝ դասք հաւասար ,
 բանքս այս լեցին՝ ձեզ մըխիթար .
 Որ էք 'ի լաց՝ դուք անգաղար ,
 նըստիք 'ի սուգ՝ և 'ի տան խաւար .
 Վասն իմ հընձոց՝ ըն տարժամ ,
 կանաչ բուսոց՝ խորշակահար :
 Եւ թէ ցրուած՝ կայք 'ի յաշխար ,
 և 'ի գերութիւն՝ յերկիր աւտար .
 Եթէ 'ի սրոյն՝ յայն մահարար ,
 մնացեալ առ իս՝ էք յուսաբար .
 Եւ թէ յայլուտ՝ ոք բարերար ,
 յիս մերձեցայք՝ վըշտակցաբար .
 ջԽ Կացէք յոտաց՝ զուարճաբար ,
 զսուգըդ լուծէք՝ ըզվըշտարար .

Հանէք զզգեստ՝ ըդ տըխրարար ,
 զգեցիք պայծառ՝ ուրախարար .
 Մի տըրտմեցիք՝ այլազգաբար ,
 շերդ հեթանոս՝ կամ հրէաբար :
 Մի՛ յերկիր՝ հայիք ՚ի չար ,
 և զայս կենացս՝ ասէք վըճար .
 Մի՛ յառաւրեայս՝ անասնաբար ,
 դընէք ըզյոյս՝ իբր անհանճօր :
 Մի՛ զփափկութիւն՝ ըս մահարար ,
 ասէք անձին՝ կենդանարար .
 Մի՛ զմեծութիւն՝ կորլստարար ,
 համեմատէք՝ կենացն անճառ .
 Մի՛ զցանկութեան՝ ախտ հեշտարար ,
 համարեցիք՝ զուարթարար .
 Մի՛ որք մեռանն՝ աստ չարաչար ,
 լնայք և ողբայք՝ անյուսաբար :
 Քանզի ունիմք՝ ար բարերար ,
 որ բըժըշկէ՝ զմեզ տիրաբար :
 Թէպէտ հարու՝ ոչ սաստկաբար ,
 այլ հայցաւրէն՝ և զըթաբար .
 Քանզի սիրովէ՝ զմեզ սիրաբար ,
 և ոչ բարկանայ՝ նա մեզ իսպառ :
 Ո՛չ ըստ մեղաց՝ մերոց արար ,
 ո՛չ ըստ չարեացն՝ ածէ վըճար .

ՍԱԼ ըստ երկնի՝ ցըն բարձրութեան ,
զողորմութիւն՝ իւր բարձր արար .

Եւ ընթացիւք՝ արեգական ,
հեւի 'ի մէջ՝ ըզմէղս արար :

.Օ ի անհնարինքն՝ է նմա հընար ,
անկարելի՛ քըն դիւր եւ կար :

Ս. հառակաւ՝ ինչ ժամանակ ,
փոխէ զպըղտոր՝ ջուրն 'ի յըստակ .

Եւ անյ ըմպել՝ դառնաճաշակ ,
անմ որ արբոյց՝ ինձ դըժընդակ .

.Օ վերջին մըրսւ՛րըն կապուտակ ,
արբուցանէ՛ նըմիւն բաժակ .

Իսկ ինձ պայծառ՝ եւ քաղցրունակ ,
զանմահարարն՝ ըմպել վըտակ :

25 Ո՛չ թէ իմոյն՝ միայն զգիմակ ,
զոր ինչ հատոյց՝ ինձ ձախողակ ,

ՍԱԼ եւ եւթնից՝ ըս չափ կըմկնակ ,
դարձցի 'ի ծոց՝ իւր հակառակ :

Իսկ ըզ կապեալս՝ որ է 'ի փակ ,
արձակեսցէ՛ ան յընդարձակ .

Եւ զգերութիւն՝ իմ վըտարակ ,
դարձուցանէ՛ այսրէն 'ի յարկ .

Մատնէ՛ զգերիչս՝ իմ 'ի յապտակ ,
սուր և 'ի զընդան՝ ձեր փոխանակ :

Հարժէ կրկին՝ զազգըն ֆրոանկ,
 անհուն հեծեալ՝ և հետեւակ .
 Իբր ըզծովու՝ ալեաց կուտակ,
 բորբոքելով՝ գան խիստ և բարկ .
 Սփան գետոց՝ աւզէն գունակ,
 կամ զերդ աստեղք՝ երկնից 'ի կարգ .
 Լընու զամեն՝ երկրի յատակ,
 որպէս ըզձիւն՝ ասրաքատակ .
 Հընչեն զերդ հող՝ մըն հիւսիսակ,
 զամպըն վարեն՝ ըզհակառակ .
 Մաքրեն զաշխար՝ հըս բովանդակ, 25
 յանհաւատից՝ առնեն դատարկ .
 Օմահմետական՝ ազգ հասարակ,
 առնո՛ւն յաւար՝ և յասպատակ :
 Գերեն զխորին՝ ըն խորասան,
 և զբարեւոն՝ դա՛ռն աւերակ .
 Եւ զանապա՝ տըն դիւարնակ,
 զմաքբա քակեն՝ հիմն 'ի յատակ .
 Օպյն որ յամեն՝ բարեաց դատարի,
 յաստուածային՝ ջըրոյն ցամաք .
 Յորում ըզգեւ՝ սըն հալածակ,
 անդր առաքէր՝ տըն հեռարձակ :
 Օբարըն զըլլեն՝ ըզնեւորակ,
 ձրդեն կարմիր՝ ծովուն յատակ .

Որպէս առիւծ՝ ընդ նապաստակ ,
 զհետ մըտանեն՝ նոցա երազ .
 Կամ՝ զերդ առիւծ՝ գոչէ առակ ,
 փախչին էրէքն՝ ան հակառակ :
 Սյապէս ջրն ջրին՝ նոքա իսպառ ,
 'ի սուր սուսեր՝ 'ի տէգ նիզակ .
 Եւ զայլն առնեն՝ փախըտական ,
 վարեն յայն կոյս՝ մինչ տնքնակ .
 Սուսն ծառայո՛ւ եւ աղախնայո ,
 զկանայս նոցա՝ 'ւ ըզ զաւակ :
 Տերեն ամեն՝ երկրի ծագաց ,
 եւ ընդ հանուր՝ կողմ աշխարհաց .
 Քրիստոնէից՝ հանուրց ազգաց ,
 փրկիչ լինին՝ յանաւրինաց :
 Յեկեղեցիս՝ ըն խաւարած ,
 յայնժամ՝ վառի՝ լոյս կանթեղաց .
 Եւ որ ծառայքն՝ էին չարաց ,
 խառնին 'ի գուն՝ դրն մեծատանց :
 Գան ժողովին՝ յամեն կողմանց ,
 ուր հալածեալ՝ են եւ ցրուած .
 Շինին աշխարհ՝ քրիստոնէաց ,
 անչափ անբաւ՝ բարեաւք լըցած .
 Լինի առատ՝ պըտուղ բազմաց ,
 սերմանց . ւ ամեն՝ պըտղաբերաց :

Մարդիք ցընծան՝ զուսրճացած ;
 յուտեւ յըմպել՝ ըն պարարած .
 Որք վայ ասեն՝ վաղ մեռելոց , 27
 եղուկ կարդան՝ գերեզմանաց .
 Թէ էր Հասիք՝ յաւրըս կենաց ,
 յանգիւտ բարիս՝ հասարակաց .
 Օրը պարգեւեաց՝ հայրըն փառաց ,
 մեզ 'ի վերջին՝ ժամանակաց :
 Յայնժամ որդիքդ՝ իմ հեռացած ,
 որք այժմ՝ յինէն՝ էք բաժանած ,
 Գայք 'ի վերայ՝ բարձեալ կառաց ,
 պալարակապ՝ երիվարաց .
 Ուր ցըւեցայք՝ յամեն կողմանց ,
 չորեքժագեան՝ տիեզերաց .
 'Ի գաւառաց՝ հեթանոսաց ,
 և յաշխարհաց՝ պարսից թուրքաց :
 Ե՛ս համբառնամ՝ զաշխ 'ի բարձանց ,
 զձեզ տեսանեմ՝ շուրջ ժողոված . ●
 Ընդ որ խընդամ՝ և ցընծացած ,
 գիրկս արկանեմ՝ և զլարճացած :
 Եւ զտըխրական՝ զգեստ մերկացայց ,
 կարմիր կանաչ՝ գոյն ըզգեցայց :
 Եւ զպատմութեան՝ նրա պատառած , Թ
 փոփոխեցից՝ նորոգ կարած .

Ո՛չ յերկրաւոր՝ ոստայնանկած ,
 այլ 'ի վերուստ՝ ըն փորանկած :
 Եւ զառագասան՝ իմ նըկարած ,
 յոսկիաթել՝ պաճուճանաց ,
 Դարձեալ պարզեմ՝ պայծառացած ,
 'ի հարսնարանն՝ իմ զարդարած :
 Անդ 'ի ներքոյ՝ վարագուրաց ,
 սուրբ քահանայք՝ խորհրդազգեսաց :
 Աստուածայնոյ՝ նուիրանաց ,
 գո՛ւ պարգեւիչ՝ պատարագաց :
 Մնդ մակաղիք՝ հաւտք ոչխարաց ,
 դասրք անմեղք՝ և սուրբ գառանց :
 Ըմպէք զարիւն՝ պատճառ կենաց ,
 ուտէք զերկնից՝ իջեալն հաց :
 Բնակէք 'ի վայճրս դաւարաց ,
 սնանիք առ ջու՛րս հանգըստաց ,
 Յանմահական՝ սուրբ աղբերաց ,
 և 'ի յամպոցն՝ երկնատեղաց :
 Ռժ Յառաքելոց՝ մարդարէից ,
 'ի սուրբ բանից՝ վարդապետաց :
 Պարակցելոց՝ երկնաւորաց ,
 ձայնիւ հրնչէք՝ ընդ հրեշտակաց ,
 Օգնէք սրբեան՝ ըն սրովքէից ,
 երրորդութեանն՝ երգս 'ի բարձանց :

Ա՛րդ այսպիսի՝ պայծառ փառաց,
 անընկալէք՝ յուսով կենաց .

Օ՛խ փառք նախնին՝ իմ՝ տաճարաց ,
 քան բզկերջին՝ ընի ցած .

Եւ սա՛ անցեալ՝ անդր՝ի բարձանց ,
 քան զառաջին՝ ըն գերազանց :

Բայց այս խընդման՝ բան աւետեաց ,
 ո՛չ միայն իմս՝ է խորանաց .

Այլ բոլորից՝ բարեպաշտաց ,
 եկեղեցեաց՝ հանճականաց :

Օ՛րր ընթերցեալ՝ ՚ի սաւրբ տառից ,
 նախագուշակ՝ տեսնողաց ,

Տա՛մ աւետիք՝ տիեզերաց ,
 յուսով սպասել՝ այսրը կենաց .

Եւ յառաւրեայս՝ չարչարանաց ,
 տեւել տոկալ՝ տըրտմականաց : ռ. ք.

Օ՛խ չէ՛ ամով՝ այս լինելոց ,
 ո՛չ առ յապայս՝ կատարելոց ,

Այլ փութապէս՝ վըճարելոց ,
 արագ արագ՝ վախճանելոց :

Օ՛խ եկն եհաս՝ աւուրց մերոց ,
 զոր ասացին՝ ամաց թուոց .

Եւ ՚ի տուեալ՝ նըշանս գրեոց ,
 տեսաք մտաւք՝ թէ է գալոց :

Ս՛րդ զայս տուաք՝ բան սակաւաց ,
 ձեզ մըխիթար՝ տըրտմեցելոց .
 Յերկրաւորաց՝ և ո՛չ ցերկնայնոց ,
 յուսով սպասել՝ որ լինելոց :
 Օ ի զայն հընար՝ չէ ասելոց ,
 և ո՛չ մարդոյ՝ բան խաւսելոց .
 Ո՛չ հողեղէն՝ տեսանելեաց ,
 և ո՛չ ունկամբ՝ լուր լռեցելեաց .
 Որ չէ՛ ՚ի միտս՝ անկեալ մարդոց ,
 զոր պատրաստեաց՝ ա՛ր իւր սըբոց :
 Եւ Որով թէ՛ դուք՝ համբերեցէք ,
 չարչարանա՛ցըդ հասելոց .
 Օ արքայութիւն՝ ա՛ն ընտրելոց ,
 էք ընդ նոսին՝ ժառանգելոց :
 Յորում տեղւոջ՝ տեսանիցէք ,
 ըզսիրելեացն՝ անձինսն ՚ի լոյս .
 Օ զը այժմ ողբայք՝ լալով անյոյս ,
 անդէն ցընծայք՝ տեսլեամբ սրբոց .
 Ս՛նդր ՚ի դրբախան՝ էք մըտելոց ,
 ՚ի միասին՝ զւարճանալոց ,
 ՚ի հայրենին՝ զոր կորուսաք ,
 յանմահական՝ կեանքն երկնայնոց :

Յորոց հայցեմ՝ անդ լինելոց ,
 և զիս յիշել՝ տարտամ՝ յողոց .
 Օ յնկ համանուն՝ մեծի հայոց ,
 զհերսէս բացեայ՝ բարեաց գործոց .
 Եւ շառաւիղ՝ նորին ոստոց ,
 բայց ոչ նըման՝ գոլ արմատոց :
 Օ ղղբերգական՝ բանիս գըրող ,
 առ ՚ի սփոփա՝նըս տըրտմելոց .
 Քեզ և բոլոր՝ մարդկան այլոց ,   և ին
 որք են ՚ի սուգ՝ վասըն նոցունց :
 Քանզի բանիւ՝ զիւս եղելոց ,
 մեր ժամանակ՝ ըս դիպելոց ,
 Որով տուաք՝ ոչ թէ գիտնոց ,
 այլ տըխմարաց՝ և տըղայոց :
 Օ ղր պահանջեաց՝ տարփմամբ սիրոյ ,
 եղբաւորորդին՝ իմ ըստ մարմնոյ .
 Մանուկ տըղայ՝ գոլով տիոց ,
 և կատարեալ՝ յիմաստ ոգւոց .
 Ներհմտացեալ՝ յարհեստ զինուոց ,
 ըստ հրահանգին՝ հռովմայեցւոց ,
 Գնլ յաջողակ՝ ՚ի նուս ձիոց ,
 որպէս աւրէն՝ է վարժելոց :

(90)

Անուն նախնեացն՝ յորջորջեց ,
է՛ Սպիրատ՝ մակձայնելոց :
Օր արարաք՝ խրախճանելոց ,
Իբր ըզբաւա՛նըս հըբճեց :

~~~~~

Աքդ առնկա՛լ՝ բան դուզնաքեայ ,
Լ վերծանեա՛ ըստ իմաստնոց .
Ո՛հ՝ առաւել՝ Լ հէ՛ նուազ ,
այլ 'ի յոտին՝ բերեալ չափոց :
Յոր վայելեա՛ սիրով սոցո՛ւնց ,
լըմամբ տառիս՝ քո խընդրելոց .
Օր աստանաւր՝ եմ՝ յանգելոց ,
զգիրըս բանիս՝ վըճարելոց .
'Ի փառըս Հաւր՝ աւարտելոց ,
Լ Որդւոյ Հոգւոյն՝ կատարելոց :

ՎԱԽ ՃԱՆ :

Դի բաղադրութենէ երից օրինակաց՝ ըզ-
պատշաճագոյն ընտրելով՝ ՚ի բնաբանիս,
զ՚ի բաց թողեալ տարբերութիւնն նշա-
նակեմք աստէն իւրաքանչիւր յանուանէ.
վասն գաղափարին Եզնկայ՝ եղեալ տառս՝
Ե. Կիւիկիոյ՝ Կ. և Փարիզու՝ փ:

Փ. Դիսկիզբն անդ յաւելեալ ունի զայս
վերնագիր. "Երգըս ոգեալ տն ներսէսի,
և սրբազան կաթողիկոսի, եղջօր սբն դրի-
գորիսի, հայոց մեծաց հայրապետի": Կ.
Բան բարաւնական: Ե. տողիւ չափեալ:
Կ և փ. խօսեալ բանիւ: Կ. և իննսուն
ընդ երեքի: փ. օր շաբաթի:

Փ. Ողբացէք եկեղեցիք... հարբ և Ս.
եղբարք և սիրելիք... քաղաքք և գեղք:
Կ. կերպից՝ ըն նմանի... աղենայի... առ
՚ի ձեզ քառորդ վտակ... գետ հօլովի:
փ. բղխման բանի:

Փ. Ս. Ղերսաբտր բղխեալ յերկ": Կ. Ժ
հօր միածնի... ամենի... քանզի նախկին...
որդի ընդ հօր: փ. զտրն ՚ի խաչին... այժմ՝
եմ ՚ի հաւտի, երկրպագեմ: Կ. բայց դու
լսեա ով սիրելի:

Փ. Հռոմ՝ մայրաքաղաք... մեծի ա ի
թո": Ե. և փ. եկեղեցիքդ ան": Կ. բազմ-
աստեղեան... բանը խաւսիմ: փ. հա-

- սեալ ընդ զուկ" . . . վիճակաթուռք մա-
թէի . . . իմ այս վայրի . . . լալ ընդ լացողս :
- Լ Փ . 'Ի կապելոյս 'ի տան . . . ինձ գերողն . . .
սկիզբն յասիայի : Կ . մաքրագունի :
- Խ Ե . Բայց դու թողեր : քի . զիս յամայի :
Կ . մարդ անապական : քի . զգործութիքդ . . .
իմոյ նեղչի : Կ . աղէքսանտրք ցանկալն :
- Ծ Կ . Հրեշտակք երամք : Ե և քի . հիմն
և աւարտ ուղղա' : քի . տարամերժեալ
հերձ" : Կ և քի . ողբակցելով ինձ յայս
վայրի :
- Կ Փ . Մատուցանել ան առաջի : Կ . 'ի
տեսանել 'ի մեզ բարի : քի . է տեսանել
մեզ ըզբարի . . . հաճոյացիս :
- Շ Կ . Ընդէր չհասնիս : քի . լաց ընդ լա-
լիս յամենայնի, վս իմ իջո՛ ջուր վըտակի :
արդ 'ի ստորին :
- Ճ Կ . 'Ի յաբգարէ թաղաւորի . . . և շա-
ռաւիղ գաւա" . . . լուսաւորչին այնմ : քի .
կայթեաց շո" : Կ . ստորինս երկրի :
- Շ Կ . Ազգ երկրածնի : քի . յանապատն էիր
վայրի, ւէիր նման . . . որդիս ծնար յաւա-
զանի : Կ . շատ է ծովի :
- Տ Կ . Թագ՝ ըն քո զարդի : քի . որ է զար-
դար՝ անք դշխոյի : Կ և քի . ուր պատմու-
ճան հարսնաւորանի, կամ ոսկեհոռ : քի .
ուր չէ փես" : Կ . զեր՝ զըն դաւթի . . . ոչ
հարկանի, զփողըն հնչող : քի . զփողըն
հնչեն : Կ . պարարակ զենամովն . . . ոչ զե-
նանի :

Կ. Օղւարճակից : փ. զւլարճասցին : ճծ
 Ե և փ. որդւոյ անառակին : Կ. հայրենի...
 մեղաւորի... ընթերցողքն՝ են սբ... կամ
 վարդապետք : փ. ուր սբ խորհուրդն՝ ՚ի
 սպասու, կամ պաշ" : Ե. զահոյք թագա-
 ւորաց : Կ. նախարարքն ուր արքայի : փ.
 յարարատեան՝ ըն գաւա" :

Ե. Ուր են վերջի : փ. յոյժ հեռաւոր՝ ճծ
 որ չե" : Կ. անուրջք երազ... վասն որոյ
 զքեզ իսկ կո" : Լինել սգակից :

Փ. Կամ քաջ տեղ" : Կ. տուն արքայի : ճԼ
 փ. յագգէն սերեալ... տառով բերի :

Ե. Պտուղ ըն լե : փ. զստեբբոք քո : ճԽ
 Ե. կառով ՚ի մէջ իւր հրա" : Կ. որդեբըն
 սիրիս... դասուց՝ ըն հրեշտակի : փ. այն
 որ հանգոյն և հաւասար :

Կ. Պատշաճաւորն ՚ի տաճարի : փ. զոր ճծ
 թէ ասել ըն հարկ լինի : Կ և փ. յորոց է
 ոչ՝ մի ՚ի միջի : փ. ընդ երազի... ըզյոր-
 դուծին՝ յորդ վտակի... պղպրճակի : Կ.
 սուր անող" : փ. ոչ է յագեալ :

Փ. Սոյն նա եհաս... անդաստանի : Կ. ճԼ
 կանաչ խընծան՝ Լոր ՚ի հասկի : փ. կա-
 նանչաւոր ՚ի հասակի : Ե. ջրոց հեղեղի :
 Կ և փ. անթաղ մեռեալ՝ պէշ : փ. քա-
 հանայից քրիստոնէի... սարկաւազաց քը-
 ըիստոնէից... և այլ բազումք : Կ. որ քեզ
 հասին յայսմ վայրի... մասունք սրգի :

Փ. Վա՛յ այսորիկ ո՛վ եղկելի... այս ամե՛ն ճԶ
 նի : Կ. ՚ի քոյդ յայնժամ... քաջանման

յոյժ տեսանի, իմըս քոյինդ : փ . կակա-
նալի . . ոգի . . աղէտ՝ ըս ցաւալի : ե . այսմ
ազետի :

ՃՃ Կ և փ . Որ են հանուր մարդ" : փ . ըզ-
յարեւելս արեւմտոք : կ . առ որ գո" . . թէ
ազգ . . . յառազաստի : կ և փ . ծերք և
ամեն՝ չափ : ե . և թագաւորք : փ . սար-
կաւազունք . . հանուր կզերիկ" :

ՃԴ Փ . Սրովբէից . . զոր ողբակից : կ . յոր-
դոց իմոց կատարածի . . . փետտեմ" : փ .
իմ ապտակի :

Մ Կ . 'ի տան միին : փ . օրէն սրգաւո-
րի . . կարմիր զգեստի, սև զգենում՝ գոյն
տըխրալի . . զարտօսր : կ . է 'ի տեղի : ե .
զայն ասեմ՝ զոր վայելի :

ՄԺ Կ և փ . Մայրաբար դիեցուցի . . գեղեց-
կապէս յաւրինեցի : փ . քան ըզլերկիր :
կ . կաթին՝ որ բըխէի . . որպէս թուի : փ .
զուարթածաղիկ բոյսս յօրի" :

ՄԵ Կ . Գետոց նման՝ վտակ հոսէր, զբու-
րաստանս արբուցանէր : կ և փ . և զհրա-
պարակսն զար" : կ . բազմադիմի տունկ . .
ծառօք ծաղ" . . առաւօտուն . . յերկրի
նայէր :

ՄԸ Փ . Ոք երկրածին՝ որ սերմանէր : կ .
ւայնու զորդիս իմ : փ . թէ չեն նմանա" :
կ . այս քաղաքաց՝ որ :

ՄԹ Փ . Պարիսպ եղեալ՝ լայն . . գլուխըն
դիտաւոր : կ և փ . իմ շքեղաւոր : կ .
յարկ և փո" : կ և փ . բայց ըզխորանսն :

կ . է նմանա" : փ . վերնագունոյն հան" :

Փ . Այդպէս կայի . . մայր որդւոց : կ . մծ
զինե կացին : փ . վարդից՝ նմանաւոր : կ .
կամ գերբունակ ճըղած . . տաշտաւոր . .
տունկս որ է կորդ : փ . տունկ որ երկրորդ :
ե . աւանդ պատեալ : փ . աւաք պատեալ . .
կայի միջե հանդի" : . . . այս բարիքն . .
զոր 'ի յանցեալ դարուն սկսեալ :

Կ . Բաց 'ի հասեալ : փ . մեր թշնա մի
մեաց դասքըն ին" . . . ոտիցս եղան . . ծը-
նունդք որդիք աղ" . . վերայ ելան :

Փ . Կամ ինչ իրաց : կ . և փ . թէպէտ մէ
և յոյժ՝ անհնարական , է զբովանդակն՝ ա-
սել մեզ բան : փ . սակայն փոքրիկ՝ մի բա-
ւական , յայտնեմ զաղէտն՝ որ դիպեցան :
կ . և փ . քանզի այգւոյն՝ զիս պահապան , եղ
որ ստեղծեաց՝ զիս իսկզբան : փ . տեսեալ
զփառս . . հանին յերկիր : կ . աստի բու-
սան :

Կ . Արարչական : փ . հան 'ի վերուստ մծ
տեղ հանդստեան . . . աղտեղեցայ . . վրան
եղայ . . . ես ինձ դաւթայ :

Փ . Լինել յազգին . . ապա զաւարսըն մի
պարագայ . . և քանդէին : կ . թողին զնա :
փ . զորս 'ի յուժոյն պակա" . . . և դեղացոյց՝
իմ ոչ դտայ :

Փ . Հա և յատակըն մօտեցայ : ե . այն Յ
նենգաւոր : կ . գայլ 'ի մայրին : փ . զանկ
'իչարեաց՝ գործունէին . . յորում տեսին :
կ . յօրժամ ետես :

յԺ Կ. Մըխրականին : փ. շունքըն զե-
նե՝ պատեալ կային... վառեալ կային.
զըրհաւորք՝ մըկըրտաւորք, ճոշուք պա-
տեալ բոլոր յանձին. թուրաւորք ւաղեղ-
նաւորք.. խոցոցէին... մեքենային : Կ.
յաղթել քաջաց՝ ըն հըսկային :

յԵ Փ. Հնար մըտին.. սիւն և նե՛'.. օրէնն
էր.. բարբառք արձակեցին.. մի՛ յամա-
ռել ընդդէմ՝ նոցին.. քաջքն և արիքն :
Կ. ոչ յերկուալ :

յԼ Փ. Ո՛չ հաւատալ՝ բա՛'.. մեռանէին .
քանզի սըտել : Կ. մակաբէանց : Կ և փ. ազգ
երկրածին : փ. բարեաց աստէն՝ ունիմք
բազումք ՚ի հանդիսէն :

յԽ Կ. Այժմըն գովին.. փոքր ինչ է վեշ-
տըն : փ. անբաւ բարիք՝ պարգև առին..
սբ վկային : Կ. որք միանգամ՝ ընթանա՛' :
փ. մի՛ նմանեսցուք :

յԺ Փ. Չէ՛ ՚ի ցեղէն հողե՛'.. զոյս մեր ՚ի
մարդ : Կ. յաղթականին.. զէ՛ թէ՛ յաղ-
թեմ՝ ըք պըսակիմք.. եթէ՛ մարմնով
յաղթա՛' : փ. ՚ի յարդարոցըն դասեսցին .

յԿ Ե. Կոչի բաժին : փ. որ է պայծառ ւե-
րեւելի.. անցաւորին.. ՚ի փափկութեանց :
Կ. որ փոխանակ : փ. քաղաքին, որ է շե-
նած.. որոյ շինող ճարտարա՛' : Կ. այն որ
կանգնեաց կամար զերկին.. զգասն վե՛' :
փ. և գոր ՚ի նմա :

յՃ Փ. Դ՛նմա հաստատեսցուք, զոյս ըզ-
հաւատըն զերկոսին . մի թէ՛ կամօ՛' և... այ-

սու աւել՝ մեք գոհաս" : Կ . մեր որ լինի :
 Ժ . բնութիւնն : Կ . մանկանց նոցին :

Փ . Վաղափուլ . . նոցին . . դժոխն : Ե . յձ
 զորս աւերեաց : Ժ . և այսպիսին , առ մի
 միեան՝ ըս գո" : Կ . Սնդ ոչ . : Սյլ միաբ" .
 Միշտ հանա" : Ժ . միախորհուրդ՝ ըք լի
 նէին : Կ . իւր ցեղին :

Ե և Ժ . Մի երկունչեք 'ի սրոյ նոցին : յՊ
 Կ . քաջ և արի՝ զօրքն ասէին : Ժ . և ոչ՝
 ժամանակին . . յամեալ յապաղէին : Կ . որ
 յընդհանուր :

Փ . Տալ օգնութի : Կ . վըճարէին : Ժ . Ն
 վճարեցին . . թէ կանխեալ ժամանակին . .
 զչարիս մեղկացուցին : Կ և Ժ . իսկ հասու
 ցին : Կ . ճըմլին . . որովայնիս :

Փ . Յայն լոյս երեկ՝ ըն . . յայնժամ ըզ . նմ
 հուրըն . . բորբոքեցին . . որ 'ի վերուստ . .
 փորուածին . . պարիսպ՝ ըն ամբողջին : Կ .
 իսկ դառնային : Ժ . զինուք անկարժըն
 պա" : Կ . դիմել 'ի մահ՝ խրախու" :

Կ . Գրուհ տային : Ժ . եպիսկոպոս՝ ըն նի
 պատուական , 'ի ձեռն . . եղբարք և սիրե
 լիք . . զմահն ընտրեցէք . . որ և զկեանս՝ է
 գո" . . իսկ չարութիւն արբա" : Կ և Ժ . ըզ
 դասըն վառէր : Կ . նոցին , յայնրմ մար
 տին՝ պատերազմին .

Փ . Գուռդքըն զօրացն : Կ . մերձեալ 'ի նլ
 մուտըն պա" : Ժ . ինչ անտառէն . . նը
 հանջէին : Կ . երանի գանձն իմ էին : Ժ .
 ճըմլել . . բանիւ լռեմ :

յԺ Կ. Սրբերգիւնքին : Ժ. Շահբան զե-
նե՛ պատեալ կային... վառեալ կային.
զբրահաւորք՝ մըկըբաւորք, ճշուք պա-
տեալ բոլոր յանձին . Թուրաւորք ազեղ-
նաւորք.. խոցոցէին.. մեքենային : Կ.
յաղթել քաջաց՝ ըն հըսկային :

յԻ Փ. Հնար մըտին.. սին և նե.. օրէն
էր.. բարբառք արձակեցին.. Թ. յամա-
ռել ընդդէմ նոցին.. քաջքն և արեքն :
Կ. ոչ յերկուալ :

յԼ Փ. Ո՛չ հաւատալ՝ բա" .. մեռանէին .
քանզի սրտել : Կ. մակարէանց : Կ և Ժ. ազ-
երկրածին : Ժ. բարեաց աստէն՝ ունիմք
բազումք 'ի հանգիսէն :

յՆ Կ. Սյոժմըն գովին.. Ժոքր ինչ է վեշ-
տըն : Ժ. անբաւ բարիք՝ պարզե աւին..
սը վկային : Կ. որք միանգամ ընթանա" :
Ժ. մի նմանեսցուք :

յԺ Փ. Չէ 'ի ցեղէն հողե" .. զոյս մեր 'ի
մարդ : Կ. յաղթականին.. զէ թէ յաղ-
թեմ՝ ըք պըսակիմք.. եթէ մարմնով
յաղթա" : Ժ. 'ի յարդարոցըն դասեսցին .

յՆ Ե. Կոչն բաժին : Ժ. որ է պայծառ և
ընեղի.. անցաւորին.. 'ի փափկութեանց :
Կ. որ փոխանակ : Ժ. քաղաքին, որ է շե-
նած.. որոյ շինող ճարտարա" : Կ. այն որ
կանգնեաց կամար զերկին.. զգասն վե" :
Ժ. և գոր 'ի սմա :

յՇ Փ. 'Ի նմա հաստատեսցուք, գոյոս ըզ-
հաւատըս զերկոսին . մի թէ կամիւ և... այ-

սու աւել՝ մեք գոհաս" : Կ . մեր որ լինի :
 փ . բնութիւնն : Կ . մանկանց նոցին :

Փ . Վաղափուլ . . նոցին . . դժոխն : Ե . յձ
 զորս աւերեաց : փ . և այսպիսին , առ մի
 միեան՝ ըս գո" : Կ . Սնդ ոչ . : Սյլ միաբ" .
 Միշտ հանա" : փ . միախորհուրդ՝ ըք լի
 նէին : Կ . իւր ցեղին :

Ե և փ . Մի երկունչեք 'ի սբոյ նոցին : յԴ
 Կ . քաջ և արի՝ զօրքն ասէին : փ . և ոչ
 ժամանակին . . յամեալ յապաղէին : Կ . որ
 յընդհանուր :

Փ . Տալ օգնութիւն : Կ . վըճարէին : փ . Ն
 վճարեցին . . թէ կանխեալ ժամանակին . .
 զչարիս մերկացուցին : Կ և փ . իսկ հասու
 ցին : Կ . ճըմլին . . որովայնիս :

Փ . Յայն լոյս երեկ՝ ըն . . յաջնժամ ըզն ՆԺ
 հուրըն . . բորբոքեցին . . որ 'ի վերուստ . .
 փորուածին . . պարիսպ՝ ըն ամրոցին : Կ .
 իսկ դառնային : փ . զինուք անկարժըն
 պա" : Կ . դիմել 'ի մահ՝ խրախու" :

Կ . Գլուհ տային : փ . եպիսկոպոս՝ ըն նի
 պատուական , 'ի ձեռն . . եղբարք և սիրե
 լիք . . զմահն ընտրեցէք . . որ և զկեանս՝ է
 գո" . . իսկ չարութիւն արբա" : Կ և փ . ըզ
 դասըն վառէր : Կ . նոցին , յայնրմ մար
 տին՝ պատերազմին .

Փ . Գունդքըն զօրացն : Կ . մերձեալ 'ի նլ
 մուտըն պա" : փ . ինչ անտառէն . . նը
 հանջէին : Կ . երանի՛ զանձն իմ էին : փ .
 ճըմլել . . բանիւ լռեմ :

նի ֆ. Տաղթել քաջանց՝ որ... վերջին ան-
գրն... գոչեաց ռամիկ... 'ի սուր ւաւեր՝
ւ'ի գերութի : կ և փ . ասաց լինել : կ . և
զայն լուեալ եբրայեցին : փ . ձեռամբ
յեռնեալ տագնա" : կ . փողս և քօղեր՝ ըս
գոչէին... մինչ զի երկիր :

նծ ֆ . Ս . յնքան դատեալ վաս" . . ժուժ-
կալէին . . վս այնորիկ : կ և փ . տեսութի
էր դրժուարին :

նկ ֆ . Եւ առաջի՝ ընթա" . . իսկ մարգա-
դէմն՝ ըն գաղանին : կ . ըզսայրասուր՝ ըն
քարչէին : փ . 'ի մջ գառանց, 'ի հաւտ
նոցունց . . արեան վտակքն : կ . և ըզման-
կունս, անխնայա" . . յարեանց՝ ըն ճապա-
խին : փ . ալիք՝ ներկանային :

նչ Կ . Իւ քչնիք խոր" : փ . քանզի ա-
րեան ծարաւէին . . գոչեաց անապատին ,
և գէշախած՝ արջն 'ի բային : կ . ցրբու-
էին . . պատառէին :

նծ Կ . Ըզդուրսն . . ոչ թուլացոյց՝ ըզ . . և
բազմութեան : փ . և բազմութիւն փա-
խուստ առին . . ըզչեղջ . . օրինակ մայրից
փայ" : կ . դիզանային . . նուազէին . . ըզ-
տղայք՝ ըն գրկ", 'ի միասին :

նդ ֆ . Օ ի անդորր ել անցանէին : կ և փ .
այլ զի չէր ոք՝ օգտակարին , ոչ ձե" : ե .
քանզի խաւսել : փ . և ոչ 'ի քոյր՝ ըս
դթա" : ե . ալեկոտոր ըն լինէին :

Ը ֆ . Իսկ փախուցեալքն ըտապէին . .
զարհուրէին . . անկեւոց : կ . կէսքն ոտիւք :

Փ. և 'ի ծովին... բայց այլ ազգացըն...
առ ընտրութի... հասակին :

Կ և փ. Որք զըննէին կողոպտէին : Կ. շփ
սարկաւագ՝ ընթեռ" : 'ի դպրութի...
ապաժսւժ : փ. քարին՝ ըս հո" :

Կ և փ. Յորմէ և բան՝ մարգարէին : շն
փ. յերկիր հեղին... ըզքհնչք և ժղվղքն...
չորից ծագաց քրիս" : Կ. դաղմատեան և
թոր" : փ. ըզդաղմատեան և զթորգոմեան :

Փ. Մակաբային... քահանայ : Ե. հայոց շն
ազգացեղին : Կ և փ. այն որ պահեաց :

Փ. Իբր օրինակ հօտից նորին : Կ. ոչ շն
լինիցի : փ. գրեալ բանին, իւրաքանչիւ
իւր... և կամ տեղեակ քերեալ տա" : այլ
և նոցունց գերարհեստին... վախճանես
ցին... քանզի իբրև ըզշունք հասին...
և սրոյ վաղճանէին :

Կ և փ. Սակաւք 'ի դղեակն՝ ամր" : Ե. շն
լըսէք բանի : փ. կերակուր ամբա" : և
ոչ ըզջուրն... քրիստոնէից... գայ և հըպ" :

Կ. Օրւխտն ստէր : փ. զոր ետ նոցին : շն
Կ. որ բընութի : փ. որոց ունէր... կանգել
ոտին... ապագային : Կ. ըստ ժանդագործ
անաւրինին : փ. զարիւնս նոցին :

Կ. Կողոպտեցին : փ. և հաւուց, զոր շն
պա" : հանդերձ անձին... զոսկեղէնին : Կ.
զունակ բուրումն... և զհնչեցող զանկա
կանին : ըզվարագոյր՝ ըս խորա" : զարդ
հանդերձին :

Փ. Օրւովըն պատ" : որ է նրման... շն

որ 'ի կարգին : Ե . ողջումն է յեսային :
 փ . պար առնէին , և հայրապետքն՝ այն :
 Ե . և հայրապետ՝ ըն 'ի միջի : Կ . մեղու աւ-
 րինակ անդ ճեմ " :

շլ Ե . Ուր ըզհաւտն : Կ . մի տէրութիւն :
 փ . կամ՝ դառնազոյն պըտ " . . և զիս ա-
 րեան . . ծնեալ որդիքս , աստ 'ի գերկըս՝
 խողխողե " :

Ո Կ . Եւ ըզսրբոյ անժաժ " : փ . որ 'ի
 կարգին : Կ և փ . իսկ առաջնորդ : փ . քեզ՝
 մեծ աւետիս . . տուն և տեղի . . մոլորած՝
 ժողովրդոցս . . անշունչ քարի :

ոթ Փ . Յորոց արեամբ : Կ . մաքայ : Ե . մէք-
 քա : փ . յորում է յոյս . . զի այժմ՝ առաք-
 փոփո " . . յարեւ " . . 'ի հետ խաչին : Կ .
 ըզպաշտանե " . . խրախճանէին : փ . այլ
 և չարեաց՝ արբանեկին : Ե . որոց շաղիք :
 փ . զաղիք . . կատաղեալ , յորսոյ վերայ
 արձա " . . սպանեցելոյն , յանձինս իւրեանց :

ոի Կ . Օ որովայնսն հեղձնուին . . խայծա-
 տէին . . . ըստ ըսպանելոց " : փ . և չարու-
 թիւն բո " . . և հրաշալին . . հոմանուն . .
 արիւնահեղ՝ նենգով 'ի լին :

ոլ Կ և փ . Երգել նըմին : Կ . գինարբունս :
 փ . գինարբոյս : Կ . քերովբէքըն : փ . խո-
 րան սրբոց . . իւրս՝ ըն մտնէին :

ոխ Փ . Ուսուցեալ է մահ " . . ըղտոց տուն . .
 և զայլ . . զոմանս ինք " : Կ . որ էր վատ-
 թար : փ . զորս համաւօտ . . . սուլթա-
 նին . . և կոյր կուրաց :

Կ. Խաւարեւոց աւ" : փ. աղտեղութի, ո՞՞
զանասելի . . ուսուցանող . . . աւրինադրէ
զլուանալին . . որով և գորտք որ'ի ծովին . .
մեղօք թաղել : Ե. արդ այսպիսի լուր : փ.
այլ զպաշտան բար" :

Փ. Քոյոյ նախնին . . փաղամպարին . . ո՞կ
'ի մբգկութին : Կ. զե ես ահա վաղվա" . .
յերկրէ բառնամ զազգըս նոցին : փ. և
զազգ նոցին . . այլ արդ զրէր . . ինք փը-
քանայր ոգ" : Կ. զայս որ կային : փ. ոչ
գիտելով յիմար հոգին . . թէ զայս ոչ ուժն
իւրոյ բազկին . . պիղծ գնտին :

Փ. Գործոյ շարին . . նոյնպէս լինէր ոչ
լինին : Կ. և փ. զարձեալ բանիւ տն այ :
Կ. գաւազանաւ՝ ըն՝ բար" : փ. եղեալ՝ 'ի
հրամանին :

Փ. Իբրեւ յառաջ ժամանակաւ, եբր" : ո՞՞
Կ. առնէ յանդին : Ե. ձեան նրմանին . .
տալոյ նոցին : փ. հորդուն գլխոյ . . իսկ
նոքա զիս՝ դառնա" :

Կ. և փ. ոսկերք անկ" : փ. առ խորան ո՞ղ
սըն . . զորս երեսուն . . որդիք էին : Կ.
և 'ի գալ շարեաց՝ բողո" :

Փ. Պատասխանեալ խիստ ասէին : Կ. 2
'ի սրբութիւնսդ : փ. ածեմ՝ զաւեր . . զորս
'ի հարկէ . . առին տարան 'ի գերութիւն . .
և ըզտաճարըն հըրաշալին . Կ. զկազմած
զարդին : փ. և ժողովուր" :

Փ. Եւ ըզսիրոյն անդ . . բազումք են չժ
գոր պատմին . . և թէ չենայէ . . յոյժ ա-

ռաւել քան ըզնոսին . այլ որպէս հայրըն
զիւր որ : կ և փ . կամ տերունեան . .
արբցէ ասէ՛ զան : փ . քան զայլն՝ որ ոչ . .
քանզի լցաք գործովք . . և ոչ արարաք՝
զկամս արարչին :

չԵ ֆ . Յիւրաքանչիւր՝ յիւր հա՛ . . մեղաց՝
անկանէին . . վարուք էին, չէ պարտ
ասել՝ զոր գործէին : կ . 'ի սք՝ ըն սրով-
բէից : փ . գործովք չարին, սրով 'ի նոյն . .
բերան՝ անզեղջ բացին :

չԼ ֆ . Այս վըճըռիս՝ զտոտնի . . բիւր քա-
ղաքին, պատիժ նոցա՝ միայն . . կամ թէ
նոքա՝ արդարք էին, որոց 'ի ձեռ . . : կ .
պատասխանի . . 'ի սելովմայ :

չԽ ֆ . Այս խըբատ է . . յորում և գործք՝
ոչ երևին . . այս կըթիցին :

չԾ Կ . Որպէս՝ զերկրաւորին : փ . հրահանգ
դատաստանին, զի սուրն ածէ : կ . բարբա-
րոսին :

չԿ ֆ . Անձրեաց՝ գալ անչափին . . մի-
նինային . . մրկան զազըա՛ . . . զամուր . .
կամ յաղթանդամ . . յայն լոյս խա՛ :

չՃ Կ . Թունաւք պղծէ : փ . 'ի նայե՛լ ըն
քաղցրակամ : կ և փ . զմուկն և զխլուրդ՝ ըն
միա՛ : կ . և ինձ եղեր մահու . . զիմ՝ տը-
ղայս : փ . խողխողեցեր՝ զերդ ըզգա՛ :

չԶ ֆ . Եւ սընուցեր զիս 'ի մըթան . . վե-
րայ սողան : կ . մըռմըռան . . զբաժակըն
դառնաման . . վերջական : փ . 'ի ծոց՝ ընդ
եօթնաջան : կ . օրինակ յազգըս մարդկան :

Փ. Յերկրէն հանցէ : Կ. քո գազաթան .. չի պատեն ու՛ր գազան .. քո աւգնական :

Կ և փ. Քեզ պաշարեալ .. քեզ որո՞ւ Պ գայթ՝ ան" : փ. գաղտ թագուցեր, առցէ զոտիւք ընդ խոր" : Ե և փ. Քանզի անդ քեզ բա" : փ. սիրով արեւդ պա" .. լինին ջընջեալ :

Կ և փ. Լեցին մորողք և տատանեալ : պժ փ. հատուցէք ինձ չարչարեալ : Կ. ձեզ բազմացեալ, արգ. մի գտցի : փ. կամ որդւոց ձեր՝ ոք ող" .. գործ անիծից : Կ. ելցէ՛ կարճ 'ի յաւեր : փ. ելցէ՛ գետեր :

Կ. Սողոմացւոց՝ հուր ծրծրաբարբը : պի փ. խիստ և արագ՝ սրտիւ : Կ. յարեան վըտակքն : փ. և քոյին տոհմի թուրքեր .. սատակեսջեք .. զամաղեկայ չաբ" :

Կ. Յետուայ յերկրէն .. տարագրեալ պլաւտարաբեր .. յոյժ 'ի հասակդ .. որդի դաւթեայ ծն" ... երեք քարեան առանձնաբեր .. զգէնդ՝ զոր ուսուցեր :

Կ և փ. Հատցէ զգլուխդ քո սուսեր : պի փ. խօսեցեր .. որ 'ի դժոխս իջցես .. յանկողին .. ըզքեզ յագդեր : Կ. ըզմակաբեանք չար" .. չարեացն ամեն :

Ե. Եւ առաւել գերա" : փ. ընդ ապժրեան՝ խառնակեցեր : Կ. արդ 'ի յիս ոչ խընայեցեր : փ. ոչ նայեսցի ողորմա" : Կ. մերձ 'ի յաւեր .. որ զանձեցեր : փ. յօր կորըստեան .. տրն 'ի վերայ :

Կ. Մինչև տացէ բազմապա" .. փոքր պի

- ինչ աւեր : փ . գոր հուպ եղ" . . . ահաբեր . . .
 իբր առնթեր : Կ . քո մահմէտովն :
 պճ Փ . Խառնիք զուրք : Կ . և տարտարոսըն :
 - փ . գոյն կրպեռ . . . անպարապ էր :
 պճ Կ . Դաւթի սուրբ երգ : փ . չէք ինչ
 մեռեալք . . . պոսակեալք :
 պ՛ Կ . Չեռւս լինիք : փ . 'ի յանմարմնոց
 դա" : Կ . դասքըն կար" : փ . և հողեղեն . .
 որոց շին" : Կ . այն որ կապեաց՝ կամար գեր-
 կինք . . . վաստակեցէք . . . սերմանեցէք . . .
 'ի գարունն՝ հողով ծաղկիք : փ . պարա-
 բեռնիք : Կ . բուսանիցիք :
 Գ . Փ . Սալարթաբեր պաճու" : Կ . և փ .
 ծառն կենաց մեր" : փ . 'ի մահաւանէ այլ
 ոչ . . . արձակէք : Կ . զուարճալից : փ . աշ-
 խատեցեալք՝ իբրև . . . կենաց արբիք . . .
 սրտիւ բերկրիք :
 Ճ . Փ . Հոցին կաթիկ . նոքա բերան բելի" . .
 գոգն՝ արբահամու . . . զպարտըն մե" . . .
 ըզկաթըն՝ մածագին :
 Շ . Փ . Թագ 'ի գրլուխ՝ պսա" . . . զայն նե-
 ղուի : Ե . անդ յիշեցէք : փ . ինքնակամ
 ձերով հաճիք : Կ . արք ընդ արեանց՝ սրբ-
 բոց . . . կանայք 'ի դաս : փ . թագիւ պըճ-
 նեալ . . . զարդարեալ . . . դասը ցնծայք :
 Չ . Կ . Ընդ անմարմնոց՝ ըն դաս ցըն" . . . նո-
 ըին լինիք . . . դասս հաւա" : Կ . և փ . լեցին՝
 յոյժ մխի" : փ . և թէ 'ի սոյն այն մա" . .
 առ իս էյու" : Կ . այլուստ էք բա" :
 Յ . Կ . և փ . սուգը լու" : փ . զըսգեստըն

տխրա" : Կ. սուէք վըճար... ասէք յանձին :
 փ. ասխտ մահարար : Կ. որ բժշկէ զմեզ սի-
 րաբար :

Փ. Ո՛չ բարկանայ՝ մեզ նա իսպառ : Կ. ջծ
 ածէ դրժար : փ. և զընթացիւք արե" :

Փ. Ո՛չ Թէ իմոյն՝ միոյն զգիպակ . զոր ջն
 ինձ՝ հատոյց խիստ ձախո" : գերիչ իմ .
 զընտան : Կ. իբրեւ զծովու . . ծրփանաց՝
 աւզին գունակ . . ընուն զաւրէն՝ երկ" : փ.
 զձիւն արասքատակ :

Կ. Ս. գգ հաւասար : փ. առնեն աւար՝ ջհ
 և ասպա" : Կ. զգարէլ առնեն խիստ աւե" :
 փ. զմաքայն քակեն : Կ. զգեսն որ հալա-
 ծէր, անդ առա" . Թրն համարձակ : փ.
 զքարին զըլեն : Կ. ըզհետ մտեն՝ նոցա :
 փ. գոչէ յարագ, փախչին երէք սուհասա-
 րակ . . 'ի սուսեր 'ի տէգ՝ և 'ի նիզակ :

Փ. Եւ զայլն առնեն : Կ. մինչ յայն՝ ջձ
 Կոյս անբնակ . . զծառայս և զաղ" : փ. եր-
 կիր ծաւաց : Կ. ամեն ազգաց . . էին չա-
 րեաց : փ. ուր հալածած են և : Կ. լնի
 աշխարհ՝ քրիս" . յանչափ յանբաւ՝ բա-
 րեաց լըցած :

Կ. Վայ ասեն՝ վայ մեռելոց : փ. 'ի գա- ջի
 ւառըս չե" . և 'ի յաշխարհ . . և ամբառ-
 նամ . . ես ցընծացած . . . մերկացած . .
 գոյն զգեցած :

Ե. Ոստայնանկաց : Կ. փորանկեալ : Ռ
 փ. և զառագաստնին նկարած : Կ. և փ.
 պարզեմ : Կ. խորհրդազգած : փ. մակաղեք

հաւատքով խաշանց, և դասք անմեղք սբ
գաւառաց :

ԼԺ Փ . Ս . Լաքելոց մար" . . սրբոց բանից
վար" . . ձայնիւ երգէք ընդ . . այլ ասացէք
յուսով կե" . զի փառք նախնոյն սբ տա" :
Ե . քան զվերջինն լինի յառաջ : Գ . լինի
առատ : Կ . և տայ անցեալ անդր : Գ . 'ի
սբ տառաց . . սպասեմ՝ այսրք :

ԼԻ Փ . Եւ առ ապար՝ կատա" . . նշանս 'ի
գրոց . . թէ չէ գալոց . . զայս տուեալ :
Կ . ոչ հողեղէն տեսեալ աչաց : Գ . տե-
սեալ էաց : Կ . ոչ թէ 'ի միտ . . էք ընդ
նմին ժառան" :

ԼԼ Փ . Ս . նդր ցնծայք : Կ . էք մտանելոց :
Գ . զլոկ հոմանուն : Կ . ներսէս բաց" : Ե .
և զլաւաւիդ : Գ . բանիս գրոց : Կ . 'ի
սփոփանս ողորմելոց : Գ . առ 'ի սփոփանք
տրտմեցելոց :

ԼԻ Փ . Մեզ և բոլոր : Ե . քանի բանիւ :
Կ . վասն սոցունց . . այլ ախմարաց : Գ .
մանուկ տղայոց տիագոլով : Կ և Գ . յաջող՝
զինուց ձիոց : Գ . զոր արարաքս՝ խրա-
խանելոց :

ԼԺ Փ . Օ . ր վայելեաց՝ բարի սոցունց :

ԱՌԵՂԾՈՒՄԾՔ ԻՆՉ.

Դ՛ ՎԵՐԱԳՐԵԼՈՅՆ ԵՔՅՆ ՆԵՐՍԷՍԻ ՀՈՐՀԱԼՈյ :

ԵՐԿԻՆՔ :

Եկեղեցին՝ բարձր էր և լայն,
անհուն շինուած՝ էր Լանգերան,
Կանթեղքն ՚ի կախ՝ կան անշուան,
ջահերն անձէթ՝ ըզլոյսըն տան :

ԱՐԵԳԱԿՆ :

Նա բարձրանայ՝ յայբէն ՚ի քէն,
և խոնարհի՝ դարձեալ անդրէն,
Ամեն զըջի՝ հինգ աւր յիւրմէն,
զընայ ըզվեց՝ ամիսն ամեն :

ԱՐԵԻ :

Տեսի զմանուկ՝ որ ծընանէր,
Լ՛ի նոյն աւուր՝ ըն մեռանէր,
Յետ Թաղելոյն՝ դարձեալ յառնէր,
Լայլ գեղեցիկ՝ զինք ցուցանէր :

ԼՈՒՍԻՆ :

Կայր նըկանակ՝ մի գեղապանծ,
յաշխարհաշէն՝ փռուան երիած,

Դի ցեփողէն՝ իւրմէ խոռած ,
Ե ՚ի նմանէ՝ դարձեալ լըցած :

ԱՍՏԵՂՔ :

Օ առ ՚ի վերոյ՝ ջուրըն մեկնած ,
Ներքոյ ամուր՝ աւզով փակած ,
Աւազն ամեն՝ հըրով լըցած ,
Պի քան ըզլի՝ պայծառացած :

ԱՇԽԱՐՀ :

Պանդուկ մի կայր՝ վերայերկրի ,
Ի յանցաւոր՝ ճանապարհի ,
Յոր անծանաթք՝ ՚ի նա գային ,
Ե իւր ծանաւթքըն գընային .
Մինչ՝ հիւրըն գայր՝ մեծարէին ,
Ե մինչ գընայր՝ կողոպտէին .
Ո՛չ թէ մասն ինչ՝ իրս առնուին ,
այլ զբովանդակ՝ ըն խըլէին :

ԳԵՏ :

Աւձ մի ըստուար՝ գունով կապոյտ ,
Զալարելով՝ առնու պըտոյտ ,
Յիւր փորըն կայ՝ այն բարւոյն գիւտ ,
որ ՚ի ցամաք՝ մեռնի նա շոյտ :

ԾՈՎ :

Կաղմարն անթուրծ՝ է ՚ի կաւոյ ,
Թանաքն ՚ի ներքս՝ առանց գունոյ ,
Գրբիւն անշունչ՝ է կենդանւոյ ,
առնու գըլէ՝ վերայ հողոյ :

ԱՆՁՐԵՒ :

Նա 'ի ծովէն՝ վերակայի,
ամփոփելով՝ իբր 'ի տրչի .
Քաղցրիկ մաղէ՝ ուր տեղ պիտի,
երբ աստուծոյ՝ կամքըն՝ հաճի :

ՉԻԻՆ :

'Ի յեւանէն՝ է փրկիւրակ,
երբեմն լինի՝ փոշետեսակ .
Նա ղիզանայ՝ որպէս բամբակ,
երկրի սերմանց՝ է աւժանդակ :

ՅՈՐԵԱՆ :

Մեռանիմ՝ Լանմահանամ,
դարձեալ յառնեմ՝ կենդանանամ,
Օ աչս 'ի յերկին՝ ըս ամբառնամ,
բազմաստեղաւք՝ ըն զաւրանամ :

ԻԱՂՈՂ :

Օ արմանք ասեմ՝ քեզ սիրելի,
կին մի ծընաւ՝ գրուուց որդի .
Տըղայն ունէր՝ ալեք ծերի,
երբ ծերանայ՝ դառնայ սեւի :

ՄԵՂՈՒ :

Երէց քարկոփ՝ և իմաստուն,
յիւթոյ ծաղկանց՝ շինէ իւր տուն .
Քաղցրը բղխէ՝ նորա լեզուն,
բընաւ չանկնի՝ իւր աչքն 'ի քուն :

ՋՈՐԻ :

Ա՛ժ չարար՝ եղև նա նոր ,
շատ հիացայ՝ ես վասն այնոր .
Թէպէտ նրման՝ է՛ի փայտ չոր ,
ընձա սիրէ՛ խիստ ձիաւոր :

ԱՅԾ :

Մեշտ նա շըրջի՛ ՚ի ժեռ քարեր ,
ունի վաճառ՝ մազէ քըրձեր ,
Գինւոյ ունի՛ աղուոր տըկեր ,
Լաւժտէ՛ ձըրի՛ դանկի կոթեր :

ՀՈՒՆ :

Գըրեալ ՚ի զիրն՝ աւետաբեր ,
անուան իւր չար՝ որ մի՛ յիշեր .
Է՛ տիրասէր՝ առնէ որսեր ,
հովուին չըկայ՝ զերդ նա ընկեր :

ԿԱՏՈՒ :

Որպէս բամբէշ՝ յուշեկ գընայ ,
յետուստ պարան՝ ըն՝ ՚ի քարշ գայ .
Բազմի փափկիկ՝ բարձի վերայ ,
որսիկ առնէ՛ քան ըզբազայ :

ԲԱԴ :

Յուշեկ երթա՛ իբր ըզտիկին ,
յիւրն աճառած՝ հանդերձ անձին .
Ոսկի փողնոց՝ կայ ՚ի վըզին ,
բացէ՛ ՚ի բաց՝ է իւր ազին :

ԿՐԵԱՑ :

Չորքոտանի՝ է գերդ ըզշուն ,
և ձու ածէ՝ գերդ ըզթրուշուն ,
Կա խոտ ուտէ՝ գերդ անասուն ,
ունի մըզկիթ՝ և ոսկրէ տուն :

ԳՐԻՉ :

Հաւ մի տեսի՝ ես անկենդան ,
հատիկ ուտէր՝ ձեռամբ մարդկան .
Եթէ զաշխարհս՝ ամենըն տան ,
ուտէ ասէ՝ չեմ բաւական :

ԳԻՐ :

Մաւրն իւր արգանդն՝ էր սեւային ,
հաւրըն բարակ՝ ամենեին .
Որդիքըն սեաւ՝ ծընանէին ,
ի դաշտ սպիտակ՝ բընակէին :

ԳԻՐՔ :

Տուն մի տեսի՝ սպիտակ փրուած ,
և սեաւ հաւեր՝ ի ներքս թառած ,
Չուս ածէին՝ ցեղք ի ցեղաց ,
լեզուաւ խաւին՝ բանականաց :

ԳՐԱՂԱՑ :

Ոմն ի յէից՝ ըս անկենդան ,
ձայնիւ գոչէր՝ ահեղական ,
Յընթրիս կոչէր՝ զազգըս մարդկան ,
և զեւր փըսխածն՝ առնէր սեղան :

ԶՈՐԻ :

Ա՛ժ չարար՝ եղև նա նոր ,
չա՛տ հիացայ՝ ես վասն այնոր .
Թէ՛պէտ նրման՝ է՛ի փայտ չոր ,
ըն՛ա սիրէ՛ խիստ ձիաւոր :

ԱՅԾ :

Միշտ նա շըրջն՝ ՚ի ժեռ քարեր ,
ունի վաճառ՝ մազէ քըրձեր ,
Գինւոյ ունի՝ աղուոր տըկեր ,
Լաւժտէ ձըրի՝ դանկի կոթեր :

ՇՈՒՆ :

Գըրեալ ՚ի զերն՝ աւետաբեր ,
անուան իւր չար՝ որ մի՛ յիշեր .
Է՛ տիրասէր՝ առնէ որսեր ,
հովուին չըկայ՝ զերդ նա ընկեր :

ԿԱՏՈՒ :

Որպէս բամբիշ՝ յուշեկ գընայ ,
յետուստ պարան՝ ըն՝ ՚ի քարշ գայ .
Բազմի փափկիկ՝ բարձի վերայ ,
որսիկ առնէ՝ քան ըզբազայ :

ԲԱԴ :

Յուշեկ երթա՝ իբր ըզտիկին ,
յիւրն աճառած՝ հանդերձ անձին .
Ոսկի փողնոց՝ կայ ՚ի վըզին ,
բացէ՛ ՚ի բաց՝ է՛ իւր ազին :

ԿՐԵԱՅ :

Չորքոտանի՝ է զերդ ըզշուն ,
և ձու ածէ՝ զերդ ըզթըռչուն ,
Կա խոտ ուտէ՝ զերդ անասուն ,
ունի մըզկիթ՝ և ոսկրէ տուն :

ԳՐԻՉ :

Հաւ մի տեսի՝ ես անկենդան ,
հատիկ ուտէր՝ ձեռամբ մարդկան .
Եթէ զաշխարհս՝ ամենքն տան ,
ուտէ ասէ՝ չեմ բաւական :

ԳԻՐ :

Մաւրն իւր արզանդն՝ էր սեւային ,
հաւրըն բարակ՝ ամենեին .
Որդեքըն սեաւ՝ ծընանէին ,
'ի դաշտ սպիտակ՝ բընակէին :

ԳԻՐՔ :

Տուն մի տեսի՝ սպիտակ փռւած ,
և սեաւ հաւեր՝ 'ի ներքս թառած ,
Չուս ածէին՝ ցեղք 'ի ցեղաց ,
լեզուաւ խաւսին՝ բանականաց :

ՋՐԱՂԱՅ :

Ոմն 'ի յէից՝ ըս անկենդան ,
ձայնիւ գոչէր՝ ահեղական ,
Յընթրիս կոչէր՝ զազգըս մարդկան ,
և զիւր փըսխածն՝ առնէր սեղան :

(112)

ԴՈՒՌՆ :

Չորեքշաբթի՝ ինքըն կանգուն ,
 ով զնա չունի՝ գիտեմ չէ տուն .
 Ըզմարդն անհոգ՝ առնէ՝ ի քուն ,
 ով զայս գիտէ՝ ինքն իմաստուն :

ԳԵՐԵՑՈՒՄՆ :

Մայրն ամենից՝ պարգանդն եբաց
 զորդիսն առինքն՝ կոչեաց անհաց ,
 Օղորդունքըն կեր՝ արար մըսաց ,
 չողորմեցաւ՝ իւր զաւակաց :

ՎԵՐԴ :

ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ :

երես. տող.

1. 8. Եւ ինքնառն՝ ըսդ երեքի :
2. 19. Եւ ինչ գորեաց՝ երեսուրիւն :
15. 7. Հընձեաց զորայն՝ յծաղաստանի :
37. 3. Դիմել՝ ի մարտ խրախուսէին :
44. 20. Ո՛չ վերարկուն՝ արկանէին :
47. 10. Չիւրաքանչիւր՝ գովեոտ անձին :
48. 4. Սակաւք՝ ի դղեկն՝ ամբոսային :

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 02434 2019

2019

2019

2019

